QuarkXPress

Az 5-ös és a 6-os változat különbségei

KISKAPU

© 2004 Kiskapu Kft.
1081 Budapest, Népszínház u. 31. I. em. 7.
Telefon: (+36-1) 477-0443 Fax: (+36-1) 303-1619
http://kiado.kiskapu.hu/
e-mail: kiado@kiskapu.hu

Szerkesztők:
Antal Ferenc, Csutak Hoffmann Levente, Rézműves László

Előszó

2002-ben a Kiskapu Kiadó gondozásában jelent meg David Blatner a QuarkXpress 5 kiadványszerkesztés felsőfokon című könyv két kötetben.

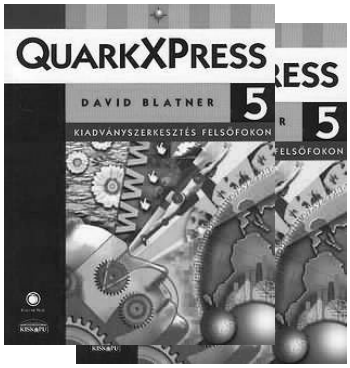

A számítástechnika valamennyi ága, köztük a digitális kiadványszerkesztés is meglehetősen dinamikusan fejlődő terület. Így egy számítógépes szakkönyvekkel foglalkozó kiadó mindig nagy kockázatot vállal, amikor olyan művet kezd forgalmazni, amelynek a címében verziószám szerepel. Megeshet ugyanis, hogy mire a könyv a boltokba kerül, a kérdéses szoftver már eggyel „magasabb osztályba" lépett. Velünk is ez történt.

Szerencsére a magasabb változatszám nem mindig jelenti azt, hogy a program szolgáltatásai gyökeresen megváltoztak, vagy olyan mértékben bővültek, amely egy teljesen új könyv kiadását tenné szükségessé. (Ami azt illeti, ez a szofvergyártóknak is kényelmetlen lenne, hiszen a felhaszálóknak egy-két évente elölről kellene kezdeniük a tanulást.)

Igy van ez a QuarkXpress 5.0-ás és 6.0-ás változataival is. Aki korábban használta ezt a szoftvert, annak akár ez a kis füzet is elegendő ahhoz, hogy megtudja, milyen új szolgálatások állnak rendelkezésére az új változatban.

Ugyanakkor aki most tanulja a kiadványszerkesztést, vagy más programról váltott a QuarkXpressre, nem nélkülözheti a „nagy" könyvet sem.

Éppen ezért döntöttünk úgy, hogy ezt a csak az eltérésekre koncentráló füzetet ingyenesen bocsátjuk Olvasóink rendelkezésére. A kezdőknek eredményes tanulást, a haladóknak és profiknak kellemes időtöltést kiván

a Kiskapu Kiadó csapata
Budapest, 2004. március

Tartalomjegyzék

Előszó

Tartalomjegyzék

1. fejezet Rendszerkövetelmények

A QuarkXPress 6 telepítése 8
Új telepítés 8
Frissítés 11

2. fejezet Változások a QuarkXPress 5 óta

Továbbfejlesztett szolgáltatások 14
Táblázatok 14
Rétegek 15
Paletták és menük 15
Beállítások 16
Az Avenue.Quark és az XML-beolvasás 16
Táblázatos adatok beolvastatása 16
Külső helyesírási szótárak 17
Külső szótárak létrehozása és megnyitása 17
Keresés és csere 19
Dingbat karakterek beszúrása 19
Nyomtatás 19
PostScript nélkül 19
A Print párbeszédablak 20
Közös munka 21
Együttműködés a Mac OS 9-felhasználókkal 21
A beállítófájlok használata 22
Több felhasználó, több beállítás 22

3. fejezet Új szolgáltatások

A legfontosabb új szolgáltatások 25
Munkák és elrendezések 27
Munkaablakok és elrendezési ablakok 27
Mozgás a munkák és elrendezések között 27
Munkák 30
Elrendezések 31
Weblapok 34
Menük 46
Beállítások 47
Többszöri visszavonás és újbóli végrehajtás 47
Teljes felbontású minta 48
PDF 49
Helykitöltők 50
XML-beolvasás 51
Segédvonalak 52

Rétegek elnevezése és zárolása 52
Fájlkezelés 53
Szövegösszehangolás 54
Összehangolt szöveg cseréje és törlése, illetve az összehangolás megszüntetése 56
Táblázatok 57
Szöveg felvétele 59
Szöveg átalakítása táblázattá 59
Teljes táblázatok kezelése 60
A rácsvonalak formázása 60
Sorok és oszlopok beszúrása 60
A cellatípus megváltoztatása 61
Képek használata a táblázatban 61
PDF fájlok 61
PDF fájlok létrehozása közvetlenül a QuarkXPressből 63
A PDF-beállítások megadása 70
PDF fájlok készítése az Acrobat Distiller programmal 71
Fájlok előkészítése PDF formátumból történő nyomtatásra 72
Nyomtatási beállítások a QuarkXPress 6-ban 75
A Print párbeszédablak 75
A képek kinyomtatásának letiltása 76
A Suppress Output jelölőnégyzet 77

4. fejezet Megszűnt szolgáltatások

Beállítások 79
Képfájlok használata 79
Publish and Subscribe 79

5. fejezet Érdekes tudnivalók

A QuarkXPress Passport 81
Beállítások 83
Emlékező beállítások 83
Az alapértelmezett beállítások megváltoztatása 84
Rétegek 86
Támogatott szövegszerkesztők 87
A helytelen kötőjelek kijavítása 88
Szövegfájlok mentése beolvastatási céllal 89
A kivágás és a törlés közti különbség 89
Super Step and Repeat 89
XPress-kódok 90
Adatbázis közzététele XPress-kódokkal 90
Képfájlok használata 91
Támogatott fájlformátumok 91
Összetevők összegyűjtése a nyomdába küldéshez 93
Színmodellek használata 94
Mértékegységek: ciceró 95
Bővítmények 96

1

Rendszerkövetelmények

A QuarkXPress 6 nem igényel különösebben nagy erőforrásokat. Ha olyan Macintoshunk vagy PC kategóriájú személyi számítógépünk van, amelyen a szükséges operációs rendszerek valamelyike fut, azon futtatható a QuarkXPress 6 is. Csak arról kell meggyőződnünk, hogy van-e elég hely a merevlemezen, és elég memória ahhoz, hogy nagy képekkel, sokféle betűtípussal és egyszerre több anyaggal dolgozzunk, valamint ahhoz, hogy a QuarkXPresszel egyidőben több alkalmazást is használjunk.

A QuarkXPress 6 csak Mac OS X 10.2, Windows 2000 és Windows XP (vagy ezeknél újabb) operációs rendszeren használható. A Mac OS és a Windows korábbi változatait használóknak be kell érniük a QuarkXPress 5-tel.

A kívánt hatékonyság elérése érdekében legalább az alábbi felépítésű rendszert ajánlott használni a kiadványszerkesztő számítógépeken:

- *Mac OS.* Bármilyen G3 processzoros vagy annál újabb Macintosh számítógép, amelyen a Mac OS X 10.2-es vagy újabb változata fut, valamint legalább 256 MB memória és 20 GB-os merevlemez. Ne feledjük: a QuarkXPress 6 a Mac OS 8-as és 9-es változatán nem használható.
- *Windows.* Legalább 400 MHz-es órajelű Intel Pentium III, illetve AMD Athlon vagy újabb processzorral ellátott számítógép, amelyen Windows 2000 vagy Windows XP fut, valamint legalább 256 MB memória és 20 GB-os merevlemez. Ne feledjük: a QuarkXPress 6 a Windows 95, Windows 98, Windows Millennium (Me), Windows NT 3 és Windows NT 4 operációs rendszereken nem használható.

Bármilyen képi anyagok feldolgozására használt környezetre igaz, hogy egyidőben kell használni a kiadványszerkesztőt (QuarkXPress) és a képszerkesztőket (Adobe Photoshop, Adobe Illustrator), hogy a levelezőprogramról és a webböngészőről ne is szóljunk. A képszerkesz-

tők nagy mennyiségű RAM-ot igényelnek, így gyorsabban és megbízhatóbban működnek. Emellett a képek, EPS fájlok és hasonlók gyorsan felzabálják a lemezterületet. Általános szabályként elmondható, hogy vegyünk annyi memóriát, amennyit csak megengedhetünk magunknak, és minél nagyobb merevlemezt. Az ideális rendszer valahogy így fest:

- *Mac OS.* Legalább 400 MHz-es órajelű Power Mac G4-es számítógép, 512 vagy 1 GB RAM memória (egyes internetes webhelyeken – Magyarországon például a `www.depo.hu`, illetve a `www.station.hu` címen – elfogadható áron találhatunk Mac memóriákat), 60 GB-os vagy nagyobb merevlemez és CD-újraíró vagy DVD-R/W meghajtó.
- *Windows.* Pentium III vagy Pentium 4, illetve AMD Athlon processzorral ellátott számítógép, 512 vagy 1 GB RAM memória, 60 GB-os vagy nagyobb merevlemez és CD-újraíró vagy DVD-R/W meghajtó.

A QuarkXPress 6 telepítése

A QuarkXPress 6 telepítése meglepően egyszerű, és az 5-ös változatban bevezetett hálózati bejegyeztetés kellemes változás a Quark által régebben használt hajlékonylemezes módszerhez képest.

A telepítés, illetve frissítés előtt ellenőrizzük, hogy számítógépünk kielégíti-e a QuarkXPress 6 által támasztott rendszerkövetelményeket. Ezt követően a jelen fejezetben leírt lépésekkel gyorsan elvégezhetjük a telepítést. Ha egy korábbi változatról frissítjük a QuarkXPresst, tulajdonképpen akkor is új telepítést hajtunk végre, de a QuarkXPress 6-ra való átállással kapcsolatban inkább olvassuk el kicsit lentebb a frissítést ismertető részt.

Új telepítés

A QuarkXPress 6 telepítőprogramja könnyen követhető utasításokat jelenít meg a képernyőn a telepítés közben. A telepítés megkezdése előtt keressük elő a Quark által a programhoz mellékelt érvényesítési kódot (Validation Number), más nevén a gyári számot.

Mindkét telepítőben választható a Custom Install (Egyéni telepítés) lehetőség is, amely azt teszi lehetővé, hogy mi döntsük el, mit szeretnénk telepíteni a QuarkXPresszel együtt. Ha nem is vagyunk biztosak abban, hogy szükségünk lesz-e valaha is a QuarkXPress dokumentációjára és összes bővítményére, mindenképpen ajánlott ezeket is telepíteni. Ha több elemet telepítünk, mint amennyire bármikor is szükségünk lesz, az még mindig jobb, mintha nem telepítünk egy olyan szolgáltatást, ami később kellene. (Az XTensions Manager – azaz a Bővítménykezelő – segítségével egyébként is bármikor kikapcsolhatjuk a bővítmények és szűrők használatát.)

A QuarkXPress 6 telepítése:

1. Indítsuk el a CD-ről a telepítőprogramot (Installer).
2. Kattintsunk a Continue (Tovább) gombra.
3. Olvassuk el a felhasználási szerződést (License Agreement), majd a folytatáshoz kattintsunk az Accept (Elfogadom) gombra. Ha szeretnénk későbbre is elérhetővé tenni ezt az információt, kinyomtatásához kattintsunk a Print (Nyomtatás) gombra, illetve fájlba mentéséhez a Save As (Mentés másként) parancsra.
4. A következő párbeszédablakban lévő Please Type in the Validation Code (Írja be az érvényesítési kódot) mezőbe írjuk be az érvényesítési kódot, majd kattintsunk az OK gombra.
5. Írjuk be a nevünket, címünket, telefonszámunkat, elektronikus levélcímünket és egyéb adatainkat az Enter Registration Information (Adja meg a regisztrációs adatokat) párbeszédablakba.
6. Kattintsunk a Tovább gombra. Az Important (Fontos) párbeszédablakban ellenőrizhetjük, hogyan néznek majd ki adataink a levelezési címkén.
7. Ellenőrizzük az adatokat, és ha módosítani szeretnénk azokat, kattintsunk a Previous (Vissza) gombra. A Next (Tovább) gombbal előre léphetünk, majd megadhatjuk, hová szeretnénk telepíteni a QuarkXPresst, és hogy egyéni telepítést szeretnénk-e végrehajtani.

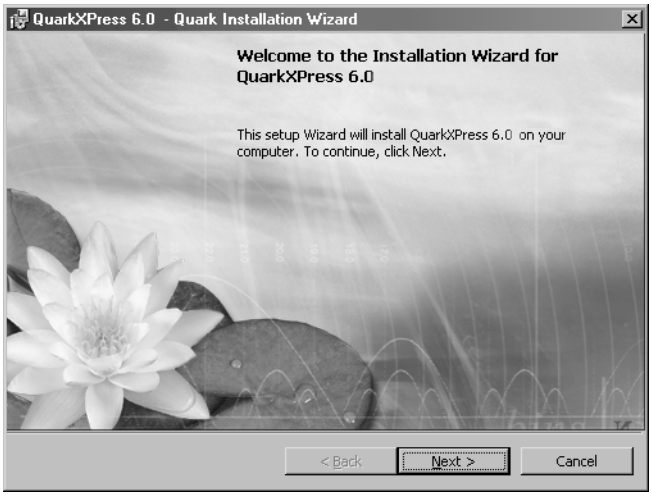

1.1. ÁBRA
Az új telepítő varázsló.

Alapértelmezés szerint a telepítési hely Macintoshon az Applications (Alkalmazások), Windowson a Program Files mappa QuarkXPress almappája az operációs rendszert tartalmazó merevlemez-meghajtón. Ha más helyet szeretnénk megadni, válasszuk az

Install Location (Telepítési hely) listából a Select Folder (Mappa kiválasztása) lehetőséget. Jelöljünk ki vagy hozzunk létre egy új mappát, majd kattintsunk a Select (Kijelölés) gombra. Ha kevés a merevlemez-területünk, válasszuk a Custom Install lehetőséget,maj töröljük a jelet az összes olyan elem elől, amelyet nem akarunk telepíteni. Ha valamelyik elemről több információra lenne szükségünk a döntéshez, kattintsunk az elem melletti I gombra.

8. Amikor eldöntöttük, mit és hová szeretnénk telepíteni, kattintsunk az Install (Telepítés) gombra. A telepítés pár perc alatt lezajlik. A telepítés befejeztével megjelenik egy párbeszédablak, amelyen azt kérdezi a program, szeretnénk-e hálózaton át bejegyeztetni a programot. Ha igen és van internetkapcsolatunk, kattintsunk a Yes (Igen) gombra. (Ennek hatására az alapértelmezett böngésző indul el és a megfelelő címre ugrik.) A program bejegyzés nélkül is működik, de ekkor a Full-Resolution Preview (Teljes felbontású minta) szolgáltatás nem használható.
9. A hálózati bejegyzés után megjelenhet egy párbeszédablak, amely a számítógép újraindítását kéri, attól függően, hogy telepítettünk-e rendszerszintű fájlokat.

A QuarkXPress 6-tal a Quark a jogosulatlan használat visszaszorítása érdekében bevezetett egy aktiválási rendszert is. A program első indításakor megjelenik egy párbeszédablak, amely a program internetes vagy telefonos aktiválását kéri. (Telefonos aktiválásnál a telepítési kódot kell beolvasni a Quark ügyfélszolgálatosának.) Az aktiválásra akkor van szükség, ha három napnál tovább szeretnénk használni a programot. Ha a cég meggyőződött arról, hogy a program nincs telepítve másik számítógépre is, visszaküld egy olyan utasítást, amelyet követve korlátlan ideig használhatóvá tehetjük a programot.

Ugyanazon a számítógépen több felhasználó használhatja a program több példányát is, más-más beállításokkal, de a program csak egy számítógépre telepíthető, és ha nagyobb módosításokat hajtunk végre a számítógépen (például kicserélünk egy merevlemez-meghajtót vagy bővítjük a memóriát), újra kell aktiválni a QuarkXPresst. Ezt az Interneten át ötször tehetjük meg, a hatodik alkalommal fel kell hívni a Quark ügyfélszolgálatát.

Ha öt vagy több példányt veszünk a QuarkXPressből, akkor nem kell aktiválni a programot. Ehelyett megkapjuk a Quark Licensing Administrator (QLA, Quark engedélyfelügyelő) programot, amely a felhasználási engedélyek hálózaton át történő kezelésére nyújt lehetőséget. A QLA segítségével néhány programpéldány kizárólagos használatra egy-egy adott számítógéphez rendelhető, míg a többi példányt használatra kikölcsönözhetik más felhasználók (például az olvasószerkesztők, a szabadúszó nyomdai előkészítők vagy a szerkesztőség tagjai), mikor kinek kell. Így hat engedéllyel például hatnál több számítógépre is telepíthetjük a programot, de egyidőben csak hat példányt szabad belőle használni. A QLA-vel kapcsolatban az egyetlen korlátozás, hogy a Macintosh-engedély nem rendelhető Windows operációs rendszert futtató számítógéphez és viszont.

Frissítés

Valójában a QuarkXPress 6 minden telepítése új telepítés. A telepítőprogram új mappát hoz létre, és abba telepíti a QuarkXPress új példányát, tekintet nélkül arra, hogy használtuk-e korábban a program valamelyik előző változatát. Az új termék és a frissítés közti egyetlen különbség az ár. Az új program telepítésének megvannak a maga előnyei és hátrányai. Az előnyök közé sorolható, hogy a régebbi QuarkXPress-t később is használhatjuk. Sose tudhatjuk, mikor lesz rá szükség – kifoghatunk például olyan ügyfelet, akinek esze ágában sincs a QuarkXPress 6-ra frissíteni –, megéri hát megőrizni a számítógépen, vagy legalább CD-re menteni. A hátrány természetesen az, hogy a régi program tárolása is helyet emészt fel.

A Mac OS 9 operációs rendszerrel ellátott Macintosh számítógépeket használó szervezetek, illetve azok számára, amelyek a Mac OS X használata esetén is a Mac Classic üzemmódot szeretnék használni a régi programok miatt, jó ötlet, ha a QuarkXPress 6 mellett megtartják valamelyik korábbi változatot is, mivel a QuarkXPress 6 nem használható a Mac OS 9-es és annál korábbi változatain.

Annál, hogy a QuarkXPress 6 új telepítést kíván, jóval nagyobb hátrány, hogy nem vesz át a korábbi változatokban megadott egyetlen egyéni beállítást sem. Az ember gyakran nem is gondolná, mennyi beállítást ad meg az idők folyamán, mindaddig, amíg át nem tér a program egy újabb változatának használatára. Ha próbáltuk már valaha egyéni igényeinknek megfelelőre alakítani a QuarkXPresst, a 6-os változat használatának megkezdésekor hajtsuk végre a következőket:

- Nézzük meg, hogy azok a QuarkXPress 5 bővítmények, amelyeket kedvelünk, működnek-e a 6-os változatban. Ha továbbra is használni szeretnénk az adott bővítményt, másoljuk a QuarkXPress 6 mappa XTension almappájába.
- Állítsuk alaphelyzetbe az Application Preferences beállításokat, amelyek most a Preferences (Beállítások) párbeszédablak Application (Alkalmazás) lapján találhatók (elérhetősége Macintosh rendszeren: QuarkXPress, Preferences, illetve OPTION+SHIFT+COMMAND+Y, Windows rendszeren: Edit, Preferences, illetve CTRL+ALT+SHIFT+Y). Amikor nincs megnyitva egyetlen munka sem, állítsunk alaphelyzetbe minden elrendezési beállítást is ugyanebben a párbeszédablakban.
- Amikor egy munka sincs megnyitva, hozzunk létre bármilyen olyan színt, stílust, elválasztási és zárási beállításkészletet stb., amelyet mindig használni szeretnénk majd a jövőben. Ehhez használjuk az Edit (Szerkesztés) menü megfelelő parancsait. Ha meglévő dokumentumokból szeretnénk jellemzőket átvenni, használhatjuk az Append (Csatolás) párbeszédablakot is (File, Append). Ha sok ilyen beállítást szeretnénk átvenni, arra nagyon jó megoldás, ha létrehozunk egy új dokumentumot a QuarkXPress régi változatával (ez a dokumentum automatikusan tartalmazni fogja az összes alapértelmezett színt, stílust stb.), majd az említett paranccsal átvisszük azokat az új QuarkXPress-be.

- Másoljunk át minden helyesírási és elválasztási kivételt tartalmazó szótárat az új változat megfelelő mappáiba.

Ha a módosítottuk az egyes betűtípusok egalizálási és betűritkítási táblázatait, sajnos nincs mit tenni, azt újra el kell végeznünk. Bár a testreszabási eljárás meglehetősen unalmas is lehet, még mindig érdemesebb megcsinálni, mint ugyanazokat a feladatokat ismételni nyakrafőre, például ugyanazt a stílust minden alkalommal létrehozni minden munkához.

2

Változások a QuarkXPress 5 óta

Aki a QuarkXPress 4-ről vált a 6-osra, azoknak egy kis ismertető következik arról, hogy mit hagytak ki eddig. Az 5-ös programváltozatban a teljes alkalmazásban észrevehettünk néhány módosítást. Ilyen volt a Required Components (Szükséges összetevők) mappa, az új Preferences (Beállítások) párbeszédablak és az áramvonalasított Tool (Eszköz) paletta.

- A Required Components mappa kis szoftvermoduljai olyan szolgáltatásokkal ruházták fel a programot, mint a táblázatok létrehozásának képessége, a HTML formátumban való mentés és a GIF képek beolvastatásának lehetősége a QuarkXPressbe. Az XTensions (Bővítmények) mappától eltérően a Required Components mappa nélkül az új QuarkXPress nem használható (el sem indul). A Quark régi bővítményei közül sok ebben a mappában kapott helyet. Az alapötlet az, hogy a Quark képes ezeket a kis modulokat a teljes program frissítése nélkül is frissíteni. Egy további előny, hogy a Quarknak nem kell ellenőriznie a programot a bővítményekkel együtt, illetve azok nélkül minden lehetséges állapotban. A Required Components mappa a QuarkXPress mappában található, és ott is kell hagyni.
- Egy másik mindent érintő módosítás volt a Preferences párbeszédablak megjelenése. A korábbi változatokban két beállítási párbeszédablakot – Application (Alkalmazás) és Documents (Dokumentumok) – találhattunk, illetve a különböző bővítmények saját beállító ablakait. Az 5-ös változattól kezdve egyetlen nagy beállítási párbeszédablak van, amelyben megtalálható az Application Preferences (Az alkalmazás beállításai), a Print Layout Preferences (Nyomtatási beállítások) és a Web Layout Preferences (A weblap beállításai) lap, valamint továbbra is megvannak a bővítmények saját ablakai. Bár az összes beállítás egyetlen párbeszédablakban érhető el (ennek megnyitása Macintoshon: QuarkXPress, Preferences vagy Option+Shift+Cmd+Y, Windowson: Edit, Preferences vagy Ctrl+Alt+Shift+Y), továbbra is ugyanúgy működnek, mint régen. Az Application Preferences lapon megadható beállítások a teljes QuarkXPress programra vonatkoznak, nem egyetlen dokumentumra; a Print Layout Preferences és

a Web Layout Preferences lapon megadható beállítások pedig az aktív QuarkXPress dokumentumot érintik. (Ha egy dokumentum sincs megnyitva, akkor viszont a program alapértelmezett beállításaivá válnak.)

- A QuarkXPress 5-ben áramvonalasították a Tool palettát is. A Quark egyesítette az összes különböző típusú képdobozt egyetlen kinyíló képdobozgomb alá, és a két vonalkezelő eszközt is egyetlen kinyíló gomb alá. Ha weblapot készítünk, van még egy Tool paletta olyan elemek készítésére, mint például a képtérképek.

A QuarkXPress 5-ben megjelent jó néhány új menüelem és javítás is. Az Index palettán megváltoztathatjuk a paletta szélességét (nem nagy ügy, egészen addig, amíg meg nem próbáljuk megfejteni a tárgymutató-bejegyzéseket az alapértelmezett szélességű palettán). Megjelentek a webes dokumentumok: kifejezetten internetes közzétételre tervezett dokumentumokat készíthetünk a tetszésünk szerinti mértékegységekkel és eszközökkel. Ezeket interaktívvá is lehet tenni váltóképek, képtérképek és hivatkozások segítségével. Táblázatokat és metakódokat is fel lehet venni a weblapra, sőt, a program részét képező Avenue.Quark bővítmény XML-szolgáltatásait felhasználva rendszerfüggetlen tartalmat lehet létrehozni.

Emellett hivatkozásokat lehet felvenni a beolvastatott PDF oldalakra, összekapcsolt szövegcellákat és ábrákat tartalmazó táblázatokat lehet kialakítani, a rétegek segítségével jól elrendezhetők az összetevők egy oldalterven vagy tartalomváltozatban, egyéni – más-más színű, árnyalású, vastagságú és eltolású – aláhúzási stílusokat lehet létrehozni és a szövegrészekre alkalmazni, meg lehet keresni az olyan szövegfolyatási hibákat, mint a fattyúsorok vagy a szövegtúlfolyás, illetve a Starburst eszközzel csillag alakú dobozokat lehet létrehozni. (Ez egy ingyenes bővítmény a Quarktól, amely korábban letölthető volt, de az 5-ös változattól a Tool paletta része lett.)

Továbbfejlesztett szolgáltatások

A Quark a 6-os változatban tovább finomított néhány olyan szolgáltatást, amelyet az 5-ös változatban vezetett be, hatékonyabbá és könnyebben használhatóvá téve azokat.

Táblázatok

Az új változatban a táblázatok szöveges cellái már egymáshoz, illetve egy tördelt szöveg bármely szövegdobozához kapcsolhatók a szövegfolyatás rugalmasabbá tétele érdekében. Beállítható a cellák sorrendje, így úgy ugorhatunk egyik celláról a másikra, ahogy nekünk a legésszerűbbnek tűnik. A cellák és rácsvonalak képesek átvenni a szomszédos cellák beállításait, amivel időt takaríthatunk meg, ha olyan sorokat és oszlopokat akarunk beszúrni, amelyek azonos formázásúak a szomszédos sorokkal vagy oszlopokkal. A QuarkXPress 6 képes eltávolítani a rácsvonalakat, hogy a szomszédos cellák összekapcsolódjanak, illetve a táblázat valamelyik rácsvonalát a képernyőn lévő segédvonalakhoz zárni a pontos igazítás érdekében.

A Quark a formázás megkönnyítése érdekében végbevitt apróbb változtatásokat azon a területen is, hogy hogyan lehet a színeket a táblázatok elemeire – például a cellákra, a táblázatdobozra vagy a rácsvonalakra – alkalmazni. Ezenkívül mostantól alkalmazhatók a vágómaszk-beállítások a képcellákban lévő képekre is.

A táblázat átalakítható csoporttá, ami akkor hasznos, amikor olyan elrendezést mentünk, amely a QuarkXPress korábbi változataiban nem támogatott szolgáltatásokat tartalmaz.

Rétegek

A Print (Nyomtatás) párbeszédablakban mostantól megadható, mely rétegeket szeretnénk kinyomtatni. Bár az Attributes (Jellemzők) párbeszédablakban továbbra is bejelölhető a Suppress Output (Kimenet letiltása) jelölőnégyzet külön minden réteghez, a rétegnyomtatási vezérlőelemek hozzáadásával mostantól a Print párbeszédablakban menet közben is könnyen kiválaszthatjuk, mit szeretnénk kinyomtatni.

A Quark javított a rétegek nyomtatásletiltási beállításainak működésén is. Mostantól a rétegek nyomtatásletiltási beállításai felülbírálják, de nem módosítják az adott rétegen lévő egyes elemek nyomtatásletiltási beállításait. Így tehát ha bejelöljük valamelyik réteg Suppress Output jelölőnégyzetét, az abban a rétegben lévő elemek közül egyet sem nyomtat ki a program, ha pedig töröljük a jelet a négyzetből, az egyes elemek nyomtatásletiltási beállításai alapján dönti el a QuarkXPress, hogy melyiket kell kinyomtatni, melyiket nem.

Javítottak a rétegek zárolás közbeni viselkedésmódján is. Amikor egy réteg zárolva van, a QuarkXPress megakadályozza a rajta lévő elemek kijelölését és módosítását, magyarul a réteg minden eleme zárolódik. Amikor feloldjuk a réteg zárolását, a program az egyes elemek zárolási beállításait veszi figyelembe, amelyeket azért alakítottak ki, hogy megakadályozzák az elemek szándékolatlan áthelyezését az egérrel, de a grafikusoknak a paletták és párbeszédablakok segítségével lehetőségük legyen a doboz méretét és egyéb beállításait megváltoztatni.

A Layers (Rétegek) paletta helyi menüjébe bekerült egy új parancs is, a Select All Items on Layer (A rétegben lévő összes elem kijelölése).

Paletták és menük

A palettákat mostantól nem a View (Nézet), hanem a Window (Ablak) menüből lehet megnyitni. A Collect Fonts for Output (Betűtípusok összegyűjtése a nyomtatáshoz) parancs átkerült a File (Fájl) menü Collect for Output (Összetevők összegyűjtése a nyomtatáshoz) párbeszédablakába, a Quark webhelyét egy böngészőben megnyitó QuarkLink parancs pedig megszűnt.

Beállítások

A Preferences (Beállítások) párbeszédablak lapjainak sorrendje némileg megváltozott az 5-ös változat óta, sőt, maguk a lapok is: a Quark CMS (Quark színkezelés), az Index (Tárgymutató) és a Fraction/Price (Tört/Ár) beállítási lehetőségek a 6-os változatban a Preferences ablak fő lapjára kerültek (az 5-ös változatban mindegyiknek külön párbeszédablaka volt), és új lapokkal is kiegészült az ablak. Ezek a következők: Undo (Visszavonás), Full Res Preview (Teljes felbontású minta), Placeholders (Helykitöltők) és XML Import (XML-beolvasás). Új a Project (Munka) címke is. Megszűnt viszont a StreetPost (Postaláda) lap, amely azt szabályozta, hogyan kapcsolódjanak az XML anyagok az Internethez. A QuarkXPress 6 más XML programmagot használ, ezért erre a lapra már nincs szükség.

Az Avenue.Quark és az XML-beolvasás

Mind az interaktív dokumentumok készítését segítő Avenue.Quark-ot, mind az XML-beolvastatási szolgáltatásokat frissítették, így átfogóbb helykitöltő szolgáltatások kerültek beléjük, és ötletesebb lett a felhasználói felületük is.

Táblázatos adatok beolvastatása

A QuarkXPressben nincsenek olyan szűrők, amelyek Lotus 1-2-3 vagy Microsoft Excel/Access formátumú adatokat lennének képesek fogadni. Ez annyit jelent, hogy a táblázatos adatokat tartalmazó fájlok (azaz általában számolótáblák vagy adatbázisok) beolvastatásra történő előkészítésére két lehetőségünk van:

- *Táblázat ASCII szövegként:* mentsük a fájlt tabulátorokkal tagolt ASCII szövegként. Ezután olvastassuk be az így kapott fájlt, majd használjuk a megfelelő tabulátormegállókat (közvetlenül vagy stílusokon keresztül), vagy használjuk az Item (Elem) menüben az új Text to Table (Szövegből táblázat) parancsot a kívánt táblázat létrehozására. Bemásolhatjuk az adatokat az elrendezésen belül egy QuarkXPress-szövegdobozba is a Macintosh vagy a Windows vágólapjának segítségével. Ekkor a beillesztés tabulátorokkal tagolt ASCII szöveg formájában történik.
- *Táblázat ábraként:* használjuk a fájlt ábraként egy táblázatkészítő eszközt (például az Excel vagy a Lotus 1-2-3 diagramkészítő eszközét) igénybe véve. Ezután mentsük a fájlt EPS formátumban, ha lehetséges, majd helyezzük el a táblázatot egy képdobozban a File, Get Picture (Fájl, Kép beolvasása) paranccsal (vagy a Command+E, illetve Ctrl+E billentyűkkel).

Ha a második lehetőséget választottuk, ellenőrizzük, hogy az összes táblázat olyan méretű-e, hogy a bennük lévő számok mérete beolvasás és a képdobozban történő elhelyezés után a QuarkXPress elrendezésében mindenhol egységes lesz. A legjobb megjelenítés érdekében, ha csak lehet, használjunk valamilyen vektorgrafikus formátumot (például az EPS-t), ne törődjünk azzal, hogy mekkora lesz a táblázatot megjelenítő ábra mérete.

Külső helyesírási szótárak

A külső helyesírási szótárak a QuarkXPress helyesírási szótárainak kiegészítésére használható külön fájlok. Külső szótárat a Utilities, Auxiliary Dictionary (Segédprogramok, Külső szótár) parancsra kattintva megjelenő ablakban hozhatunk létre, felvehetjük bele egy elrendezés összes szavát, majd megoszthatjuk a fájlt más felhasználókkal. A többi felhasználó a merevlemezére másolhatja a szótárat, és amikor használni akarja, megnyithatja a különféle elrendezésekhez (ezt is a Utilities, Auxiliary Dictionary parancsra kattintva).

A QuarkXPress külső szótárai sima szövegfájlok, amelyekben betűrendben tartalmazzák az összes szót, minden szó után kocsivissza karakterrel. Emiatt nagyon egyszerűen módosíthatók bármilyen szövegszerkesztővel, illetve nagyon könnyen egyesíthetünk is több ilyen külső szótárat. Ahhoz, hogy a QuarkXPress felismerje őket, a külső szótáraknak szövegfájloknak kell lenniük, vagy Macintosh rendszeren hozzájuk kell rendelni a QuarkXPress szótárikonját, Windows rendszerben pedig el kell látni a .QDT fájlnév-kiterjesztéssel.

A külső szótárak mostantól rendszerfüggetlenek, tehát a Macintoshon használt szótárakat beolvastathatjuk a program Windowsra készült változatával és viszont. A Macintoshra és a Windowsra készült változat is minden szövegfájlt lehetséges külső szótárként ismer fel, tehát saját listáinkat létrehozhatjuk bármilyen szövegszerkesztőben, a lényeg, hogy sima szöveges formátumban mentsük azokat. A QuarkXPress Windowsra készült változatában a Default Auxiliary Dictionary (Alapértelmezett külső szótár) párbeszédablak Files of Type (Fájltípus) lenyíló listájából válasszuk a Display All Files (*.*) (Minden fájl (*.*)) lehetőséget, hogy ne csak a .qdt kiterjesztésű fájlok jelenjenek meg.

Külső szótárak létrehozása és megnyitása

Ha olyankor nyitunk meg egy külső szótárat, amikor meg van nyitva egy elrendezés, a QuarkXPress társítja azokat egymáshoz, tehát amikor ezután megnyitjuk ezt az elrendezést vagy átváltunk rá, hozzáférhetünk a külső szótárhoz is. Ha elérhetővé szeretnénk tenni egy külső szótárat minden ezután létrehozott munka kezdő elrendezésében, nyissuk meg a külső szótárat akkor, amikor egyetlen munka sincs megnyitva (amint kicsit lentebb is olvasható).

A QuarkXPress korábbi változataiban csak egy külső szótárat lehetett egy dokumentumhoz társítani. A QuarkXPress 6-ban már több külső szótár is társítható egy munkához, de legyünk óvatosak: egy elrendezéshez továbbra is csak egy. Amikor új elrendezést veszünk fel, a program nem társít ahhoz automatikusan új szótárat, azt nekünk magunknak kell megtennünk.

Külső szótárat a következőképpen hozhatunk létre:

- *Egy adott elrendezéshez.* Nyissuk meg a munkát, azon belül a kívánt elrendezést, majd az Auxiliary Dictionary párbeszédablakot (megnyitása: Utilities, Auxiliary Dictionary).

Az ablakban lévő elemek segítségével keressük meg azt a mappát, amelyben a szótárat tárolni szeretnénk. Először írjuk be a szótár nevét, majd kattintsunk a New (Új) gombra.

- *Minden új munkához.* Nyissuk meg az Auxiliary Dictionary párbeszédablakot olyankor, amikor egyetlen munka sincs megnyitva, majd kattintsunk a New gombra. Ne feledjük, hogy ezt a külső szótárat csak az új munkák kezdő elrendezése fogja használni.

Ha a QuarkXPress for Windowsban hozunk létre külső szótárat, az automatikusan hozzáadja a megfelelő fájlnévkiterjesztést (.qdt).

A szótár megnyitása a következőképpen történhet:

- *Az éppen megnyitott elrendezésben.* Váltsunk a kívánt elrendezésre (ha kell, előbb nyissuk meg a megfelelő munkafájlt), majd nyissunk meg egy már meglévő szótárat az Auxiliary Dictionary párbeszédablakból.
- *Alapértelmezett szótárként minden új munkában.* Amikor nincs megnyitva egy munka sem, nyissunk meg egy már meglévő szótárat az Auxiliary Dictionary párbeszédablakból. A kijelölt külső szótárat csak az új munkák kezdő elrendezése fogja használni.

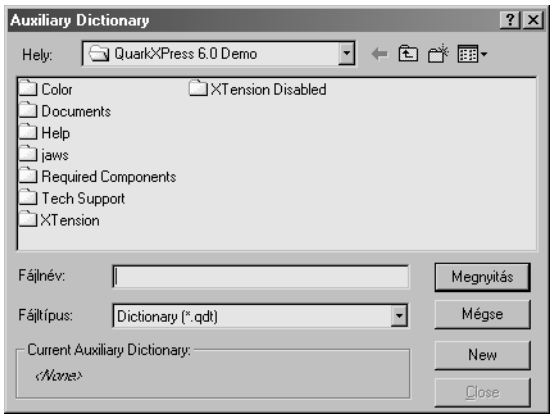

2.1. ábra

Az Auxiliary Dictionary párbeszédablak, amelyben külső szótárat rendelhetünk a megnyitott dokumentumhoz.

Keresés és csere

Amikor a Find/Change (Keresés és csere) szolgáltatás kerül szóba, sajnos kiderül, hogy a minden mégsem teljesen minden. Amikor egy elrendezés látható, a program nem keres a mesteroldalakon, amikor pedig a mesteroldalak láthatók, akkor nem keres az elrendezések oldalain. Ha tehát olyan dolgokat szeretnénk megkeresni és lecserélni, mint például a kiadás dátuma, mindkét helyen külön kell végrehajtanunk a keresést és cserét. (Kezdjük a mesteroldalakkal, és lehet, hogy akkor a dokumentumoldalakat átugorhatjuk.) Emellett a keresés és csere csak egy elrendezésben fut le, tehát minden elrendezés esetében külön végre kell hajtanunk.

A QuarkXPress 6-ban a művelet-visszavonás használható már a Find/Change (Keresés és csere) Change All (Mindet cseréli) műveletéhez is.

Dingbat karakterek beszúrása

Ha dingbat karaktert (azaz valamilyen jelet) szeretnénk beszúrni, egyszerűen csak írjuk be a karaktert, majd jelöljük ki, és változtassuk meg a betűtípusát vagy a karakterstílusát. Ha a beírandó karakter a Zapf Dingbats vagy a Symbol betűcsaládba tartozna, a betűtípus egy karakterét úgy tudjuk beírni, ha előbb beírunk egy billentyűparancsot, majd a kívánt karaktert. A Zapf Dingbats betűcsalád használatához az Option+Command+Z, illetve Ctrl+Shift+Z, a Symbol betűcsaládéhoz az Option+Command+Q, illetve Ctrl+Shift+Q billentyűket kell lenyomnunk.

A Macintosh rendszerben ez a Zapf Dingbats, illetve Symbol betűcsaládba tartozó karakterek beszúrására szolgáló billentyűparancs megváltozott, a korábbi változatokban használt Shift helyett az Option billentyűt kell használnunk. Windowon nem változott a billentyűparancs.

Nyomtatás

PostScript nélkül

A QuarkXPress 5-ben sok olyan új nyomtatási beállítás vált elérhetővé a nem PostScript nyomtatókhoz is, amelyek a korábbi változatokban ki voltak szürkítve a Print (Nyomtatás) párbeszédablakban. Ennek az az oka, hogy egyre több grafikus és kiadó használ nem PostScript nyomtatókat – főleg olcsó színes tintasugaras nyomtatókat – a próbanyomatok készítésére.

Ezt felismerve a QuarkXPress lehetőséget teremtett arra, hogy az oldalakat miniatűrökként nem PostScript nyomtatókkal is kinyomtathassuk. Ezenkívül a Reduce or Enlarge (Kicsinyítés vagy nagyítás) mező, a Page Positioning (A lap igazítása) lenyíló lista és a Fit in Print Area (A nyomtatási terület méretére illesztés) jelölőnégyzet mostantól szintén használható a nem PostScript nyomtatókhoz is.

A QuarkXPress lehetővé teszi az összetett RGB színekkel előállított képfájlok nem PostScript nyomtatókkal történő kinyomtatását is, és az elforgatott TIFF képeket is kinyomtathatjuk teljes felbontásban nem PostScript nyomtatókkal. Egy további nagyon hasznos, a nem PostScript-felhasználóknak szóló továbbfejlesztés a nyomtatási stílusok elérhetővé tétele a nem PostScript nyomtatók számára.

Ám valószínűleg sokkal jelentősebb újítás az, hogy a Print (Nyomtatás) párbeszédablak Output (Nyomat) lapjának Frequency (Sűrűség) mezője használható a beolvasott képek sorsűrűségének szabályozására nem PostScript nyomtatókon történő nyomtatáskor is. Korábban úgy gondolták, hogy ezeket a kifinomult, minőségi nyomtatási szolgáltatásokat csakis PostScript nyomtatókon érdemes használni.

Az persze kétséges, hogy a PostScript kimeneti eszközöket a közeljövőben letaszítanák a trónról a nem PostScript eszközök, mint ahogy az is biztosnak látszik, hogy a jó minőségű kiadványok világában még jó darabig a PostScript marad a hivatalos nyelv (mármint nyomtatási nyelv). Ennek ellenére úgy tűnik, hogy bár a PostScript ideje még messze nincs letűnőben, vannak már olyan megbízható, ám jóval olcsóbb eszközök is a piacon, amelyek a kisvállalati kiadványkészítést is bárki számára elérhetővé teszik.

A Print párbeszédablak

Az OPI lap a QuarkXPress 6-ban akkor is megjelenik a Print párbeszédablakban, ha a színkezelés nincs bekapcsolva. Ezen a lapon az Open Prepress Interface (Nyílt nyomdai előkészítő felület) szolgáltatást kapcsolhatjuk be, amely azt teszi lehetővé, hogy a nagy felbontású képeket egy távoli kiszolgálón vagy egy levilágítóműhelyben tároljuk, miközben a kis felbontású és emiatt kezelhetőbb méretű változatokkal dolgozunk. A nyomtatás során aztán a program behelyettesíti a megfelelő helyekre a nagy felbontású képeket az OPI-kiszolgálóról, és alkalmazza rájuk a QuarkXPressben megadott beállításokat.

Az ablakban az Include Images (A képekkel együtt) jelölőnégyzetet bejelölve megadhatjuk azt is, hogy az OPI szolgáltatást használja-e a program TIFF és EPS képekhez, és hogy helyi nyomtatás esetén a TIFF kép kis felbontású változatát használja-e. Ha bejelöljük az Include Images jelölőnégyzetet, biztosak lehetünk abban, hogy a PostScript kimenet tartalmazza az OPI-kiszolgálón tárolt kép összes információját. Ha a Low Resolution (Kis felbontás) jelölőnégyzetet bejelöljük, felgyorsítjuk a nyomtatást, mert a QuarkXPress csak a TIFF fájl 36 dpi (pont per hüvelyk) felbontású változatát küldi a kimenetre a QuarkXPressben elindított bármely feladat végrehajtásakor, nem a teljes felbontásút. Amikor a végleges dokumentumot küldjük a kimenetre, az OPI-kiszolgáló behelyettesíti a nagy felbontású TIFF képet, és alkalmazza rá a QuarkXPressben megadott összes beállítást, tehát hiába van bejelölve ez a jelölőnégyzet, a végleges dokumentum minősége nem fog leromlani, annak ellenére sem, hogy valószínűleg az összes próbanyomaton kis felbontásban látható a kép.

Webes anyagok nyomtatása

A QuarkXPress a webes elrendezéseket mindig HTML fájlokba menti, hogy aztán webböngészőkkel lehessen azokat megtekinteni a File, Print (Fájl, Nyomtatás) parancsra kattintva.

A HTML fájlok létrehozása után a számítógép megjeleníti a Print párbeszédablakot, és ebből a párbeszédablakból nyomtatható ki a webes elrendezés a Print gombra kattintva. Nem árt, ha tudjuk azt is, hogy a webes elrendezésű oldalakat igazából nem a QuarkXPress, hanem a böngészőprogram nyomtatja ki.

Közös munka

Együttműködés a Mac OS 9-felhasználókkal

Annak nagyon örülnek a Macintosh-felhasználók, hogy a QuarkXPress 6-ot használhatóvá tették a Mac OS X operációs rendszeren, mivel a QuarkXPress az egyik utolsó olyan program, amelyet eleddig nem írtak át az Apple régóta várt, erőteljesebb és stabilabb operációs rendszerére. A Mac OS X rendszeren használható programok többségével ellentétben azonban a QuarkXPress 6 nem fut Mac OS 9-en, ami azt jelenti, hogy a QuarkXPress 6 Macintosh rendszerre készült változatát használó felhasználóknak tekintettel kell lenniük a Mac OS 9-et használó munkatársakra, vállalkozókra és levilágítóműhelyekre is.

- A fájlnevek nem lehetnek 31 karakternél hosszabbak, mert a Mac OS 9 az ennél hosszabb neveket nem tudja kezelni.
- A QuarkXPresst a Mac OS 9 operációs rendszeren használóknak a QuarkXPress 5-ös változatára kell frissíteniük, ha szeretnének a QuarkXPress 6-ot használókkal együttműködni. A QuarkXPress 6 ugyanis az 5-ös változatnak megfelelő formátumban tud menteni, a korábbi változatoknak megfelelőekben viszont már nem. Bár a korábbi formátumokban történő mentést a Quark egy változatnál továbbra visszamenőleg sosem támogatta, az a tény azonban, hogy a QuarkXPress-felhasználók közül sokan nem frissítettek a 4-es változatról az 5-ösre, azt jelenti, hogy a QuarkXPress 4-et használóknak nincs módja közvetlenül a QuarkXPress 6-ot használóktól származó fájlokat fogadni (a QuarkXPress 6 a QuarkXPress 3-as, 4-es és 5-ös változatával készült fájlokat tud megnyitni). Ha a QuarkXPress 4-nek megfelelő formátumban szeretnénk menteni egy munkát, telepíthetünk egy QuarkXPress 5-ös példányt, és azzal (miután megnyitottuk vele a QuarkXPress 6-tal az 5-ös változatnak megfelelő formátumban mentett munkát) menthetjük a 4-es változatnak megfelelő formátumban, de ennek hatására nagymértékben megváltozhat a dokumentum, mivel a 4-es változat még nem támogatott egy csomó olyan szolgáltatást (például a táblázatokat, a rétegeket és a webes dokumentumokat), amelyet az újabbak már igen. (Ha a QuarkXPress 5-öt a Mac OS X-megfelelő üzemmódban futtatjuk, gyakran jelentkeznek képernyő-újrarajzolási problémák, és né-

ha a teljesítmény is leromlik. A betűtípusokat is telepíteni kell mind a Mac OS 9, mind a Mac OS X rendszerre, különben a felhasználóknak az Extensis Suitcase vagy a DiamondSoft Font Reserve betűtípus-kezelőket kell használniuk.)
Amikor egy QuarkXPress 6-os munkát QuarkXPress 5-ös dokumentumként mentünk, a QuarkXPress minden elrendezést külön dokumentumként ment, a nyomtatásra szánt dokumentumokat .qxd, a webes dokumentumokat .qwd fájlnévkiterjesztéssel.
A QuarkXPress 5 a csak a QuarkXPress 6-ra jellemző szolgáltatásokat – például a táblázatok celláinak finomabb beállításait és az új webes szolgáltatásokat, például a kéthelyzetű váltóképeket – egyszerűen figyelmen kívül hagyja.

- A különféle QuarkXPress-változatok beállítófájljai általában nem csereszabatosak egymással, ha tehát egyszerre használjuk a QuarkXPress 5-öt és 6-ot, külön beállítófájlokat kell hozzájuk fenntartanunk.

A beállítófájlok használata

Az XPress Preferences.prf fájl Macintoshon a Users\[felhasználónév]\Library\Preferences\Quark\QuarkXPress 6.0, Windowson a Documents and Settings\[felhasználónév]\Application Data\Quark\QuarkXPress 6.0 mappában található.

Mac OS X-en minden felhasználónak van egy saját Library mappája, és van egy Library mappa a System mappában is, amelyben az összes felhasználó által közösen használt elemek találhatók. Windows 2000 és XP rendszeren is hasonló a fájlrendszer felépítése, azaz minden felhasználónak van saját mappája az Application Data mappában. Az Application Data mappák általában rejtettek, megjelenítésükhöz kattintsunk a Windows Intézőben a Tools, Folder Options (Eszközök, Mappa beállításai) parancsra, majd a View (Nézet) fülre, és jelöljük be a Show Hidden Files and Folders (Rejtett fájlok és mappák megjelenítése) választógombot, végül kattintsunk az OK gombra.

Több felhasználó, több beállítás

A QuarkXPress 6 kibővült egy új lehetőséggel: megengedi, hogy ugyanazon a számítógépen minden felhasználó részére külön beállítófájlt használjunk. (A felhasználási engedély a program használatát egy számítógépen engedélyezi, de ott több felhasználó részére is.) Ha létrehozunk a QuarkXPress alkalmazásmappájában (ez Macintosh rendszeren általában az Applications\QuarkXPress 6.0, Windows rendszeren a Program Files\Quark\QuarkXPress 6.0 mappa) egy Preferences almappát, abban létrehozhatunk egy olyan beállítófájlt, amely minden felhasználó részére közös. Alapértelmezés szerint a QuarkXPress 6 Macintoshon a Users\[felhasználónév]\Library\Preferences\Quark\QuarkXPress 6.0, Windowson a Documents and Settings\[felhasználónév]\Application Data\Quark\QuarkXPress 6.0 mappából tölti be a beállításokat, illetve ott hozza létre a beállítófájlt. Annak köszönhetően, hogy ezeken a felhasználói helyeken egyedi beállítófájlokat tárol a program, az egy számítógépen dolgozó felhasználók mindegyike saját beállításokat használhat.

Előfordulhat azonban, hogy az XPress Preferences.prf fájlt nem ezeken az ilyen körülményesen elérhető távoli alapértelmezett helyeken szeretnénk tárolni. Nem is muszáj.
A QuarkXPress először a QuarkXPress mappában keresi a Preferences mappát, és ha ott megtalálja, akkor vagy az abban lévő beállítófájlt tölti be, vagy létrehoz egy fájlt abban a mappában. (Ehhez a felhasználónak saját kezűleg kell létrehoznia egy Preferences nevű mappát a QuarkXPress mappában.) Ha a program a QuarkXPress mappában nem talál Preferences nevű mappát, akkor az egyedi felhasználói beállítófájlokat használja.

Mi értelme van a közös beállítófájl használatának? Leginkább az egységesség, ha több felhasználó is dolgozik a programmal. Ekkor ugyanis az összes felhasználó ugyanazt az XPress Preferences.prf fájlt használja, amely a QuarkXPress alkalmazásmappájában lévő Preferences mappában található. Emellett egyszerűbb is megtalálni ezt a fájlt, és kicserélni egy másik rendszerről vagy egy fő tárolóból átmásolt új fájlra – ez olyan lehetőség, amelyet azért biztosít a program, hogy a csoportos munkavégzés során egységes, szabványos beállításokat használhassunk.

3

Új szolgáltatások

A QuarkXPress a legnépszerűbb kiadványszerkesztő a világon, és nem is ok nélkül. Rugalmasságával ideális munkaeszköz mindenhez, a pincékben nyomtatott fekete-fehér szórólapoktól az újságokon át a műnyomó papírra nyomott magazinokig. A QuarkXPress 6 ugyan nem törődik a régebbi operációs rendszerekkel, és csak a Mac OS X, Windows XP és Windows 2000 rendszereken használható, de a munkákat menthetjük QuarkXPress 5-ös formátumú dokumentumfájlokként is – ekkor minden elrendezést külön dokumentumként ment a program –, hogy azok a felhasználók is használni tudják őket, akiknek a számítógépén Mac OS 8.*x*, Mac OS 9.*x*, Windows 95 vagy Windows 98 fut.

A QuarkXPress megértéséhez előbb az elemek (dobozok és vonalak) és a tartalmak (szöveg és képek) fogalmát kell megértenünk. A 6-os változatban ehhez jön még a munkák és elrendezések fogalma, legalábbis ha túl akarunk lépni az „egyszerre csak egy dokumentum" jellegű kiadványszerkesztési nézeten. Ha dolgozni is szeretnénk vele, azt is tudnunk kell, hogyan kell használni ezeket az elemeket, és ha mással is szeretnénk beszélni erről a témáról, meg kell tanulnunk a nevüket is. Ha ismerjük már a QuarkXPresst, örülni fogunk az új szolgáltatásoknak – azaz a munkáknak és elrendezéseknek, a többszöri művelet-visszavonásnak és a szövegösszehangolásnak, a továbbfejlesztett nyomtatási lehetőségeknek, a PDF-formátumban történő mentésnek, valamint a táblázatokkal, weblapokkal és rétegekkel kapcsolatos új szolgáltatásoknak. A már meglévő eszközök és szolgáltatások finomítása mellett ugyanis a Quark újakat is beépített, hogy még hatékonyabbá és izgalmasabbá tegye a QuarkXPress 6-tal végzett munkát.

A legfontosabb új szolgáltatások

A QuarkXPress 5 és 6 közötti legjelentősebb eltérés a dokumentumoknak a munkákkal bevezetett újfajta megközelítési módja, azaz hogy egy munkában több elrendezés is használható. Vagy az, hogy nyomdakész PDF fájlokat lehet vele készíteni, immár az Adobe Acrobat

Distiller nélkül. Vagy talán a szövegösszehangolás nevű új szolgáltatás, amelynek segítségével a több helyen használt szöveget egy olyan forrásszöveg alapján illeszthetjük be, amelynek megváltozása esetén az összes abból kialakított változatot frissíti a program, akkor is, ha azokra más betű- és bekezdésstílusok vannak beállítva. Vagy esetleg az a tény, hogy a QuarkXPress mostantól több művelet visszavonását és újbóli végrehajtását teszi lehetővé. Vagy netán az, hogy a QuarkXPress 6 a Mac OS X-en is működik. Ezek mind jelentős előrelépések a QuarkXPressben, de hogy kinek melyik a legjelentősebb, azt az dönti el, hogy kinek melyik a legfontosabb a munkája során.

A QuarkXPress több részét is továbbfejlesztették, például a weblapkészítők mostantól kéthelyzetű váltóképeket és dinamikus weblaphivatkozásokat is használhatnak. A nyomdai grafikusok valóban zárolhatják a rétegeken lévő elemeket, beilleszthetnek egy másolatot az eredetivel azonos helyre (beillesztés helyben), megtekinthetik a képek mintáit teljes felbontásban, lágyabb színátmeneteket hozhatnak létre, és a táblázatokkal is könnyebb dolgozni.

A QuarkXPresszel dolgozók a jelentős számú újdonság és a program finomításai ellenére is úgy találják majd, hogy az alapok nem változtak meg drámai mértékben – bekerült pár új szolgáltatás és megváltozott némileg a felhasználói felület, de semmi olyan, ami komolyabb buktatót jelentene.

A QuarkXPress 6 talán legfontosabb új szolgáltatásai a következők:

- *Beillesztés az eredetivel egyező helyre.* Az Edit (Szerkesztés) menübe bekerült új Paste in Place (Beillesztés helyben) parancs az elemeknek az eredetijükkel egyező koordinátákra történő beillesztését teszi lehetővé. Ez akkor nagyon hasznos, amikor egy elemet egyik oldalról a másikra másolunk át. Korábban a másolt példány látszólag véletlenszerű helyen jelent meg, és a felhasználónak tudnia kellett az X és Y koordinátákat, ahová a másolás után át akarta helyezni a másolatot.
- *Teljes felbontású minta.* E szolgáltatás segítségével a QuarkXPress 6 a képfájl teljes felbontásában jeleníti meg a képernyőn a képet, így az minimális kockásodással méretezhető és nagyítható, és pontosabb vágómaszkok kialakítását teszi lehetővé.
- *Szövegösszehangolás.* Ez a szolgáltatás a többször használt szövegek kezelését teszi egyszerűbbé. Ilyen többször használt szövegek például a szerzői jogi információk, a rovat- vagy fejezetcímet tartalmazó élőfejek, a terméknevek, és egyéb olyan szövegek, amelyeknek a teljes dokumentumban egységeseknek kell lenniük. Bár a szöveg változásait minden példányra alkalmazza a program, a különböző helyeken megjelenő szövegekre különböző karakter- és bekezdésstílusokat állíthatunk be, és azok a szöveg változása esetén is megmaradnak.
- *Mentés PDF formátumban.* A PDF-ként történő mentéshez mostantól nincs szükség az Adobe Acrobat Distiller programra, mivel a Quark beépítette a PDF-készítő kódot közvetlenül a QuarkXPressbe.

Munkák és elrendezések

Munkaablakok és elrendezési ablakok

A dokumentumok létrehozása terén az újfajta, munkákra és elrendezésekre felosztott megközelítés lehetővé teszi, hogy egy munkán belül eltérő méretű oldalakat, illetve nyomtatásra szánt és webes dokumentumokat használjunk. Ehhez egy új menü tartozik, amelynek Layout (Elrendezés) a neve. Amikor megnyitunk egy munkát a QuarkXPressben, a program egy munkaablakot jelenít meg, amelyben az éppen használt elrendezés látható.

Ha több elrendezést tartalmazó munkán dolgozunk, az elrendezési ablak alján fülek jelennek meg, amelyek segítségével könnyedén válthatunk egyik elrendezésről a másikra. Egyidejűleg csak egy elrendezési ablakot lehet megjeleníteni, és munkaablakból is csak egy látható egyszerre. Egyébként a munkaablakok és elrendezési ablakok teljesen egyformán néznek ki, és egyformán is használhatók.

A következő elemek a QuarkXPress-munkákra jellemzők:

- *A vonalzó eleje doboz.* Itt állíthatjuk alaphelyzetbe, illetve állíthatjuk át a vonalzó kezdőpontját, amely az a pont, ahol a függőleges és a vízszintes vonalzó értéke is nulla (0).
- *Függőleges és vízszintes vonalzó.* Az ablak tetején és bal oldalán találhatók, és az éppen használt mértékegységrendszert mutatják.
- *Munkaasztal.* Az elrendezési oldalt körülvevő terület. Szövegdobozokat, képdobozokat és vonalakat lehet rajta ideiglenesen tárolni. A teljes területükkel a munkaasztalon lévő elemeket a program nem nyomtatja ki. (A QuarkXPress az elrendezési oldalt árnyékkal veszi körül. Az árnyék jelzi, hol kezdődik a munkaasztal.)
- *Megtekintési arány mező.* Az éppen látható oldal nagyítási arányát mutatja. A nagyítás mértékének megváltoztatásához írjunk be 10 és 800 százalék közötti értéket a mezőbe, majd nyomjuk le a RETURN vagy ENTER billentyűt, vagy kattintsunk valahol a képernyőn.
- *Paletták.* Attól függően, hogy mit állítunk be a Window (Ablak) menüben, különböző palettákat lehet megjeleníteni.

Ha több ablakot szeretnénk bezárni egyszerre, Macintosh rendszeren nyomjuk le az OPTION+COMMAND+W billentyűkombinációt, Windows rendszeren kattintsunk a Window, Close All (Az összes bezárása) parancsra.

Mozgás a munkák és elrendezések között

A Window menüben három beállításkészlet van, amelyek az ablakmegjelenítés és a palettamegjelenítés beállítására, valamint a megnyitott munkák felsorolására szolgálnak. Ha egy megnyitott munkáról át akarunk térni egy másikra, kiválaszthatjuk a kívánt munka nevét a Window menüben lévő listán, vagy a használni kívánt ablak bármely látható részére kattint-

hatunk. Ha egy megnyitott munka ablakát teljes mértékben eltakarja a többi, Macintosh rendszeren a munkák elrendezésére a Tile és a Stack (Egymás alatti elrendezés), Windowson a Tile és a Cascade (Lépcsőzetes elrendezés) lehetőséget választhatjuk.

Az ablakkezelés terén van némi eltérés a Macintoshra és a Windowsra készült változat között. Macintosh rendszeren az első beállításkészletben a következő elemek vannak:

- *Bring All to Front* (Mindent előtérbe hozni). A parancs hatására minden munkaablak láthatóvá válik.
- *Tile* (Mozaikszerű elrendezés). A parancs hatására a program úgy rendezi el a munkaablakokat a képernyőn, hogy mindegyiknek saját területe legyen, átfedések nélkül. Mindegyik ablak a rendelkezésre álló terület egy vízszintes szeletét kapja.
- *Stack* (Egymás alatti elrendezés). A parancs hatására a program úgy rendezi el a munkaablakokat, hogy azok egymás fölött helyezkedjenek el úgy, hogy mindegyiknek látszódjon a címsora.

Windows rendszeren az első beállításkészletben a következő elemek találhatók:

- *Cascade* (Lépcsőzetes elrendezés). A parancs úgy rendezi el a munkaablakokat, hogy azok egymás fölött helyezkedjenek el úgy, hogy mindegyiknek látszódjon a címsora. Emellett minden ablak elmozdul egy kicsit jobbra is, tehát bármelyik ablakot választjuk is ki, az összes többinek is látszik legalább valamelyik sarka, amelyre rá lehet kattintani. Hasonló, mint a Stack elrendezés a Macintosh rendszeren.
- *Tile Horizontally* (Mozaikszerű elrendezés vízszintesen). A parancs hatására a program úgy rendezi el a munkaablakokat a képernyőn, hogy mindegyiknek saját területe legyen. Mindegyik ablak a rendelkezésre álló terület egy vízszintes szeletét kapja.
- *Tile Vertically* (Mozaikszerű elrendezés függőlegesen). Hasonló, mint a Tiles Horizontally, csak függőlegesen rendezi el az ablakszeleteket.
- *Arrange Icons* (Az ikonok elrendezése). A parancs hatására az összes kis méretre állított munkaablakot a képernyő alján helyezi el a program.
- *Close All* (Az összes bezárása). A parancs bezárja az összes megnyitott munkaablakot.

Egy munka természetesen több elrendezésből is állhat, és ha az elrendezésekhez tartozna egy ablakkészlet, és a munkákhoz egy másik, az nagyon zavaró lenne. Ez az oka annak, hogy a QuarkXPress 6 egy munkának egyszerre csak egy elrendezését engedi megtekinteni. Az elrendezések közötti váltásra két lehetőségünk van:

- Használhatjuk az elrendezési ablak alján lévő füleket: a kívánt elrendezés megjelenítéséhez elég a hozzá tartozó fülre kattintani (a könnyebb munkavégzés érdekében ezért jobb, ha értelmes neveket adunk az elrendezéseknek, és nem a program által alapértelmezés szerint adott Layout1, Layout2 stb. neveket használjuk.)

- Használhatjuk a Layout menüben a Previous (Előző), Next (Következő), First (Első), Last (Utolsó) és Go To (Ugrás) parancsokat.

A munkaablak mindegyik fülén annak az elrendezésnek a neve olvasható, amelyhez a fül tartozik, a Go To parancsra kattintva pedig egy almenüből választhatjuk ki, melyik elrendezést szeretnénk használni. Az elrendezési füleken az elrendezésnevek melletti ikon attól függően változik, hogy nyomtatásra szánt vagy webes elrendezésről van-e szó. A nyomtatásra szánt elrendezés ikonja egy téglalap (egy papírlapot jelképez) egy hajszálkereszttel, a webes elrendezésé pedig egy kör (amely a földgömböt jelképezi) egy hajszálkereszttel.

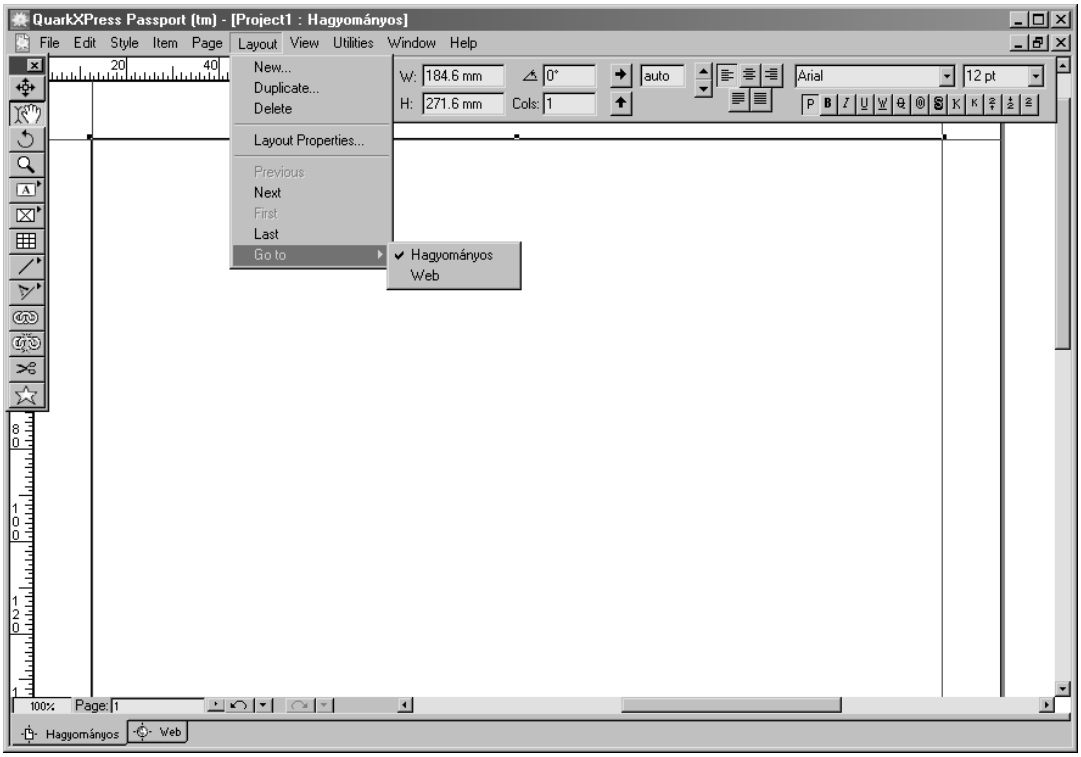

3.1. ÁBRA

A munkaablak alján lévő fülek, valamint a Layout menü elrendezésváltó parancsai.

A képernyőn egyidőben csak egy elrendezés jeleníthető meg, viszont több munka is. Emiatt a korlátozás miatt nem túl egyszerű az elemek egyik elrendezésből a másikba történő áthelyezése, másolása, illetve ugyanazoknak a változtatásoknak az alkalmazása több elrendezésben (például ha megváltoztatjuk a mesteroldal valamelyik elemét az egyik elrendezésben, és szeretnénk ugyanezt a változtatást átvinni egy másik elrendezésbe is). Hogy biztosak legyünk

abban, hogy ezek a változtatások egységesek, oda-vissza kell kapcsolgatnunk az elrendezések közt, és le kell írnunk, milyen változtatásokat hajtottunk végre az egyes elemeken. A másolt elemek ideiglenes tárolására használhatunk könyvtárakat is.

Munkák

Amikor valamilyen hagyományos munkába kezdünk a QuarkXPressben, amilyen például egy havilap vagy egy reklámkiadvány, a legfontosabb, amit tudnunk kell, hogy mekkora lesz a végleges oldalméret. A QuarkXPress e téren nem ismer könyörületet. Ha rossz oldalméretet állítunk be induláskor, és elhelyezünk néhány elemet a dokumentum különböző oldalain, szinte semmilyen utólagos lehetőségünk nincs az átméretezésre. Az igaz, hogy a munkát át lehet méretezni, és a mesteroldalakon is végezhetünk általános érvényű módosításokat, ám végül nagyon könnyen juthatunk oda, hogy minden oldalon át kell méreteznünk minden egyes elemet, és mindegyiket külön kell áthelyezni a megfelelő helyre. Ezenkívül ha ismerjük az oldalméretet, az segít abban is, hogy valamilyen elképzelést alakítsunk ki arról, hol legyenek a margók, és hány hasábot szeretnénk elhelyezni az oldalon, de ezek mind olyan beállítások, amelyeket egyébként is könnyen meg lehet változtatni.

Bizonyos esetekben az oldalméret nem ennyire fontos (például amikor emblématervekkel kísérletezünk, pólóra készítünk grafikát, negyedoldalas hirdetést tervezünk meg, illetve postai címkézőcédulákat vagy névkártyákat készítünk). Ezekben az esetekben azt kell tudnunk, milyen lesz a dokumentum végleges változata. Egy hirdetésnél például a QuarkXPress-elemek áthúzhatók a munkából egy kész hírlevélbe. Ha pedig postai címkézőcédulákat vagy névkártyákat nyomtatunk, akkor az oldalméretet, valamint a címkézőcédulák vagy névkártyák egyes nyomtatási területeinek méretét és helyét kell ismernünk.

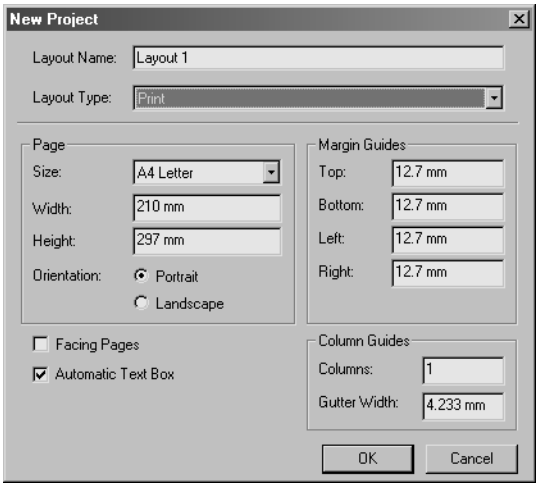

3.2. ábra
A New Project párbeszédablak.

Új munkát a következőképpen kezdhetünk: először nyissunk meg egy új munkát a File, New, Project (Fájl, Új, Munka) parancsra kattintva, vagy lenyomva a Command+N, illetve Ctrl+N billentyűket. Ennek hatására megjelenik a New Project (Új munka) párbeszédablak.

A File, New parancs használatakor a QuarkXPress egy almenüt jelenít meg, amelyben kiválaszthatjuk, milyen típusú fájlt szeretnénk létrehozni: munkát, könyvtárat, könyvet vagy XML-dokumentumot. Legtöbbször egyszerűen csak új munkát szeretnénk létrehozni. Ha ezt az almenüt meg szeretnénk kerülni, és gyorsan létre szeretnénk hozni egy új munkát, használjuk a Command+N, illetve Ctrl+N billentyűparancsot.

Macintosh rendszeren a File, New menüparancsot is lehet nagyon gyors munkalétrehozásra használni, mivel a QuarkXPress eleve azt feltételezi, hogy új munkát akarunk létrehozni. Windows rendszeren a File, New parancsra kattintva a fájlkiválasztó almenü jelenik meg. Ha gyorsan szeretnénk új munkát létrehozni, Windowson mindenképpen a Ctrl+N billentyűparancsot kell használnunk.

Elrendezések

Bár az elrendezések megjelenése új szolgáltatás a QuarkXPress 6-ban, az *elrendezések* a QuarkXPresst régen használóknak mégis nagyon ismerősek lesznek, ugyanis alapvetően nem mások ezek, mint a korábbi változatokban használt dokumentumok. Olyan elemeket tartalmaznak, mint az oldalak, kép- és szövegdobozok, mesteroldalak, rétegek és segédvonalak – azaz azokat, amelyeket a QuarkXPress-dokumentumok mindig is tartalmaztak. A QuarkXPress 6-ban azonban egy fájlban tulajdonképpen már több dokumentum is lehet, ami lehetővé teszi, hogy játsszunk a különböző elrendezésekkel (hogy különbözőek legyenek például az oldalméretek, a szemben lévő oldalak beállításai vagy a tájolás), és egy munkán belül lehetnek nyomtatásra szánt és webes elrendezések is. A QuarkXPress 6-ban egy munka több elrendezésből is állhat, amelyeknek különbözőek lehetnek az oldalméretei és a margóbeállításai, és lehet egy munkán belül nyomtatásra szánt és webes elrendezés is. (Nyomtatáskor csak az éppen használt elrendezést nyomtatja ki a program, nem a munkaz összes elrendezését.)

Bár a QuarkXPress 6-ban használt elrendezések nagyon hasonlóak a korábbi változatokban használt dokumentumokhoz, mégsem teljesen ugyanazok. A korábban a dokumentumokban elérhető szolgáltatások egy része most az egyes elrendezések részévé vált, más szolgáltatások ellenben egy munkán belül az összes elrendezésben használhatók.

- *Munkaszintű szolgáltatások.* A színmeghatározások, stílusok, elválasztási és zárási készletek, a szaggatott vonalak és csíkok, a listák, az összehangolt szövegek és egyéb ilyen jellegű, többségükben a palettákon vagy a Style (Stílus) menüben elérhető beállításgyűjtemények a teljes munkán belül ugyanazok, így egy munkán belül az összes elrendezésben ugyanazok közül a beállítások közül választhatunk. Ugyanez igaz a bővítményekre is.

- *Elrendezésszintű szolgáltatások.* Az oldalméret, az oldalak egymás mellé rendezésének módja, az oldalmargók, a mesteroldalak, a rétegek, a külső szótárak, a segédvonalak, a keresés és csere beállításai és a helyesírás-ellenőrzés csak arra az elrendezésre érvényes, amelyiken beállítottuk.

Az egy munkán belüli különböző elrendezések esetében eltérő lehet az oldalak külalakja és mások lehetnek a rajtuk elhelyezett elemek, de az ezekre az elemekre és oldalakra beállított jellemzők a munkában lévő összes elrendezésre nézve egységesek. Emiatt ha különböző típusú oldalakat és egyéb kiadványváltozatokat is szeretnénk használni egy kiadványkészítési munkán belül, érdemes több elrendezést használnunk egy munkán belül, például a következő esetekben:

- Egy havilapban lehet olyan kivehető melléklet, amelynek más az oldalmérete, mint magának a havilapnak, és emellett készülhet belőle még webes változat is, és ezeket mind-mind elhelyezhetjük egy munkán belül, hogy a stílusok, színek stb. biztosan egységesek legyenek a különböző összetevőkben. Ezek mindegyike lehet egy-egy külön elrendezés ugyanazon a munkán belül.
- Egy könyvkiadó használhat külön rétegeket a magyar, angol és spanyol nyelvű szöveghez, ha ugyanazt a könyvet több nyelven is kiadja, és mindegyik nyelvi változatot ugyanolyan formában szeretné kiadni.
- Egy reklámcég tarthatja az egy-egy ügyfele számára végzett munkákkal kapcsolatos különféle járulékos információkat – adattáblázatokat, gyakran felmerülő kérdéseket, ügyfeleknek szóló tájékoztatókat és a webbel kapcsolatos gyakran felmerülő kérdéseket – egy munkán belül úgy, hogy mindegyiket egy külön elrendezésben helyezi el, így használva ki azt az előnyt, hogy egy munka különböző elrendezéseiben is egységes a stílus, valamint a színbeállítások is. Annak viszont nem lenne sok értelme, ha különböző ügyfelek gyakran felmerülő kérdésekre adott válaszait helyeznénk el egy munkán belül, mindegyiket külön elrendezésben, mert a bekezdésstílusok, a színek stb. valószínűleg nem azonosak a különböző ügyfelek számára készített kiadványokban.

Más szavakkal akkor érdemes több elrendezést használni, amikor ugyanannak a kiadványnak több változatát vagy különböző összetevőit készítjük el, és azokon ugyanazokat a stílusokat, színeket és egyéb hasonló beállításokat szeretnénk használni. Amikor nem ez a helyzet, érdemesebb külön munkában tárolni mindegyiket.

Új elrendezések felvétele

Ha egy munkában több elrendezést is szeretnénk használni – például egy kihajtható részt akarunk hozzáadni egy normál méretű oldalhoz egy újságcikk mellé –, nyissuk meg a New Layout (Új elrendezés) párbeszédablakot a Layout, New (Elrendezés, Új) parancsra kattintva. A megnyíló párbeszédablak azonos a New Project (Új munka) párbeszédablakkal. Megadhatjuk benne az új elrendezés oldalméretét, margóit és egyéb beállításait. Ezután az ablak bezárásához kattintsunk az OK gombra.

Ha nagyon kicsi az eltérés az eredeti és az új elrendezés között, a már meglévő elrendezéseket le is tudjuk másolni, és azután elég csak a másolatot módosítani. A meglévő elrendezés lemásolásához kattintsunk a Layout, Duplicate (Elrendezés, Másolatkészítés) parancsra. A Duplicate Layout (Az elrendezés lemásolása) párbeszédablak azonos a New Layout párbeszédablakkal, annyi különbséggel, hogy a rajta lévő beállításoknál az éppen másolt elrendezés értékei szerepelnek. Módosítsuk őket szükség szerint, majd kattintsunk az OK gombra.

Ha a CONTROL billentyűt lenyomva (Macintosh), illetve a jobb gombbal (Windows) kattintunk egy objektumra, megtekinthetjük, milyen módosításokat lehet rajta végrehajtani. A QuarkXPress 6-ban jelentősen megnőtt az objektumokon a helyi menük segítségével elvégezhető műveletek száma. A helyi menük használata gyakran gyorsabb, mint a párbeszédablakok és a paletták megnyitása.

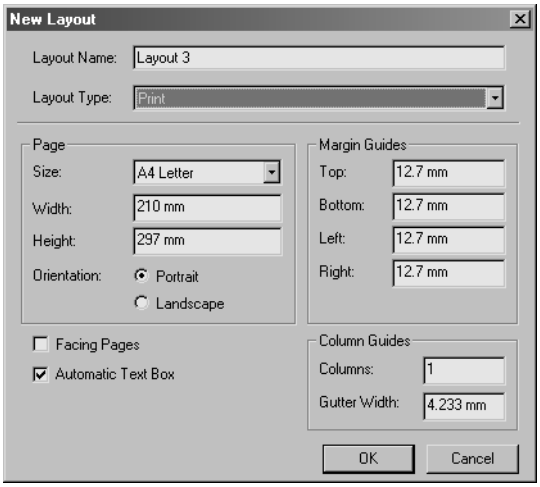

3.3. ÁBRA
A New Layout párbeszédablak.

Az elrendezés beállításainak megváltoztatása

Miután létrehoztunk egy elrendezést, bármikor megváltoztathatjuk annak paramétereit, és előfordulhat, hogy módosítani is kell mondjuk az oldalméretet, a hasábok számát vagy az elrendezés egyéb jellemzőit. Mint minden egyéb esetben, itt is igaz, hogy minél messzebb jutottunk a munkavégzésben, annál fájdalmasabb lesz megváltoztatni bármit is. Az elrendezés oldalméretének, oldaltájolásának és szemben lévő oldalai állapotának megváltoztatásához használjuk a Layout Properties (Az elrendezés tulajdonságai) párbeszédablakot (megnyitása: Layout, Layout Properties). Itt alakíthatunk át egy nyomtatásra szánt elrendezést is webes elrendezéssé, illetve webes elrendezést nyomtatásra szánttá – ehhez nem kell mást tennünk, mint kiválasztani a kívánt elrendezéstípust a Layout Type (Elrendezéstípus) lenyíló listáról.

Ha szemben lévő oldalakkal kezdünk, de később úgy döntünk, hogy nincs rájuk szükség, a Layout Properties párbeszédablakban lehet átváltani egyoldalas oldalak használatára. Ezt a módosítást azonban nem egyszerű elvégezni. Ha már elhelyeztünk elemeket az oldalpár mesteroldalainak mindkét oldalán, akkor a Facing Pages (Szemben lévő oldalak) jelölőnégyzetből nem lehet törölni a jelet (ilyenkor folytonossá kell tenni a szövegfolyást, és szépen sorban át kell másolgatni az elemeket egy új elrendezésbe).

Az oldalak és mesteroldalak megváltoztatásához használjuk a normál Page (Oldal) menü parancsait és a Page Layout (Oldalelrendezés) palettát. Ha például a margókat és a hasábvezetőket szeretnénk módosítani, használjuk a Master Guides (Főbb segédvonalak) párbeszédablakot (megnyitása: Page, Master Guides), amikor egy mesteroldal van megnyitva. Csak az éppen használt elrendezés oldalbeállításait lehet megváltoztatni, tehát nem áll fenn a veszély, hogy esetleg belepiszkálunk más elrendezések oldalbeállításaiba is.

Elrendezések törlése

Az elrendezések törlése egyszerű: csak kattintsunk a Layout, Delete (Elrendezés, Törlés) parancsra, amikor az az elrendezés van megnyitva, amelyiktől meg szeretnénk szabadulni. Ez a művelet nem vonható vissza, ezért az elrendezés végleges törlése előtt megjelenik még egy jóváhagyást kérő párbeszédablak is, nehogy véletlenül ne azt a változatot töröljük, amelyiket akartuk. Mielőtt töröljük bármelyik elrendezést, ajánlott menteni a teljes munkát, mert akkor a legrosszabb esetben is választhatjuk a File, Revert to Save (Fájl, Visszatérés a mentett változathoz) parancsot, amellyel megnyitható a munka egy olyan változata, amely még tartalmazza a törölt elrendezést is.

Weblapok

A webes elrendezések megtekintésének és mentésének kényelmesebbé tétele érdekében bekerült a helyi menübe a HTML Preview (A HTML-változat megtekintése) és a HTML Export (Mentés HTML formátumban) parancs, valamint a Preferences (Beállítások) párbeszédablakban megváltoztathatjuk a böngésző nevét, és a webes dokumentumokban lévő képek és a képpontokra bontva (azaz képként) mentett szövegdobozok számára megadhatunk további mentési mappákat.

Az űrlapvezérlőkön is végrehajtottak néhány javítást a QuarkXPress 6-ban:

- Gyorsan létrehozhatunk űrlapdobozokat egy meglévő doboz tartalmát Form (Űrlap) értékre változtatva.
- Elhelyezhetünk űrlapot egy rétegben.
- Táblázatcellákban is létrehozhatunk űrlapdobozokat.

Bár a QuarkXPress jól ismert felhasználói felülete, menüi és palettái akkor is változatlanok maradnak, amikor webes elrendezéseken dolgozunk, a program kicsit módosul, azaz idevágó új szolgáltatásokkal bővül, míg a nem használható szolgáltatások kiszürkítve jelennek meg.

Webes elrendezés használata esetén például nem lehet betűvonal-emelést végrehajtani. A File (Fájl) menüben nem használható a Page Setup (Oldalbeállítás), a Collect for Output (Összetevők összegyűjtése a nyomtatáshoz) és a Save Page as EPS (Az oldal mentése EPS formátumú képként) parancs, az Edit (Szerkesztés) menüben a Print Styles (Nyomtatási stílusok) parancs és a csak a Windows rendszerben elérhető objektumcsatolási szolgáltatások, a Style (Stílus) menüben az Underline Styles (Aláhúzási stílusok), valamint a Utilities (Segédprogramok) menüben a PPD Manager (PPD-kezelő), a Build Index (Tárgymutató létrehozása) és a Profile Manager (Profilkezelő) parancs. Ezenkívül nem nyitható meg a Trap Information (Alátöltési adatok), a Profile Information (Profilinformációk) és az Index (Tárgymutató) paletta.

A Web Tools paletta

Amikor megnyitunk egy webes elrendezést a QuarkXPressben, a View (Nézet) menüben a Show Tools (Az Eszközök paletta megjelenítése) parancs almenüvé válik, nevezetesen a Tools (Eszközök) almenüvé. Itt két választási lehetőségünk van: a Show/Hide Tool (Az Eszközök paletta megjelenítése/elrejtése) és egy új menüparancs, a Show/Hide Web Tools (A Webes eszközök paletta megjelenítése/elrejtése). A Web Tools paletta többé-kevésbé a normál Tool paletta kiterjesztése. Igazából rendkívül hasonlít a Tool palettához, azzal a nyilvánvaló kivétellel, hogy a Web Tools palettán lévő kilenc eszköz teljesen más, mint a Tool palettán lévő megfelelőik.

Mind a Tool paletta, mind a Web Tools paletta megnyitható egyidőben a webes elrendezésen belül. Ajánlott is megnyitni egyszerre mind a kettőt, különben munka közben állandóan váltogatnunk kell egyikről a másikra.

A webes eszközök a következők:

- *Image Map* (Képtérkép). Ennek az eszköznek három változata van, amelyekkel más-más alakú képtérképeket hozhatunk létre. A képtérkép olyan kép, amelyre ha a weblapon rákattintunk, a hozzá tartozó hivatkozás segítségével egy új weblapra jutunk.
- *Form Box* (Űrlapdoboz) és *File Selection* (Fájlkiválasztás). E két eszköz segítségével kétfajta űrlapot hozhatunk létre a weblapokon. A Form Box eszközzel szokványos kitöltendő űrlapmezőt készíthetünk, amelyet a weblap látogatóinak kell kitölteniük (például előfizetői adatokkal), a File Selection eszköz segítségével pedig olyan párbeszédablak állítható elő, amelyben a felhasználó kiválaszthat egy letöltendő fájlt.
- *Text Field* (Szövegmező). Ez tulajdonképpen a Form Box eszköz egysoros űrlapmezőt létrehozó változata.
- *Button* (Gomb) és *Image Button* (Képes gomb). A grafikusok ezen eszközök segítségével olyan gombokat készíthetnek, amelyekre kattintva különféle műveleteket hajthatunk végre. A Button eszközzel gombot, az Image Button eszközzel gombként használható képdobozt hozhatunk létre.
- *Pop-up Menu* (Lenyíló lista). Ezzel az eszközzel lenyíló lista hozható létre, amelyről a felhasználó kiválaszthat egy elemet.

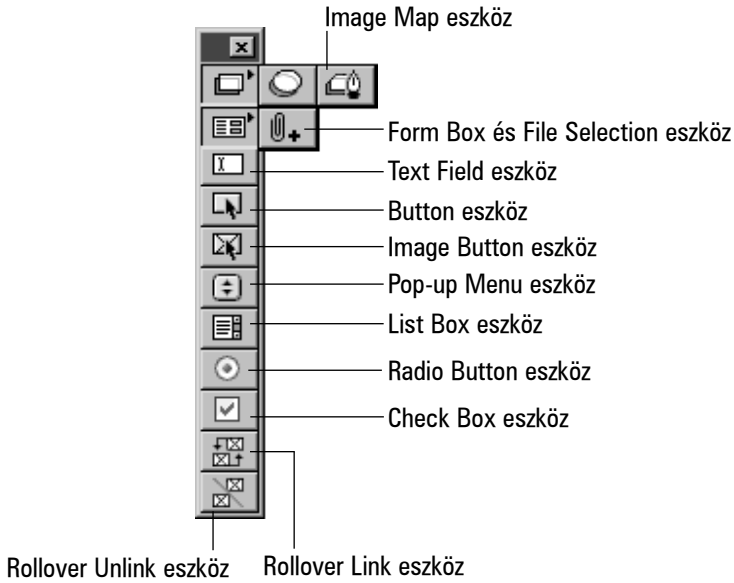

3.4. ÁBRA
A QuarkXPress webes eszközei

- *List Box* (Listadoboz). Ez az eszköz olyan dobozt hoz létre, amelybe a felhasználó elemek listáját írhatja be, például amikor az Interneten át tölt fel egy adatbázist.
- *Radio Button* (Választógomb) és *Check Box* (Jelölőnégyzet). Ezen eszközök segítségével a felhasználók különféle beállításokat választhatnak ki a weblapon. A Radio Button olyan elemcsoportot hoz létre, amelyben a felhasználó csak egy elemet választhat ki, míg a Check Box olyat, amelyben több elem is kiválasztható.
- *Rollover Linking* (Váltóképek csatolása) és *Rollover Unlinking* (Váltóképek csatolásának megszüntetése). Ezek új eszközök, és a kéthelyzetű váltóképek közötti kapcsolat állítható be (azaz a felhasználó kijelölhet egy másik képet, amely akkor jelenik meg, amikor az egérmutató egy váltókép fölött tartózkodik), illetve bontható a segítségükkel.

A nyomtatásra szánt elrendezések átalakítása webes felhasználásra

A QuarkXPress 6-ban új szolgáltatás, hogy a nyomtatásra szánt elrendezések átalakíthatók webes formátumra (és vissza), ami nagy lépés afelé, hogy a QuarkXPress használható weblapkészítővé váljon. A QuarkXPress weblapkészítő szolgáltatásainak használatához nem kell új webes elrendezést létrehoznunk. Megnyithatunk egy már meglévő, nyomtatásra szánt elrendezést is, és átalakíthatjuk azt webes elrendezéssé. Az eljárás egyszerű: egy megnyitott nyomtatásra szánt elrendezésben kattintsunk a Layout, Layout Properties (Elrendezés, Az el-

rendezés tulajdonságai) parancsra, majd a Layout Type (Elrendezéstípus) lenyíló listán válasszuk a Web elemet, és az elrendezés webes elrendezéssé válik. Az átalakított elrendezéshez a Layout Properties palettán megadhatjuk a webes elrendezés beállításait is, például a képpontszélességet és a színeket.

Ajánlott a már meglévő, nyomtatásra szánt elrendezés egy másolatát átalakítani, hogyha bármit elrontanánk, még mindig meglegyen az eredeti elrendezési fájl. Ennek egyik módja, ha eleve az elrendezés egy másolatán kezdünk el dolgozni, a másik, ha a Layout, Duplicate (Elrendezés, Másolatkészítés) parancsra kattintva egy új elrendezésbe másoljuk a nyomtatásra szánt elrendezést ugyanazon a munkafájlon belül. Az OK gombra kattintás előtt mindenképp bizonyosodjunk meg arról, hogy megváltoztattuk-e a Layout Type lenyíló lista beállításait. (A Duplicate Layout (Másolatkészítés az elrendezésről) párbeszédablak tartalma azonos a Layout Properties párbeszédablakéval.) Ezzel készen is vagyunk.

Az eljárás ugyanígy használható webes elrendezés nyomtatásra szánt elrendezéssé alakítására is, de ne feledjük a következőket:

- Ha később megváltoztatjuk a nyomtatásra szánt elrendezést, az abban elvégzett módosításokat végre kell hajtanunk a webes elrendezésen is, még egy munkafájlon belül is. Ez akkor is igaz, ha használjuk az új szövegösszehangoló szolgáltatást.
- A webes elrendezés továbbra is a nyomtatásra szánt elrendezés színeit használja, amelyeket valószínűleg nem lehet pontosan átalakítani webes színekké, ezért ajánlott a színeket a teljes webes elrendezésben webbiztos színekre cserélni. Ennek legegyszerűbb módja a Find/Change (Keresés és csere) párbeszédablak használata (nem csak a már kiosztott szövegszíneket lehet lecserélni).
- A szövegdobozok gyakran képekké változnak a HTML formátumban történő mentés során. A QuarkXPress ezt úgy jelzi a felhasználók felé, hogy egy fényképezőgép-ikont jelenít meg a szövegdoboz jobb felső sarkában. Ha meg akarjuk akadályozni az ilyen átalakításokat, kattintsunk az Item, Modify (Elem, Módosítás) parancsra, majd nyissuk meg ott az Export (Mentés) lapot, és töröljük a jelet a Convert to Graphic on Export (Mentéskor képpé alakítás) jelölőnégyzetből. Ekkor viszont a weblapokon nem használható összes formázást eltávolítja a program a szövegből. Ezután töröljük a fényképezőgép-ikonnal jelölt szövegdobozt.
- Amikor a webes elrendezést HTML formátumban mentjük, a QuarkXPress a képeket – a beolvasott és a QuarkXPressben létrehozott képeket is – átalakítja a weblapokon használható képformátumokká, tehát nem kell aggódnunk a forrásképek lecserélése miatt.
- A webes elrendezést valószínűleg szeretnénk a weblapokhoz optimalizálni – az elrendezést, a betűtípusokat és az interaktív szolgáltatásokat, például a hivatkozásokat és a váltóképeket –, ezért a nyomtatásra szánt elrendezést csak azután alakítsuk át webes formátumra, amikor annak tartalma már csakugyan elnyerte a végleges formáját.

Betűtípusok megadása stíluslapok segítségével

Bár az nem garantálható, hogy a felhasználók böngészője ismeri az összes olyan betűtípust, amelyeket a szöveg megjelenítésére szeretnénk használni a QuarkXPresszel előállított weblapokon, közölhetjük a böngészővel, hogy mely betűtípusokat szeretnénk használni, persze ha rendelkezésre állnak. A QuarkXPress 6-ban van egy új szolgáltatás, a CSS betűcsaládok használata, amelyet az ilyen beállítások megadására használhatunk. Néhány évvel ezelőtt a böngészőket készítő és a HTML-szabványokat megalkotó szakemberek előálltak egy új módszerrel, amellyel javítani lehet a szöveg megjelenését a weblapokon. Ez volt a *stíluslapok* (angol nevén Cascading Style Sheets, rövidítve CSS) használata. A QuarkXPress 6 támogatja a HTML-ben a stíluslapok használatát is, amelyekben megadható, milyen betűtípusokat használjon a webböngésző, és felsorol több további lehetőséget is arra az esetre, ha az elsőként megadott betűtípus nem lenne elérhető a böngésző számára.

Mivel minden felhasználónak másfajta betűtípusok vannak a számítógépén, lehetetlen pontosan megadni, hogy milyen betűtípussal jelenjen meg a szöveg a képernyőn. A lehetséges alternatívák – a szöveg képként történő mentése, illetve az Adobe PDF formátum használata – jelentősen megnövelik a weblapok méretét, a gyakorlatban használhatatlanná téve ezeket a megoldásokat a weblapok szabványos kialakítási módjaként. A CSS megalkotásával azonban lehetővé vált a weblaptervezők számára, hogy megadják a szövegmegjelenítési elképzeléseiket a betűmérettől kezdve, hogy az egyes böngészők a beállításoknak megfelelően módosíthassák a megjelenítést, ahol csak lehetséges.

Ha például azt adjuk meg a stíluslapban, hogy a talpas betűkkel szedett szövegeket New Caledonia, New Century, Georgia vagy Times New Roman betűtípussal jelenítse meg a program, akkor a böngésző ellenőrzi, hogy a felsorolt betűtípusok közül melyik található meg a számítógépen, és ha többet is talál, akkor azt használja, amelyik előbb áll a felsorolásban. Ha tehát Juliska számítógépén megtalálható a New Century, a Georgia és a Times New Roman betűtípus is, akkor a fenti felsorolási sorrend alapján a program a New Century betűtípust fogja használni a megjelenítéshez. Ha Jancsi számítógépén ellenben csak a Times New Roman betűtípus van meg, akkor az ő böngészője ugyanezt a weblapot a Times New Roman betűtípussal jeleníti meg.

A HTML-szabvány weblaponként ötféle betűtípus használatát teszi lehetővé, amelyek a következők: serif (talpas), sans serif (talp nélküli), monospace (írógépbetű), cursive (dőlt betű) és fantasy (fantáziabetű). A legtöbb webhelyen csak talpas és talp nélküli betűket használnak, illetve a technikai jellegű webhelyeken előfordul még az írógépbetű, amellyel általában kódrészleteket jelenítenek meg. A weblapokon általában csak egy betűtípussal jelenik meg minden webes betűtípus, de a stíluslapok segítségével különböző betűtípusokat adhatunk meg a különböző szövegrészekhez, pontosan úgy, ahogy a nyomtatásra szánt elrendezésekben a bekezdésstílusok megadásával.

A stíluslapokon a betűtípusok megadásához kattintsunk az Edit, CSS Font Families (Szerkesztés, CSS betűcsaládok) parancsra, majd a Font Families párbeszédablakban a New (Új) gombra. Ekkor megjelenik az Edit Font Families (Betűcsaládok szerkesztése) párbeszédablak.

A Generic Font (Általános betűtípus) lenyíló listáról válasszuk ki, melyik legyen az alapértelmezett webes betűtípus (serif, sans serif vagy egyéb). Ezután jelöljük ki a bal oldali listán azt a betűtípust, amellyel – ha megtalálható a számítógépen – meg szeretnénk jeleníteni a weblapon lévő szöveget a böngészőkben, majd a jobbra mutató nyílra kattintva vegyük fel a CSS betűtípusokat tartalmazó listára (a balra mutató nyíl eltávolítja a kijelölt betűtípust erről a listáról). Miután kiválasztottuk a használni kívánt betűtípusokat, a Move Up (Feljebb) és Move Down (Lejjebb) gombokra kattintva a nekünk tetsző sorrendbe állíthatjuk azokat. A CSS betűcsalád-készlet mindig az elsőként megadott betűtípus nevét kapja.

A webes elrendezésben használt mindegyik betűtípushoz létre kell hozni valamilyen CSS betűcsalád-listát, hogy a böngészők mindegyik betűtípushoz megkapják a helyettesítő betűtípusok listáját is.

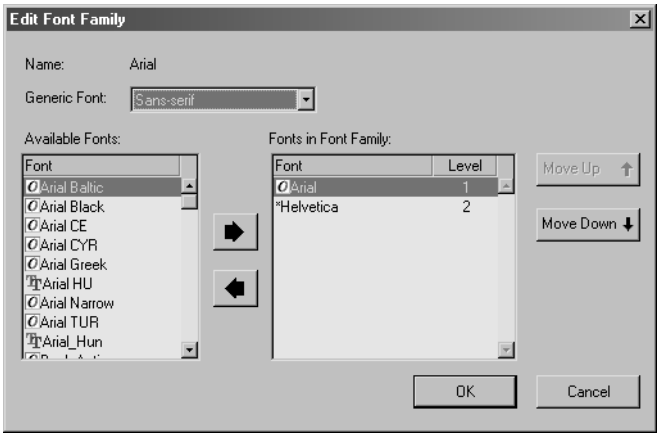

3.5. ábra
Az Edit Font Families párbeszédablak.

Hivatkozások

A QuarkXPress 6-ban javítottak a hivatkozásokkal kapcsolatos szolgáltatásokon, így megadhatók például az adott webhelyen belüli weblapok is a hivatkozások célpontjaként, nemcsak webhelyek és horgonyok. Készíthetünk egyik lapról a másikra mutató hivatkozásokat nyomtatásra szánt és webes dokumentumokban is, az Append (Csatolás) szolgáltatás segítségével pedig mostantól beolvastathatunk hivatkozásokat a munkákba. A Quark továbbfejlesztette a Hyperlinks (Hivatkozások) palettát is, hogy megadhassuk, hogyan jelenítse meg a paletta a hivatkozásokat és a horgonyokat.

A QuarkXPressben ilyen weblapokra mutató hivatkozásokat az Edit, Hyperlinks (Szerkesztés, Hivatkozás) parancsra kattintva, majd a megjelenő Hyperlinks párbeszédablakban egy új hivatkozást létrehozva készíthetünk. Sem a Style, Hyperlinks parancsra kattintva, sem

a Hyperlinks paletta segítségével nem lehet weblapokra mutató hivatkozást létrehozni, és az sem járható út, hogy módosítunk egy meglévő hivatkozást, majd a Hyperlinks párbeszédablakban a Page (Weblap) típust választjuk hivatkozástípusként a Type (Típus) lenyíló listáról.

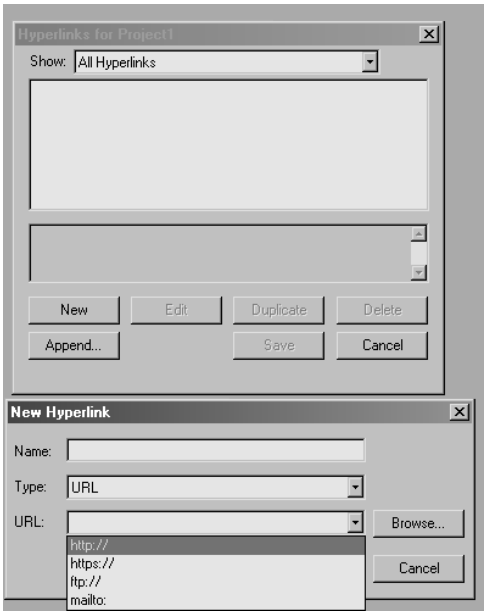

3.6. ÁBRA
A Hyperlinks párbeszédablak.

Váltóképek

A QuarkXPress 6-ban megjelent egy új váltóképtípus, az úgynevezett kéthelyzetű váltókép. A hagyományos váltóképek két egymás fölött elhelyezett képből állnak, és amikor a felül lévő képre rávisszük az egérmutatót, akkor jelenik meg a másik kép. A kéthelyzetű váltókép ugyanezt teszi, annyi különbséggel, hogy a másik kép nem az elsővel azonos helyen jelenik meg.

A kéthelyzetű váltóképek szolgáltatás a QuarkXPress 6-ban készített weblapok látványosabbá tételére szolgál. Mivel a kéthelyzetű váltókép különböző forrás- és céldoboz megadására nyújt lehetőséget, a weblap különböző pontjain elhelyezkedő szöveg- és képdobozokból hozhatunk létre váltóképeket. Ha például a felhasználó áthalad az egérrel egy menüelem fölött, nem csak a menüelem színe változik meg, mint a korábbi egyhelyzetű váltóképek használata esetén, hanem aktívvá válhat egy szöveg- vagy képdoboz is, például hogy almenüket jelenítsünk meg benne, vagy kiemeljünk egy beállítást a weblap egy másik részén. Kéthelyzetű váltókép létrehozásakor az eljárás kicsit más, mint a hagyományos váltóképek esetében, mert több doboz (vagy vonal vagy szövegvezető vonal) is szerepel benne:

1. Válasszuk ki az Item (Elem) eszközt, majd jelöljünk ki egy olyan képdobozt, vonalat vagy szövegvezető vonalat – vagy egy olyan szövegdobozt, amelyre a Modify (Módo-

sítás) párbeszédablak Export (Mentés) lapján bejelöltük a Convert to Graphic on Export (Mentéskor képpé alakítás) jelölőnégyzetet –, amelyet akkor szeretnénk megjeleníteni, amikor a felhasználó az egérmutatót a weblapon egy másik elem fölé viszi. Ez lesz a váltókép céldoboza, és normál esetben a doboz jelenlegi tartalma fog benne megjelenni.

2. Kattintsunk az Item, 2-Position Rollovers, Create a 2-Position Target (Elem, Kéthelyzetű váltóképek, Kéthelyzetű váltóképek célpontjának létrehozása) parancsra. A kép vagy szöveg eltűnik, és egy céltáblaikon jelenik meg a doboz jobb felső sarkában.
3. Annak a képnek vagy szövegnek a beolvastatásához, amelyet akkor szeretnénk megjeleníteni, amikor a felhasználó az egeret a forráselem fölé viszi, kattintsunk az Edit, Get Picture (Szerkesztés, Kép beolvasása) vagy az Edit, Get Text (Szerkesztés, Szöveg beolvasása) parancsra, vagy nyomjuk le a COMMAND+E, illetve CTRL+E billentyűket.
4. Válasszuk ki a Rollover Link (Váltóképek csatolása) eszközt, majd jelöljük ki a forrásdobozt (vagy vonalat vagy szövegvezető vonalat). Ez lesz az az elem, amely fölé víve az egérmutatót megjelenik a másik, az imént célpontként kijelölt elem. Figyeljük meg, hogy a doboz jobb felső sarkában megjelenik egy céltáblát egy felette lévő kézzel ábrázoló ikon. Ez jelzi, hogy a doboz egy kéthelyzetű váltókép forrásdoboza.
5. Jelöljük ki a célpontként szolgáló elemet. Ha több célpontot is ki szeretnénk jelölni, kattintsunk újra a Rollover Link hivatkozásra, jelöljük ki ismét a forráselemet, majd a következő célpontként szolgáló elemet, és ismételjük meg ezt az eljárást minden új célpont esetében.

Ha több dobozt (vagy vonalat vagy szövegvezető vonalat) szeretnénk kijelölni a váltókép célpontjaként, mindegyik esetében ismételjük meg az 1. és 2. lépést. Ha azt szeretnénk, hogy egy elem több forrás célpontja legyen, kattintsunk az Item, 2-Position Rollovers, Add (Elem, Kéthelyzetű váltóképek, Hozzáadás) parancsra, és ismételjük meg ezt minden olyan elem esetében, amelyhez ezt az elemet szeretnék kijelölni célpontként.

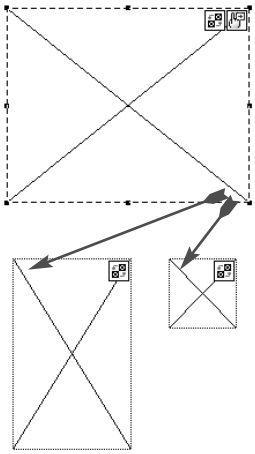

3.7. ÁBRA
Több célpont kijelölése egy kéthelyzetű váltóképhez.

Ha meg szeretnénk szüntetni egy forrásdoboz és egy céldoboz összekapcsolását, válasszuk ki a Rollover Unlink (Váltóképek csatolásának megszüntetése) eszközt, majd jelöljük ki a forráselemet, és kattintsunk a forráselem és a célpontelem közötti kapocsra. Ha a célpontelem több forráselemnek is a célpontja, kattintsunk az Item, 2-Position Rollovers, Remove (Elem, Kéthelyzetű váltóképek, Eltávolítás) parancsra, és válasszuk ki az almenüben azt az elemet, amelynek az összekapcsolását meg szeretnénk szüntetni. Ha nem vagyunk biztosak abban, hogy az almenüben egy név melyik forráselemhez tartozik, kattintsunk az Item, 2-Position Rollovers, Show (Elem, Kéthelyzetű váltóképek, Megjelenítés) parancsra, majd arra a névre, amelyről meg szeretnénk tudni, melyik elemhez tartozik.

A hagyományos és a kéthelyzetű váltóképek kombinálhatók. Ha van például egy olyan gombunk, amely a színét változtatja meg, amikor fölé állunk az egérmutatóval, jelezve, hogy éppen aktív állapotú, akkor érdemesebb a hagyományos váltóképek nyújtotta szolgáltatásokat használni. Ha azt szeretnénk, hogy a gomb fölé állva megjelenjen egy másik gomb is, használjuk a kéthelyzetű váltóképek szolgáltatásait, az eredeti gombot jelölve ki forrásként, az új gombot pedig célpontként. Ekkor az eredeti gomb színe a hagyományos váltókép nyújtotta szolgáltatásként megváltozik, de a kéthelyzetű váltókép szolgáltatás jóvoltából megjelenik egy új gomb is.

Összecsukható menük létrehozása

Az összecsukható menük használata viszonylag új lehetőség a weblapokon. Ezek nagyon hasonlítanak a nap mint nap használt egyéb menükhöz, és kinyitható (és összecsukható) almenüket tartalmaznak. Az összecsukható menükben lévő elemek más weblapokra, webhelyekre vagy horgonyokra mutató hivatkozások lehetnek. A segítségükkel sok részletre kiterjedő weblapokat is készíthetünk. Az összecsukható menük lehetővé teszik az egyszerűbb kivitelű weblapok használatát, mégpedig oly módon, hogy „elrejtik” a menük elemeit mindaddig, amíg a felhasználó az egérmutatóval egy adott elem fölé nem áll. Az összecsukható menük létrehozására való képesség új szolgáltatás a QuarkXPress 6-ban.

Az összecsukható menük létrehozása teljesen logikus eljárás, egy olyasféle párbeszédablakot kell hozzá használni, amelyet szerte a QuarkXPressben használunk a stílusok, színek, elválasztási és zárási készletek és hasonló formázási elemek beállítására. A Cascading Menus (Összecsukható menük) párbeszédablakot, amelyben ilyen menüket hozhatunk létre vagy törölhetünk, illetve módosíthatjuk a már meglévőket, az Edit, Cascading Menus parancsra kattintva nyithatjuk meg. Az Edit Cascading Menus (Összecsukható menük szerkesztése) párbeszédablak megnyitásához kattintsunk a New (Új) parancsra.

Az Edit Cascading Menus párbeszédablak két lapból áll, ezek a Menu Properties (A menü tulajdonságai) és a Menu Items (A menü elemei). Az első lapon a menük megjelenését – színek, betűtípusok stb. – lehet beállítani, a másikon pedig a menüben szereplő elemeket adhatjuk meg.

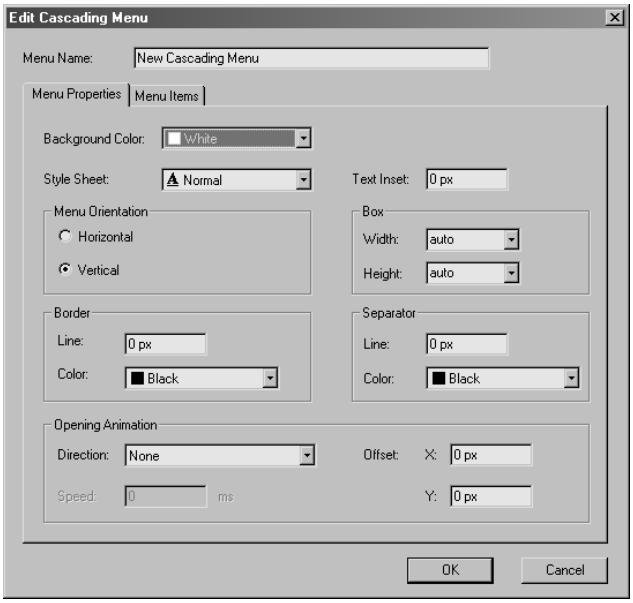

3.8. ÁBRA
Az Edit Cascading Menu párbeszédablak Menu Properties lapja.

A Menu Properties lapon lévő elemek magukért beszélnek (legalábbis az angolul tudóknak):

- *Background Color* (Háttérszín). Itt állíthatjuk be, milyen színű legyen a háttér a menü szövege mögött.
- *Style Sheet* (Stíluslap). Itt adhatjuk meg a menühöz (és az almenüihez) tartozó stíluslapot. Ajánlott külön stíluslapot használni az összecsukható menükhöz.
- *Text Inset* (A szöveg behúzása). Itt azt adhatjuk meg, hogy mekkora legyen a menü szövegének behúzása az egyes menüelemek körül megjelenő doboz szélétől.
- *Menu Orientation* (A menü tájolása). Itt az állítható be, hogy a menü fentről lefelé haladjon-e (Vertical, azaz függőleges), mint a navigációs sávok a weblapok szélén, vagy balról jobbra (Horizontal, azaz vízszintes), mint a menüsorok a weblapok tetején.
- *Box* (Doboz). Itt a menü elemeinek szélességét (Width) és magasságát (Height) adhatjuk meg képpontban. Ha az Auto (Automatikus – mindkét méretnek ez az alapértelmezett beállítása) lehetőséget választjuk, a program a legszélesebb, illetve legmagasabb menüelem méretére állítja be a menü összes elemét. Ha valamilyen weblaptervezési elképzelés miatt más igényeink lennének, adjuk meg a konkrét méreteket.
- *Separator* (Elválasztó vonal). Itt a menü és az almenük elemeit elválasztó vonal színét és vastagságát adhatjuk meg. Ha nem akarunk elválasztó vonalat használni, a Line (Vonal) mezőben adjunk meg 0 px (0 képpont) értéket.
- *Opening Animation* (Nyitási animáció). Ezt a beállítást választva animációt hozhatunk létre az összecsukható menü megnyitásához, és megadhatjuk annak lejátszódási idejét

is. A Direction (Irány) listáról azt választhatjuk ki, milyen irányban nyíljon ki a menü. A választható lehetőségek: Top to Bottom (Felülről lefelé), Bottom to Top (Alulról felfelé), Left to Right (Balról jobbra) és Right to Left (Jobbról balra). A Speed (Sebesség) mezőben az animáció lejátszódási idejét adhatjuk meg ezredmásodpercben (ms). (Ha nem akarunk semmilyen animációt, a Direction listából válasszuk a None – Nincs – elemet.) Az Offset (Eltolás) elemcsoport elemeivel azt adhatjuk meg, hogy a menü dobozának bal felső sarkától mekkora távolságra kezdődjön az animáció.

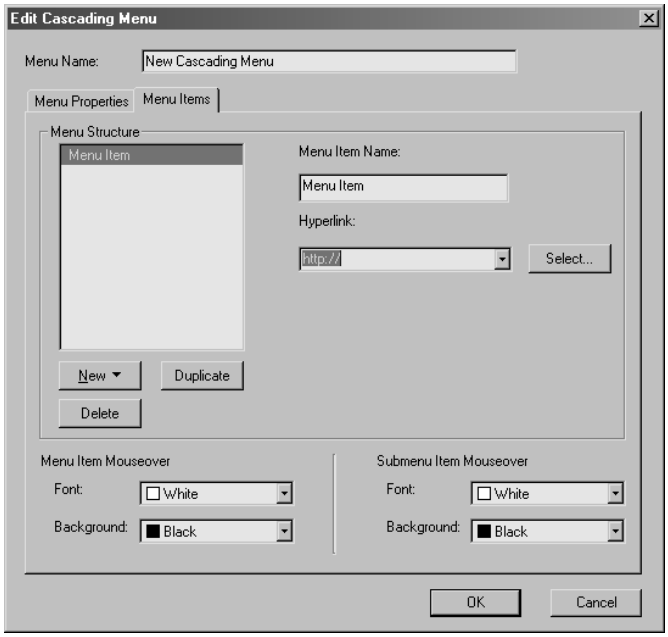

3.9. ÁBRA
Az Edit Cascading Menu párbeszédablak Menu Items lapja.

A Menu Items lapon az összecsukható menü tényleges tartalmát adhatjuk meg.

- *Menu Structure* (A menü felépítése). Ez a lap fő része. A New (Új) gomb segítségével új menü- és almenüelemeket vehetünk fel. A Menu Item Name (A menüelem neve) mezőben – amelyet a program automatikusan átnevez Submenu Item Name (Az almenüelem neve) névre, amikor almenüelemet veszünk fel – adjuk meg a menü vagy almenü nevét, a Hyperlink (Hivatkozás) mezőben pedig a menüelemhez vagy almenüelemhez tartozó hivatkozást. A Select (Kiválasztás) gombra kattintva kiválaszthatunk a Hyperlinks palettán vagy az Edit, Hyperlinks (Szerkesztés, Hivatkozás) parancs segítségével korábban meghatározott hivatkozást is. Az új menü- vagy almenüelemeket nem kell jóváhagyni – amint a paletta egy másik részére kattintunk, az új elem bekerül a menübe vagy almenübe.

A menüelemeket és almenüelemeket a program a létrehozás sorrendjében veszi fel az összecsukható menübe. A sorrend megváltoztatására semmilyen egyszerű módszer nem áll rendelkezésre, ezért ehhez törölni kell a menüelemeket, majd újra fel kell venni azokat a megfelelő sorrendben. Ha egy már létrehozott elemre kattintunk, mielőtt új elemet vennénk fel, akkor az új elem a mögé kerül, amelyikre kattintottunk. Ezenkívül csak úgy tudunk új menüelemet felvenni, ha előbb kijelölünk egy már létezőt.
Ha almenüelem van kijelölve, csak almenüelemet vehetünk fel. Egyszerűbb másolatot készíteni egy már meglévő elemről vagy almenüelemről, majd megváltoztatni a nevét és a hozzá tartozó hivatkozást, mint új menüelemet vagy almenüelemet felvenni.
A QuarkXPressben nem lehetnek azonos nevű menüelemek vagy almenüelemek. Ez almenük esetében kissé fura, mert az összecsukható menünek nem lehet több almenüjében is mondjuk Egyebek nevű elem. Ha például van egy Kiadványok nevű menüelemünk, valamint ugyanabban az összecsukható menüben egy Könyvek nevű, nem lehet mindkettőben Egyebek nevű almenü, az egyiknek más nevet kell adni.

- *Menu Item Mouseover* (A menüelem, amikor az egér fölötte van) és *Submenu Item Mouseover* (Az almenüelem, amikor az egér fölötte van). Ezekkel a beállításokkal a menüelemek, illetve almenüelemek kijelöléskor látható háttérszínét és betűszínét adhatjuk meg. Ennek segítségével a felhasználó tájékozódni tud, hogy hol áll éppen az egérrel.

Amikor elvégeztük a beállításokat ezen a két lapon, kattintsunk az OK gombra, majd a Cascading Menus (Összecsukható menük) párbeszédablakban a Save (Mentés) gombra. Ha nem kattintunk a Save gombra, az újonnan megadott menüelemek elvesznek.

Haz összecsukható menüt szeretnénk felvenni egy weblapra, hozzunk létre egy nagyjából a menü méretével egyező méretű képdobozt, majd kattintsunk az Edit, Cascading Menus (Szerkesztés, Összecsukható menük) parancsra, és válasszuk ki az almenüből a kívánt összecsukható menüt. (A menü méretét a szöveghossz és a menü elemeinek száma határozza meg, és ez nem korlátozódik a képdoboz méretére.)

Űrlapdoboz készítése

A QuarkXPress képes a szövegdobozt vagy képdobozt űrlappá alakítani. Ehhez kattintsunk az Item, Content, Form (Elem, Tartalom, Űrlap) parancsra. (Ez a parancs csak webes elrendezések használatánál érhető el.) A QuarkXPress az űrlap minden részét képes elkészíteni helyettünk, sőt, még olyan térképet is tud adni, amelyen láthatjuk, hogy miket kell tennünk ahhoz, hogy az űrlap működjön. Az egyetlen, amit nem tud megtenni, hogy megmondja, mit helyezzünk el a különböző mezőkben. Hogy miért? Azért, mert ahhoz, hogy az űrlap segítségével képes legyen együttműködni a felhasználó és az űrlap készítője, a parancsokat el kell küldeni arra a kiszolgálóra, amelyiken majd a weblapot fogjuk tárolni. Az űrlapról származó adatokat a kiszolgáló dolgozza fel a CGI protokoll segítségével. Ha kalandozunk egy kicsit az Interneten, nagyon jó kis alapfokú ismertetőket találhatunk a CGI parancsfájlok használatáról, és ezek az ismertetők általában tartalmaznak olyan parancsfájlokat is, amelyeket lemásol-

hatunk vagy letölthetünk a saját számítógépünkre, hogy aztán a QuarkXPressben használhassuk. Sok internet- és webhelyszolgáltató cég is kész CGI parancsfájlokat biztosít az űrlapok készítéséhez.

Menük

A QuarkXPress 6-ba bekerült néhány új menüelem, amelyeket az alábbi felsorolás tartalmaz:

- *Edit (Szerkesztés) menü.* Az egyik oldalról a másikra történő másolás az eredetivel egyező pozícióba az egyik olyan dolog volt egészen idáig, amit a QuarkXPresszel sohasem lehetett igazán jól megcsinálni. Ehelyett a program egy tetszőleges pozícióban helyezte el a másolatot. A QuarkXPress 6-ban már használhatjuk az új Paste in Place (Beillesztés helyben) parancsot vagy az OPTION+SHIFT+COMMAND+V, illetve CTRL+ALT+SHIFT+V billentyűparancsot, amely a kivágott vagy vágólapra másolt elemet a kijelölt helyre illeszti be, minden korábban megszokott eltolás nélkül. Ez akkor nagyon hasznos, ha egy objektumot ugyanarra a helyre szeretnénk beilleszteni egy másik oldalra vagy elrendezésre, ahol az eredetin volt. Emellett bekerült még a menübe a webes elrendezésekre vonatkozó két beállítás, a CSS Font Families (CSS betűcsaládok) és a Cascading Menus (Összecsukható menük).
- *Style (Stílus) menü.* A Synchronize Text (Szövegösszehangolás) és az Unsynchronize Text (Szövegösszehangolás megszüntetése) parancs került bele. Ezekkel azt lehet beállítani, hogy a kijelölt szövegdobozban lévő szöveget össze akarjuk-e hangolni a mesterpéldánnyal.
- *Item (Elem) menü.* Az új Preview Resolution (A minta felbontása) paranccsal azt állíthatjuk be, hogy egy adott kép kis vagy nagy felbontásban jelenjen-e meg. Emellett bekerült még a menübe a webes elrendezésekre vonatkozó két beállítás, a Cascading Menus (Összecsukható menük) és a 2-Position Rollovers (Kéthelyzetű váltóképek).
- *Page (Oldal) menü.* Új elem benne a Preview HTML (A HTML-változat megtekintése) parancs, amely egy böngészőt indít el, hogy abban tudjuk megtekinteni az adott webes elrendezésű oldalt.
- *Layout (Elrendezés) menü.* Ez teljesen új menü a QuarkXPress 6-ban.
- *View (Nézet) menü.* Itt a Show/Hide Full Res Preview (A teljes felbontású minta megjelenítése/elrejtése) parancs az új elem, amellyel azt állíthatjuk be, hogy a QuarkXPress teljes felbontásban jelenítse-e meg a képeket, vagy csak valamilyen memóriatakarékos képernyős felbontásban.
- *Window (Ablak) menü.* Ez a menü a QuarkXPress 6 for Macintosh változatban teljesen új, és ide kerültek át a régebben a View menüben lévő palettamegjelenítési beállítások. Ebben a menüben a megnyitott munkák vannak felsorolva, valamint mostantól innen jeleníthető meg, illetve rejthető el a rengeteg paletta. A Windowsra készült változatoknak ez a menü már régóta része, még a 4-es változatban jelent meg, de a paletták elrejtése és megjelenítése csak a 6-os változattól került bele.

- *QuarkXPress menü.* A QuarkXPress 6 for Macintoshba bekerült a QuarkXPress menü is, amelyben található egy Preferences (Beállítások) menüpont. Ezzel a módosítással a program a Mac OS X felhasználói felületéhez illeszkedik.

Beállítások

Többszöri visszavonás és újbóli végrehajtás

A QuarkXPress 6 végre tartalmaz egy régóta hiányolt szolgáltatást: a többszöri művelet-visszavonást – amely több műveleti lépés egymás utáni vagy akár egyszerre történő visszavonását is lehetővé teszi – és művelet-újravégrehajtást. Ha többször egymás után az Edit, Undo (Szerkesztés, Visszavonás) parancsra kattintunk (vagy többször egymás után lenyomjuk a COMMAND+Z, illetve CTRL+Z billentyűkombinációt), mindig az eggyel korábbi műveletet vonjuk vissza. Ehhez hasonlóan, ha többször egymás után az Edit, Redo (Szerkesztés, Ismét) parancsra kattintunk (vagy többször egymás után lenyomjuk a SHIFT+COMMAND+Z, illetve SHIFT+CTRL+Z billentyűkombinációt), mindig az éppen következő műveletet hajtjuk újra végre.

Ezeket a műveleteket a menüelemeken és billentyűparancsokon kívül a munkaablak alján lévő ikonokkal is elvégezhetjük. Ezek az ikonok valójában lenyíló ablakok, amelyek a visszavonható, illetve újra végrehajtható műveleteket tartalmazzák. Bár a listán több visszavonási, illetve újravégrehajtási művelet van felsorolva, mindig a legutóbb végrehajtottal (vagy visszavonttal) kell kezdenünk – nem vonhatjuk vissza egyből és önmagában mondjuk a négy lépéssel korábban végrehajtott műveletet.

Végül a QuarkXPress lehetőséget ad arra, hogy a művelet-újravégrehajtási parancshoz hozzárendeljük a COMMAND+Y, illetve CTRL+Y vagy a COMMAND+Z, illetve CTRL+Z vagy a SHIFT+COMMAND+Z, illetve SHIFT+CTRL+Z billentyűparancsok közül a nekünk tetszőt a Preferences (Beállítások) párbeszédablakban, amelyet Macintosh rendszeren a QuarkXPress, Preferences (QuarkXPress, Beállítások) parancsra kattintva, illetve az OPTION+COMMAND+SHIFT+Y billentyűparanccsal, Windows rendszeren az Edit, Preferences (Szerkesztés, Beállítások) parancsra kattintva, illetve az CTRL+ALT+SHIFT+Y billentyűparanccsal nyithatunk meg. Ezenkívül beállíthatjuk azt is, hány műveletet lehessen visszavonni, illetve újra végrehajtani. Ezek száma legfeljebb 30 lehet.

A művelet-újravégrehajtási billentyűparancsot azért választhatjuk meg, mert a különféle programok különböző billentyűparancsokat használnak erre a célra, és a QuarkXPress lehetővé szeretné tenni, hogy mi választhassuk ki, melyik nekünk a legszimpatikusabb, illetve melyikhez vagyunk más programokban hozzászokva. Ha a COMMAND+Z, illetve CTRL+Z billentyűparancsot választjuk, az meg fog egyezni a művelet-visszavonás billentyűparancsával, és lenyomva oda-vissza válthatunk az utolsó művelet visszavonása és újbóli végrehajtása között, azaz a billentyűparancsot először lenyomva visszavonjuk a műveletet, másodszor lenyomva újra végrehajtjuk.

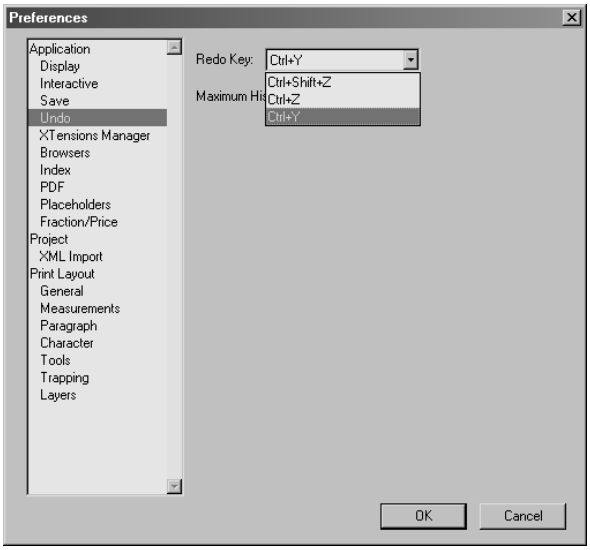

3.10. ÁBRA
A Preferences párbeszédablak Undo lapja.

Teljes felbontású minta

A QuarkXPress 6 már teljes felbontásban is képes megjeleníteni a képeket, nemcsak képernyős felbontásban, mint a korábbi változatok. A teljes felbontás segítségével pontosabb vágómaszkokat készíthetünk, és nagyításkor is pontosabban láthatjuk a részleteket, viszont több számítógép-teljesítményt és -erőforrást emészt fel, és lelassíthatja a kép megjelenítését is. A Full Res Preview (Teljes felbontású minta) a QuarkXPress 6-tal kapott új bővítmény, ami csak akkor használható, ha a Quarknál bejegyeztettük a terméket.

A képek teljes felbontásban való beolvastatásához jelöljük be a Get Picture (Kép beolvasása) párbeszédablak Full Resolution (Teljes felbontás) lapján a Create Full Resolution Preview (Teljes felbontású minta készítése) jelölőnégyzetet. Ha egy így beolvastatott kép már nem érhető el, a munkában akkor is teljes felbontásban jelenik meg, mivel a program ilyenkor a teljes fájlt bemásolja a QuarkXPress munkafájlba. A teljes felbontású minta használata a képet kijelölve, majd az Item, Preview Resolution (Elem, A minta felbontása) parancsra kattintva ki-, illetve bekapcsolható.

A képek teljes felbontásban való megtekintéséhez a QuarkXPress gyorstárfájlokat – egyfajta elektronikus jegyzettömböket – hoz létre, amelyeket a nagyításhoz és a görgetéshez használ, és így csak az adott művelethez vagy nézethez szükséges adatokat tölti be. Ezzel a lehető legkisebbre csökken a megjelenítés lassulása. A Preview Cache Location (A minta gyorstárá-

nak helye) beállítással azt adhatjuk meg, hol szeretnénk tárolni ezeket a gyorstárfájlokat. Alapértelmezés szerint a tárolási hely a QuarkXPress mappa, de ajánlott az Other Folder (Másik mappa) választógombot bejelölve egy másik, csak erre a célra használt mappát kijelölni ezen fájlok részére. Ezzel ugyanis megelőzhető, hogy a QuarkXPress tele legyen szemetelve ideiglenes fájlokkal. Érdemes létrehozni a QuarkXPress mappán belül egy Cache nevű almappát, és abban, egy helyen és a QuarkXPress többi fájljával együtt, de azoktól mégis elkülönítve tárolni ezeket a fájlokat.

A Preferences ablak Full Res Preview lapján beállítható a gyorstárként használt mappa mérete is. Az alapértelmezett érték 100 MB, ami a legtöbb felhasználónak elegendő. Ha olyan munkában használunk teljes felbontású mintákat, amelyben sok a kép, akkor ajánlott megnövelni ezt az értéket 250 MB-ra vagy még többre.

Mivel képek a teljes felbontásban történő megtekintése lelassíthatja a rendszert, a QuarkXPress lehetővé teszi, hogy csak a kijelölt képeket jelenítsük meg ilyen módon. A képeket az Item, Preview Resolution (Elem, A minta felbontása) paranccsal jelölhetjük ki. A Preferences párbeszédablak Full Res Preview (Teljes felbontású minta) lapján felülbírálhatjuk ezt a beállítást úgy, hogy a gyorstárban lévő összes képet teljes felbontásban jelenítse meg a program, valamint az Item menüben kijelölt új képeket is. A másik lehetőség az, hogy a korábban kijelölt képek ne jelenjenek meg nagy felbontásban, csak az újonnan kijelöltek. Ezt a Display Full Resolution Preview For (Teljes felbontásban jelenjen meg) elemcsoportban lévő választógombok segítségével állíthatjuk be.

Ha akarjuk, teljesen le is tilthatjuk a dokumentumban a teljes felbontásban való megtekintést. Ehhez a Disable Full Resolution Preview on Open (A teljes felbontású minták letiltása megnyitáskor) jelölőnégyzetet kell bejelölnünk. Bár a grafikus esetleg teljes felbontásban akarja megtekinteni a mintákat, az olvasószerkesztőnek vagy a műszaki szerkesztőnek nincs erre szüksége, így ők a saját QuarkXPress-példányukban automatikusan kikapcsoltathatják ezt a szolgáltatást a jelölőnégyzetet bejelölve, nem kell a grafikust megkérniük, hogy távolítsa el minden képből a teljes felbontású mintát.

PDF

Ha a QuarkXPresshez mellékelt PDF Filter (PDF szűrő) bővítményt használjuk a PDF fájlok létrehozására, a Preferences párbeszédablak PDF lapján megadhatjuk, hogy a QuarkXPress új közvetlen PDF-készítő szolgáltatásával akarjuk-e létrehozni a fájlokat, vagy az Adobe cég Acrobat Distiller programjával. Lehetőség van egy Watched (Figyelt) mappa megadására is, amire az Acrobat Distillernek van szüksége (ez egy olyan mappa, amelyet az Acrobat Distiller rendszeres időközönként ellenőriz, hogy van-e benne átalakításra váró fájl).

A PDF lap Default Settings (Alapértelmezett beállítások) elemcsoportjában lévő Options (Beállítások) gomb segítségével megadhatjuk a lefordítandó hivatkozásokat, felülbírálhatjuk a Distiller néhány beállítását, és módosíthatjuk az átalakítás eredményét befolyásoló beállításokat.

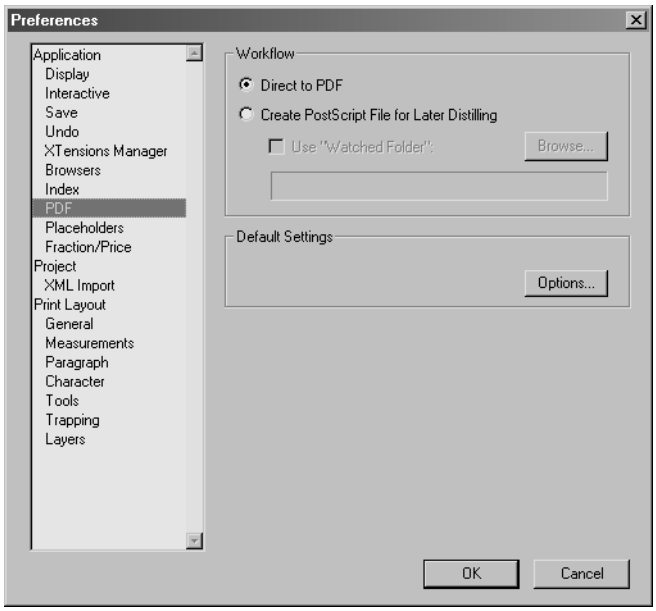

3.11. ÁBRA
A Preferences párbeszédablak PDF lapja

Helykitöltők

A QuarkXPress XML-kezelési képességei segítségével olyan dokumentumokat is létrehozhatunk, amelyek társítják a bekezdés- és karakterstílusokat XML-beli megfelelőikkel, az úgynevezett *kódokkal* (tag). (Az XML egy adatbázisközpontú webes közzétételi szabvány.) A különféle szöveges karakterláncok kódokkal vannak ellátva, hogy jelezzék, milyen XML-kódot kell hozzájuk használni; a Preferences ablak Placeholders lapján a különféle kódjelölők (ezek neve *helykitöltő*) kiemelési színét lehet megadni. A Placeholders (Helykitöltők) lap új a QuarkXPress 6-ban.

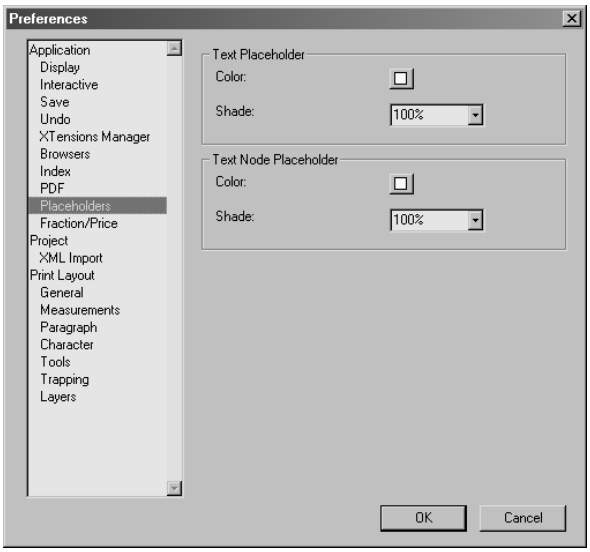

3.12. ábra
Az Application Preferences párbeszédablak Placeholders lapja.

XML-beolvasás

A Preferences ablak XML Import (XML-beolvasás) lapja is új a QuarkXPress 6-ban. Ezen lapon azt adhatjuk meg, hogy a munkához társított XML fájlt beolvassa-e a program a munka megnyitásakor. A General Print Layout (Általános nyomtatási elrendezés) lapon lévő Auto Picture Import (Automatikus képbeolvasás) beállításhoz hasonlóan a cél itt is az, hogy eldönthessük: használni szeretnénk-e a munka már meglévő XML-adatait, vagy inkább frissíteni szeretnénk azokat, például a módosított külső forrásfájl alapján. Ajánlott a Verify (Ellenőrzés) beállítást választani, ez esetben ugyanis a program a munkafájl megnyitásakor megkérdezi, hogy szeretnénk-e frissíteni az XML-adatokat.

A lapon beállítható, hogy az XML-forrásfájlt beolvassa-e automatikusan a program a munka mentésekor vagy nyomtatásakor, illetve az is, hogy az adattípus-leírásokat (DTD, data type description) – az XML formátum esetében ez a stíluslapok megfelelője – ellenőrizze-e a munka megnyitásakor. Az XML fájlok hozzá vannak kapcsolva a megfelelő DTD-fájlokhoz, és ezzel az ellenőrzéssel azt vizsgálhatjuk meg, hogy nem változott-e meg valamelyik a kettő közül.

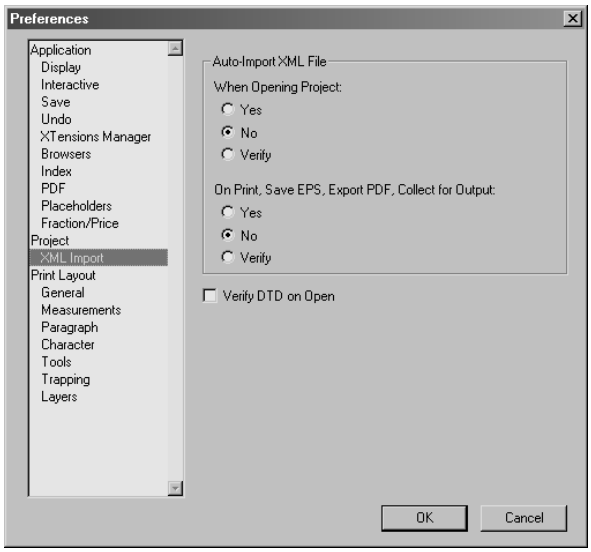

3.13. ÁBRA
A Preferences párbeszédablak XML Import lapja.

Segédvonalak

A QuarkXPress Macintoshra készített változtában mostantól már használhatók más színkiválasztási módszerek is, például különféle típusú színminták, amelyek ikonjai a Preferences (Beállítások) párbeszédablak Display (Megjelenítés) lapjáról elérhető Colors (Színek) párbeszédablak tetején találhatók.

Rétegek elnevezése és zárolása

A rétegeknek egy legfeljebb 32 karakterből álló szemléletes nevet adhatunk. Ha például egy terv különböző változatait rétegek segítségével építjük fel, a rétegeknek adhatunk mondjuk olyan neveket, mint *Virágos háttér*, *Csíkos háttér* vagy *Szöveg*. A QuarkXPress 6-ban két további szolgáltatással egészültek ki a rétegek nevei. Ha a név dőlt betűvel van szedve, akkor az adott rétegre be van jelölve a Suppress Output (A kimenet letiltása) jelölőnégyzet, ha pedig félkövér betűvel, akkor a réteg nem törölhető, mert az az alapértelmezett réteg.

A rétegeket a Locked (Zárolt) jelölőnégyzettel zárhatjuk le, ami alapértelmezés szerint üres. Azt lehet szabályozni vele, hogy lehessen-e módosítani a rétegben lévő elemeket. Ha azt szeretnénk, hogy a rétegben lévő elemeket ne lehessen átméretezni, a formájukat megváltoztatni vagy másféleképpen módosítani, akkor jelöljük be a jelölőnégyzetet. Egy olyan elrendezés esetében például, amely a különböző rétegekben egy szöveg különböző változatait tartal-

mazza, a háttérképeket és egyéb változatlan elemeket tartalmazó rétegeket zárolhatjuk. A Locked jelölőnégyzet bejelölésével, illetve a jel törlésével ugyanaz az eredmény érhető el, mint a Layers (Rétegek) palettán lévő Lock (Zárolás) ikonra kattintással.

A QuarkXPress 6-ban a zárolt rétegek egyetlen eleme sem módosítható, törölhető vagy változtatható meg egyéb módon. (Viszont zárolt rétegben is lehet szöveget keresni, illetve cserélni.) A korábbi változatokban csak az egérműveletek (például átméretezés vagy áthelyezés) ellen voltak védve a zárolt rétegben lévő elemek.

Amikor a kijelölt elemet egy oldalhoz zároljuk – az Item, Lock (Elem, Zárolás) paranccsal vagy az F6 billentyűt lenyomva –, az elem a réteg zárolási állapotától függetlenül zárolva marad. Ne feledjük: a zárolt elemeket, illetve a zárolt rétegekben lévő elemeket is lehet módosítani a Measurements (Mértékegységek) paletta és a Modify (Módosítás) párbeszédablak segítségével.

Fájlkezelés

A QuarkXPress 6 már nem tesz különbséget a nyomtatásra, illetve az internetes (webes) felhasználásra szánt fájlformátumok között, mindkét típust ugyanolyan formátumú munkafájlban tárolja. A QuarkXPress 6-tal a QuarkXPress 3.1-es vagy annál újabb változataival készített munkákat lehet megnyitni. A QuarkXPress 6 beolvasási szinten már ismeri az RTF fájlformátumot is.

Ha a QuarkXPress több változata is megtalálható a számítógépen, ajánlott leszokni arról, hogy duplán rájuk kattintva nyissunk meg fájlokat, ugyanis soha nem tudható előre, hogy melyik QuarkXPress fog elindulni (általában persze a legutolsó szokott), és hogy az elinduló változat megfelelő-e az adott fájlhoz. Ha például egy, az 5-ös változatban készített könyvtárat nyitunk meg a 6-osban, majd mentjük, akkor az 5-ös változattal nem tudjuk többé megnyitni.

A QuarkXPress 6 új fájlnévkiterjesztéseket vezetett be a munkákhoz (.qxp) és a munkasablonokhoz (.qpt). Windows rendszeren egyszerű a fájlt átnevezni úgy, hogy a megfelelő kiterjesztése legyen. Ehhez kattintsunk jobb gombbal a fájl ikonjára az Intézőben, és válasszuk a helyi menüből a Rename (Átnevezés) parancsot. Ha jól bánunk az egérrel, akkor azt is megtehetjük, hogy az ikon melletti fájlnévre kattintunk, várunk egy másodpercet, hogy a nevet kiemelje a program, és már írhatjuk is be az új nevet.

3.1. táblázat A QuarkXPress fájlnévkiterjesztései

Kiterjesztés	Fájltípus
.qxp	Munka
.qpt	Munkasablon
.qxd	Dokumentum (az 5-ös változat formátumába történő mentéskor, illetve abból való megnyitáskor)
.qxt	Dokumentumsablon (az 5-ös változat formátumába történő mentéskor, illetve abból való megnyitáskor)
.qwd	Webes dokumentum (az 5-ös változat formátumába történő mentéskor, illetve abból való megnyitáskor)
.qwt	Webes sablon (az 5-ös változat formátumába történő mentéskor, illetve abból való megnyitáskor)
.qxl	Könyvtár
.qxb	Könyv
.xml	XML dokumentum
.xmt	XML sablon

Szövegösszehangolás

A kiadványszerkesztés során a legtöbb fejfájást az okozza, hogyan tartsuk a többször előforduló szövegek tartalmát teljesen azonosan a teljes kiadványban. Lehet ez szerzői jogra vonatkozó információ, több azonos névjegypéldány egy oldalon, fejezetcímek az élőfejben az oldalszámok mellett – az ilyen szövegek több helyen is előfordulnak egy munkán belül, és egységesen kell őket módosítani minden előfordulási helyen. A QuarkXPress szövegösszehangolási szolgáltatása segítségével elég egyetlen példányt fenntartani az ilyen több helyen előforduló szövegekből, és annak megváltoztatásakor a szöveg összes előfordulását frissíti a rendszer. A szövegösszehangolás új szolgáltatás a QuarkXPressben. Végrehajtása nem valami nehéz:

1. Hozzunk létre egy szövegdobozt vagy szövegvezető vonalat, amely azt a szöveget tartalmazza, amelyet összhangban szeretnénk tartani a más szövegdobozokban vagy szövegvezető vonalakon elhelyezett szövegekkel. Csak a szövegdobozokban vagy szövegvezető vonalakon elhelyezett teljes szöveg hangolható össze, szövegrészek nem.
2. Jelöljünk ki valamit a Content (Tartalom) eszközzel a szövegdobozban vagy a szövegvezető vonalon.
3. Nyissuk meg a Synchronized Text (Összehangolt szöveg) palettát a Window (Ablak) menüből, és kattintsunk a Synchronize Text (Szövegösszehangolás) ikonra, vagy kattintsunk a Style, Synchronize Text parancsra.

4. Ezután a program azt kéri, adjunk nevet az összehangolt szövegnek. Az összehangolt szövegnek adjunk értelmes nevet az alapértelmezett Story1, Story2 stb. helyett. Kattintsunk az OK gombra. (Ha később szeretnénk megváltoztatni a szöveg nevét, csak kattintsunk a palettán a szöveg nevére, majd az Edit ikonra, és írjuk be az új nevet.) Figyeljük meg, hogy a szövegdoboz, illetve a szövegvezető vonal méretezőfogói átlós kék csíkozásúra változnak – ez azt jelzi, hogy az ott lévő szöveg összehangolt szöveg.
5. Ugorjunk egy másik helyre a munkában – akár más elrendezésben is –, majd kattintsunk egy olyan szövegdobozra, amelyben ugyanezt a szöveget szeretnénk elhelyezni. Használjuk ismét a Content eszközt. Kattintsunk a Synchronized Text palettán az Insert Text (Szöveg beszúrása) gombra, vagy egyszerűen csak húzzuk a folyatott szöveg ikonját a palettáról a célként használandó szövegdobozba vagy szövegvezető vonalra, ahol ezután megjelenik az összehangolt szöveg. (A Synchronized Text paletta tartalmazza az adott munkában használt összes összehangolt szövegforrást, hogy az összes összehangolt szöveget egy helyről tudjuk kezelni.)

Egy szövegdoboz vagy szövegvezető vonal tartalmát több más szövegdobozzal vagy szövegvezető vonallal összehangolhatjuk, de az egyik munkában lévő szöveg másik munkában lévővel nem hangolható össze, még egy könyvön belül sem, viszont egy munkán belül az egyik elrendezésben lévő szöveg egy másik elrendezésben lévővel igen.

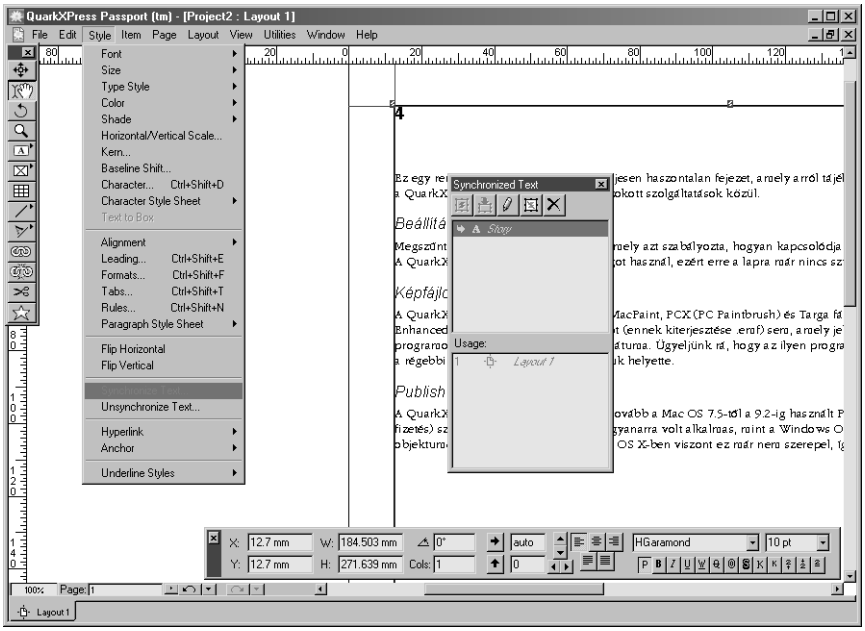

3.14. ÁBRA

A Synchronized Text paletta és a Style menüben lévő Synchronize Text parancs.

Miután összehangoltuk a szöveget több szövegdobozzal és szövegvezető vonallal, az ezt követően végrehajtott szövegmódosítások automatikusan megjelennek az összes vele összehangolt szövegdobozban és szövegvezető vonalon. A változások összehangolt megjelenéséhez nem fontos az eredeti szövegdobozban vagy szövegvezető vonalon módosítani a szöveget, bármelyik másikban is lehet.

Ha jelentős mértékben módosítjuk az összehangolt szöveget, például sok szót adunk hozzá vagy törlünk belőle, lehet, hogy azokban a szövegdobozokban, amelyekben a szöveg megjelenik, a módosított szöveg már nem fér el. Szöveg törlésekor ez nem szokott gondot okozni, de ha sok szöveggel bővítjük az eredetit, előfordulhat, hogy az összehangolt szöveget tartalmazó szövegdobozok kicsik lesznek az új szövegváltozat tárolására. Ebben az esetben újra végig kell néznünk a teljes munkát, és módosítanunk kell a szövegdobozok méretét, hogy biztosan látható legyen bennük a teljes szöveg.

Amikor új szövegmezőt vagy szövegvezető vonalat hangolunk egy szöveghez, a szöveg új példánya az eredeti szövegdoboz vagy szövegvezető vonal akkori jellemzőit veszi fel, amikor először összehangoltunk vele egy másik szövegdobozt vagy szövegvezető vonalat. De az összehangolt szövegdobozokban és szövegvezető vonalakon lévő szövegeket kedvünk szerint újraformázhatjuk – a formázást (szín, stílusok, karakterjellemzők stb.) nem egyezteti a program a szövegdobozok és szövegvezető vonalak között. Ily módon az összehangolt szöveg minden példányát tetszésünk szerintire formázhatjuk anélkül, hogy a többi példányra ez bármilyen hatással lenne. Az aláhúzás az egyetlen formázás, amelyet az összehangolás átvisz.

Ha a szövegben speciális betűtípusokból származó jelek vagy karakterek vannak – például a Zapf Dingbats betűtípusból vett négyzet alakú felsorolásjel –, előfordulhat, hogy azok nem a megfelelő módon jelennek meg más szövegdobozokban. Mivel az újonnan összehangolt szövegdobozok és szövegvezető vonalak felveszik az összehangolt szöveg eredetijének formázási beállításait, a program minden eredeti formázási beállítást – a betűtípus-változtatásokat is – alkalmaz az új helyen. Ha azonban ezután módosítjuk a stílust, vagy kiemeljük a szöveg egy részét, hogy megváltoztassuk annak betűtípusát, lehet, hogy felülírjuk az eredeti formázás egy olyan részét is, amely különleges karaktereket jelenített meg. Nincs semmi különbség ahhoz képest, mint amikor egy szövegdobozból kimásolunk, majd egy másikba beillesztünk egy szöveget, majd a beillesztett szöveget újraformázzuk. Szóval legyünk óvatosak.

Összehangolt szöveg cseréje és törlése, illetve az összehangolás megszüntetése

Előfordulhat, hogy úgy gondoljuk, hogy egy adott szövegvezető vonalon vagy szövegdobozban lévő összehangolt szöveget ki szeretnénk cserélni egy másik összehangolt szövegre – azaz egy többször használt szöveget egy másikra. Ez egyszerű: húzzuk át az új összehangolt szöveget a szövegdobozba vagy szövegvezető vonalra a Synchronized Text palettáról, vagy jelöljük ki a célként használandó szövegdobozt vagy szövegvezető vonalat a Content eszköz-

zel, majd kattintsunk a Synchronized Text palettán az Insert Text (Szöveg beszúrása) gombra. A szöveg kicserélése előtt egy figyelmeztető párbeszédablak jelenik meg, amelyben a program azt kérdezi meg, hogy biztosan le szeretnénk-e cserélni az összehangolt szöveget.

Az is megeshet, hogy egy szövegdoboz vagy szövegvezető vonal összehangolását meg szeretnénk szüntetni, hogy az ott lévő szöveg a jövőben ne legyen automatikusan frissítve. Ez sem nehéz: jelöljük ki a megfelelő szövegdobozt vagy szövegvezető vonalat a Content eszközzel, majd kattintsunk a Style, Unsynchronize Text (Stílus, A szöveg összehangolásának megszüntetése) parancsra. A szöveget nem törli a program, csak ezután nem frissíti automatikusan.

Ha az összehangolt szöveg összes példányának összehangolását meg szeretnénk szüntetni, kattintsunk a Synchronized Text palettán a folyatott szöveg nevére, majd az Unsynchronize All (Az összes példány összehangolásának megszüntetése) gombra. Ekkor egy jóváhagyást kérő párbeszédablak jelenik meg, de ha véletlenül kattintanánk az OK gombra, ezt a műveletet később visszavonhatjuk. A Remove Item (Elem eltávolítása) gombra kattintva törölhejük a szöveget a palettáról, ezzel egy lépésben megszüntetjük az összes példány összehangolását, és töröljük is a szöveget a palettáról. Az addig összehangolt szövegdobozokban és szövegvezető vonalakon mindkét esetben megmarad az összehangolt szöveg, ám ettől a pillanattól kezdve nem lesz automatikusan frissítve.

Végül az egyes összehangolt szövegdobozokat és szövegvezető vonalakat bármikor törölhetjük is. Ehhez jelöljük ki az eltávolítandó szövegdobozt vagy szövegvezető vonalat az Item (Elem) eszközzel, majd kattintsunk az Edit, Cut (Szerkesztés, Kivágás) parancsra, vagy nyomjuk le a Command+X, illetve Ctrl+X billentyűparancsot. A többi összehangolt szövegdoboz és szövegvezető vonal változatlan marad, és a Text Synchronization (Szövegösszehangolás) paletta Usage (Használat) mezője szükség esetén frissíti önmagát.

Táblázatok

A QuarkXPressben a táblázatok esetében két lehetőség közül választhatunk: létrehozhatunk üres táblázatot a semmiből, és aztán mi írjuk be az adatokat az egyes cellákba, vagy átalakíthatunk már meglévő szöveget táblázattá. Mindkettőnek megvan a maga szerepe:

- Ha azt tervezzük, hogy a táblázatban lévő szöveget közvetlenül a QuarkXPressbe írjuk be, hozzunk létre üres táblázatot. Megadhatjuk, hány sor és oszlop legyen benne, ekkor egy összekapcsolt cellákból álló üres táblázatot kapunk. (Amikor új táblázatot hozunk létre, annak minden cellája üres. A cellákat könnyű kitölteni – épp olyan, mintha más szövegdobozokat vagy képdobozokat töltenénk ki.) Ezután beírhatjuk az adatokat az egyes cellákba, majd a Control+Tab, illetve a Ctrl+Tab billentyűket lenyomva ugorhatunk a következő cellába. (Az előző cellába a Control+Shift+Tab, illetve a Ctrl+Shift+Tab billentyűparanccsal juthatunk vissza.) Amit viszont nem tudunk meg-

tenni: nem tudunk a teljes táblázatba szöveget beolvastatni a Get Text (Szöveg beolvasása) paranccsal. A szöveg ilyenkor csak az első cellába kerül be, és nekünk magunknak kell áthelyezni annak különböző részeit a megfelelő cellákba.

- Ha a táblázatba írandó szöveg már megvan, akkor érdemes azt beolvastatni a QuarkXPressbe (a File, Get Text paranccsal vagy a COMMAND+E, illetve CTRL+E billentyűparanccsal), majd átalakítani táblázattá. (Ha az adatok valamilyen táblázatkezelő programban vannak, mentsük azokat tabulátorokkal tagolt szövegfájlként, majd olvastassuk be a QuarkXPressbe egy szövegdobozba a táblázatban történő használat érdekében.)

Amit senki nem akar: sok időt tölteni egy üres táblázat létrehozásával és formázásával, majd azt várni, hogy belefolyjon egy szövegfájl. A szöveget ugyanis nem egyszerű egy táblázatba belefolyatni, mivel valószínűleg nekünk magunknak kell a szöveget szétvagdosni és a megfelelő cellákba másolgatni.

A Modify (Módosítás) párbeszédablak – megnyitása Macintosh rendszeren: a QuarkXPress, Preferences (QuarkXPress, Beállítások) parancsra kattintva, vagy lenyomva az OPTION+SHIFT+COMMAND+Y billentyűparancsot, Windows rendszeren: az Edit, Preferences (Szerkesztés, Beállítások) parancsra kattintva, vagy lenyomva az CTRL+ALT+SHIFT+Y billentyűket – Creation (Létrehozás) lapján megadhatjuk, mennyi legyen az alapértelmezett sor- (Rows) és oszlopszám (Columns), milyen típusúak legyenek a cellák (Cell Type), és hogy a cellák össze legyenek-e kapcsolva (azaz átfolyjon-e a szöveg egyikből a másikba). A Table (Táblázat) lapon beállíthatjuk a cellák összekapcsolási sorrendjét (Link Order), azaz hogy melyik cellából melyikbe folyjon át a szöveg. Itt állíthatjuk be a körüljárási sorrendet (Tab Order) is, azaz hogy milyen sorrendben járhatjuk be a cellákat a CONTROL+TAB, illetve a CTRL+TAB billentyűparanccsal. Ha azt szeretnénk, hogy minden létrehozott táblázat egyforma legyen, törölhetjük a jelet a Show Creation Dialog (A létrehozási párbeszédablak megjelenítése) parancs elől, hogy a Table Properties (A táblázat tulajdonságai) párbeszédablak ne nyíljon meg, amikor új táblázatokat készítünk.

Az egyik cellából a másikba történő szövegátfolyatás új szolgáltatás a QuarkXPress 6-ban. A szövegátfolyás engedélyezéséhez hajtsuk végre az alábbiak egyikét:

- Amikor új táblázatot hozunk létre, jelöljük be a Link Cells (A cellák összekapcsolása) jelölőnégyzetet a Table Properties párbeszédablakban.
- Ha alapértelmezett tulajdonságként szeretnénk ezt beállítani a jövőben létrehozandó minden új táblázathoz, jelöljük be a Link Cells jelölőnégyzetet a Table eszközhöz tartozó Creation lapon.
- Jelöljük ki azokat a cellákat, amelyek között folyatni szeretnénk a szöveget, majd kattintsunk rájuk a CONTROL billentyűt lenyomva (Macintosh), illetve a jobb gombbal (Windows), végül kattintsunk a megjelenő helyi menüben a Table, Link Text Cells (Táblázat, Szöveges cellák összekapcsolása) parancsra.

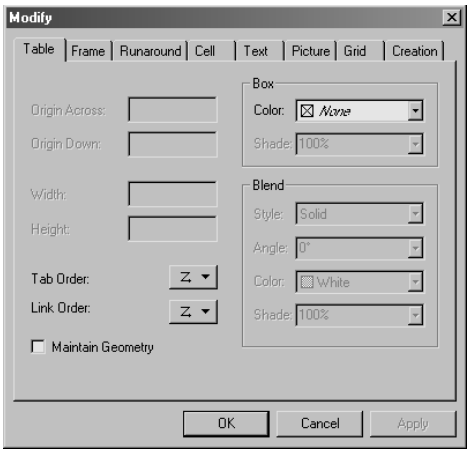

3.15. ÁBRA
A Table eszköz beállításainak módosítására szolgáló Modify párbeszédablak.

Szöveg felvétele

Ha egy szöveges cellába akarunk szöveget bevinni, kattintsunk a cellára a Content (Tartalom) eszközzel, és kezdjünk el írni. A cellába való beíráshoz vagy a cella tartalmának módosításához bármelyik cellára kattinthatunk. Ha meghatározott sorrendben kell beírnunk adatokat a cellákba, akkor a CONTROL+TAB, illetve a CTRL+TAB billentyűparanccsal léphetünk egyik cellából a másikba. (Az előző cellába a CONTROL+SHIFT+TAB, illetve a CTRL+SHIFT+TAB billentyűkkel juthatunk vissza.) Alapértelmezés szerint balról jobbra és fentről lefelé haladhatunk celláról cellára. Ha más sorrendben kell egymáshoz kapcsolnunk a cellákat, akkor a táblázat létrehozása előtt változtassuk meg a Table eszköz beállításait a Modify párbeszédablak Table lapján. A párbeszédablak megnyitásához kattintsunk az Item, Modify parancsra, vagy nyomjuk le a COMMAND+M, illetve CTRL+M billentyűket, és módosítsuk a Table lapon az összekapcsolási sorrendet. A körüljárási sorrendnek a Modify párbeszédablak Table lapján történő megváltoztatására való képesség új szolgáltatás a QuarkXPress 6-ban.

A CONTROL, illetve CTRL módosítóbillentyűt azért kellett belevenni a cellaváltási billentyűkombinációba, mert a QuarkXPress megengedi, hogy a cellák belsejében is használjunk tabulátorkaraktereket. Ez azt jelenti, hogy például az adatoszlopok megfelelő elrendezéséhez használhatunk mondjuk tizedesjel-tabulátort a cellákon belül is.

Szöveg átalakítása táblázattá

Ha már megvan a táblázatban elhelyezendő szöveg, olvastassuk be egy szövegdobozba. Ezután átalakíthatjuk a szöveget táblázattá. Mivel a szöveg kész táblázatba való beírása meglehetősen unalmas munka, ajánlott a táblázat szövegét egyszerűen beírni egy szövegdobozba

(az oszlopok közé tabulátorjelet, a sorok végére pedig kocsivissza karaktert írva), majd átalakítani az egészet táblázattá.

Amikor a kijelölt szöveget táblázattá alakítjuk, a következő történik:

- Alapértelmezés szerint a szövegben lévő tabulátorok jelölik az új cellákat, a kocsivissza karakterek pedig az új sorokat. Ezeket a karaktereket a táblázattá alakítás után eltávolítja a program a cellákban lévő szövegből. (Ha más tagolókaraktereket szeretnénk használni, megadhatjuk, hogy melyek legyenek azok.)
- Megmarad az összes karakterjellemző, köztük a karakterstílusok is. A bekezdésjellemzők is megmaradnak, azokat kivéve, amelyeket a Paragraph Attributes (Bekezdésjellemzők) párbeszédablak Tabs (Tabulátorok) lapján adtunk meg (megnyitása: Style, Formats, vagy Shift+Command+F, illetve Ctrl+Shift+F). A szöveg táblázattá alakításakor most már megmaradnak a bekezdésvonalak is, bár a szöveg fölötti bekezdésvonalak nem jelennek meg, mint ahogy akkor sem látszanak, amikor a szövegdoboz tetején vannak. A szövegben lehorgonyzott vonalak és szövegvezető vonalak bekerülnek a szöveget tartalmazó cellába, a lehorgonyzott képdobozok pedig a táblázaton belül képcellákká válnak.
- A táblázattá alakítandó szöveget a program bemásolja a dokumentumból, nem kivágja abból, ezért a táblázat létrehozása után még törölnünk kell a szöveget az eredeti szövegdobozból.

Teljes táblázatok kezelése

Amikor egy teljes táblázatot jelölünk ki az Item eszközzel, áthelyezhetjük vagy átméretezhetjük azt, megadhatjuk, hogyan folyja körül a szöveg, és módosíthatjuk vízszintes és függőleges vonalainak formázását. Emellett mostantól keretben is elhelyezhetjük a táblázatokat, ráadásul a QuarkXPress 6-ban orvosolták az eredeti táblázatmegvalósítás egyik szépséghibáját is: mostantól megadhatunk a teljes táblázat háttereként színátmenetet vagy képet. Ehhez háttérszínként (Background Color) állítsuk be a None (Nincs) értéket, majd helyezzük el a táblázatot egy olyan dobozban, amely az általunk választott színátmenetet vagy képet tartalmazza.

A rácsvonalak formázása

Mostantól a rácsvonalakat a segédvonalakhoz zárhatjuk a pontos elhelyezés érdekében. Ha eltüntetjük a rácsvonalakat (0 értékűre állítva a vonalvastagságukat), a táblázat cellái egymáshoz érnek (a QuarkXPress 5-ben nem lehetett 0,25 pontnál (hairline – a használható legvékonyabb vonal) vékonyabb rácsvonal-vastagságot beállítani).

Sorok és oszlopok beszúrása

A cellák és rácsvonalak mostantól fel tudják venni a szomszédos cellák jellemzőit, így az új sorokra és oszlopokra nem kell alkalmazni ezeket a formázási beállításokat, miután hozzáad-

tuk azokat a táblázathoz. Ha azt szeretnénk, hogy ez történjen, jelöljük be az Insert Table Rows (Sorok beszúrása a táblázatba) vagy az Insert Table Columns (Oszlopok beszúrása a táblázatba) párbeszédablakban a Keep Attributes (Jellemzők megtartása) jelölőnégyzetet.

A cellatípus megváltoztatása

Ha egy cellában másfajta tartalomra van szükség, mint amilyen korábban volt benne, átalakíthatjuk a cella típusát. Ehhez jelöljük ki a cellát, majd válasszunk valamilyen beállítást az Item (Elem) menü Content (Tartalom) almenüjéből. A következők közül választhatunk: Text (Szöveg), Picture (Kép) vagy None (Semmi). A None beállítást olyan cellákhoz válasszuk, amelyek csak háttérszínt vagy színátmenetet tartalmaznak. Átalakításra egyszerre több cellát is kijelölhetünk. Ehhez válasszuk a Content eszközt, és a Shift billentyűt lenyomva kattintsunk vele több cellára, vagy sorok, illetve oszlopok kijelöléséhez a táblázat szélére.

Képek használata a táblázatban

Amikor egy táblázat celláiban képek is vannak, azokat kijelölhetjük a Content (Tartalom) eszközzel, és módosíthatjuk a kép méretét, elhelyezését és több más beállítását a szokásos helyeken: a képekhez tartozó Style (Stílus) menüben, a Measurements paletta jobb oldalán és a Modify párbeszédablak Pictures lapján (megnyitása: az Item, Modify – Elem, Módosítás – parancsra kattintva, vagy lenyomva a Command+M, illetve Ctrl+M billentyűket). Ha egy teljes oszlop vagy sor képcellákkal van tele, a táblázaton kívül kattintva kiválaszthatjuk a teljes sort vagy oszlopot, és módosíthatjuk az összes kép formázását egy időben. A QuarkXPress 6-ban már a képcellákban lévő képekre is beállíthatunk vágómaszkot.

PDF fájlok

A digitális feldolgozás korában a grafikusok kifinomult kiegészítőket hoznak létre a kiadványokhoz, kiváló minőségű ábrákkal és bonyolult elrendezési megoldásokkal. Minden esély megvan arra, hogy a megrendelők ugyanazt a tartalmat szeretnék nyomtatásban, CD-ROM-on és a webhelyükön is közzétenni – ez mind-mind más közeg, más adathordozókkal, és mindegyiknek megvan a maga egyedi kivitelezési jellegzetessége. Még ha a kiadványkészítő programok rendkívül sokoldalúakká váltak is mára, és az adatok is elküldhetők elektronikus úton szinte bárhová a világon, egy dokumentum előállítása a végső stádiumban még mind a mai napig magában hordoz egy csomó összeegyeztetési problémát.

Bár a nyomtatás mára már rendkívüli mértékben kifinomult, a bonyolult képek és az eredeti alkalmazásokból származó nagyszámú betűtípus használata miatti lassú munkavégzés a legegyszerűbb dokumentumból is képes elképesztő méretű munkát csinálni a nyomdai előkészítő szakemberek számára. És a többit – például az egyik programból vagy operációs rendszerből származó fájlok más programba vagy operációs rendszerbe történő beolvasásakor jelentkező, illetve a különféle kimeneti eszközök okozta megfelelőségi problémákat akkor

még nem is említettük. A különféle betűtípus-változatok használata gyakran vezet áttördelődéshez, és emiatt az elrendezések kinyomtatva nem a várt módon jelennek meg. A fájlok gyakran elképesztő méretűre nőnek, próbára téve még a leggyorsabb adatcsatornát is.

A kiadványkészítő szakemberek rendkívül leleményes módszereket agyaltak ki a fenti problémák megoldására, de a legfőbb gondot ezek legtöbbje mégsem tudja elhárítani, és olyan összetett eljárást létrehozni, amely termelékeny munkavégzést tesz lehetővé, időt takarítva meg ezzel, és segítve, nem pedig akadályozva a bevételek növekedését.

A QuarkXPress 6 már tartalmazza az Adobe PDF hordozható dokumentumformátumnak megfelelő fájlok készítéséhez szükséges támogatást, amelynek segítségével kiváló minőségű PDF fájlokat lehet előállítani anélkül, hogy meg kellene venni 249 dollárért (mintegy 60 ezer forintért) az Acrobat programot és annak Acrobat Distiller nevű PDF-készítő összetevőjét.

A PDF hordozható fájlformátum az Adobe által *Adobe képmodellnek* nevezett eljáráson alapszik. Ez ugyanaz az eszközfüggetlen megjelenítési forma, amit a PostScript oldalleíró nyelvben is használnak. A PDF fájlformátum népszerűsége egyre nő, mivel olyan fájlokat lehet vele előállítani, amelyek a fájl készítésére és megjelenítésére használt programtól, operációs rendszertől és eszköztől függetlenek. A PDF formátumba átalakított fájl tartalmazhatja az összes olyan összetevőt, amely eredetileg is szerepelt a forrásfájlban, legyen az szöveg, kép, betűtípus, szín vagy bármilyen interaktív elem. Az interaktív elemek lehetnek hivatkozások, váltóképek, interaktív űrlapmezők, csatolt fájlok, hangok és mozgóképek.

A PDF formátumú dokumentumokban lehetnek több program által használt adatok is. A megjelenés megadásán kívül a dokumentum tartalmazhat azonosító és a szerkezeti felépítésre vonatkozó információkat is, amelyekre rá lehet keresni, illetve amelyeket módosítani lehet, valamint ki lehet másolni más helyen történő újrafelhasználásra. A PDF felépítését kifejezetten úgy alakították ki, hogy a megfelelő módon ábrázolja a dokumentumot a nyomdai előkészítő munkák minden szakaszában. Az Adobe PDF fájlok nyomdai előkészítés során történő használatának legnagyobb előnyei:

- A PDF fájlok segítségével egységes dokumentumokat hozhatunk létre, mivel a dokumentumok úgy jelennek meg, ahogy eredetileg létrehozták őket, úgy elektronikus formában, mint kinyomtatva.
- A PDF biztonságossá teszi a digitális fájlok átvitelét, és használatakor nem kell félni a hiányzó betűtípusok és a hibásan átvitt képek okozta gondoktól. A PDF biztosítja, hogy a fájlok pontosan ugyanolyanok legyenek különböző rendszereken megjelenítve, illetve kinyomtatva, tekintet nélkül arra, hogy milyen programmal készültek, vagy hogy milyen kimeneti eszközön jelennek meg. Amellett, hogy a megjelenés egységes, a fájl alapját képező szerkezeti felépítési kódot is tartalmazza a fájl, hogy lehetővé tegye a dokumentum bármilyen formában történő felhasználását.
- A grafikusoknak a PDF használata nagyobb szabadságot ad a közös munkához, a próbanyomatok készítéséhez, az archiváláshoz és a digitális formában történő használat-

hoz. A PDF fájlok használhatók a nagy felbontású, nyomdai alapszíneket és összetett színeket tartalmazó fájlokat is igénylő nyomdai munkákhoz is. A digitális feldolgozásra szánt dokumentumok teljes mértékben indexelhetők, lehet bennük keresni, és elhelyezhetünk bennük mozgóképeket, hangfájlokat, valamint webhelyekre és más PDF dokumentumokra mutató hivatkozásokat egyaránt. Az interaktív PDF-ek tartalmazhatnak űrlapokat, gombokat és más dokumentumokra mutató hivatkozásokat.

- Azonkívül, hogy a QuarkXPressből tudunk PDF formátumban menteni, egyszerre egy PDF oldalt beolvastathatunk egy QuarkXPress képdobozba is a megszokott Get Picture párbeszédablakból (megnyitása: az Edit, Get Picture – Szerkesztés, Kép beolvasása – parancsra kattintva), és kijelölve a kívánt oldalt a PDF lapon. Egyre gyakrabban tapasztalható, hogy a hirdetések PDF formátumban kerülnek be a kiadványokba (nem EPS formátumban), és a QuarkXPress-képdobozokba való beolvastatásuk meglehetősen egyszerű módot ad arra, hogy a PDF fájlokat bekapcsoljuk a mindennapi munkánkba.

Most, hogy már volt szó a PDF előnyeiről és könnyű használhatóságáról, érdemes megvizsgálni, hogyan lehet a fájlokat PDF fájlokká alakítani a QuarkXPressbe újonnan beépített PDF-mentési képességgel, illetve az Adobe Acrobat Distiller programmal. A QuarkXPressből menthetünk PDF formátumban teljes nyomtatási elrendezést, illetve egy elrendezés adott oldaltartományát vagy külön oldalait.

PDF fájlok létrehozása közvetlenül a QuarkXPressből

Ha közvetlenül a QuarkXPress 6-ból szeretnénk PDF fájlt készíteni, nincs szükségünk semmi másra, mint amit a QuarkXPress programmal kapunk. (A QuarkXPress 6 PDF-készítő összetevője a QuarkXPresst tároló mappa Jaws almappájában található, ezért hacsak lehet, ne módosítsuk és ne töröljük ezt az új mappát.)

Az eljárás kezdetben úgy néz ki, ahogy a QuarkXPress 5-ben: kattintsunk a Choose File, Export, Layout as PDF (Fájl kiválasztása, Mentés, Az elrendezést PDF formátumban) parancsra. A megjelenő Export as PDF (Mentés PDF formátumban) párbeszédablakban válasszuk ki a mentendő fájlt, és azt, hogy melyik mappába szeretnénk menteni. Választhatjuk azt is, hogy szemben lévő oldalakként jöjjön létre a PDF fájl (ekkor a szemben lévő oldalak egymás mellett fognak megjelenni). Ehhez a Spreads (Oldalpárok) jelölőnégyzetet kell bejelölnünk.

Az eljárás többi része is nagymértékben hasonló a PDF formátumban történő mentés QuarkXPress 5-ben megszokott módjához, bár a Distiller beállításainak felülbírálására szolgáló beállítások eltűntek a különböző párbeszédablak-lapokról, mivel a QuarkXPress nem használja többé az Adobe Acrobat Distiller programot. Az új párbeszédablak a PDF Export Options (PDF-mentési beállítások). A PDF formátumban történő mentés beállításához négy lap van a párbeszédablakban. A rajtuk található beállítások hasonlóak az Acrobat Distillerben találhatóakhoz. A beállítások megadása után az OK gombra kattintva tudunk visszatérni az Export as PDF (Mentés PDF formátumban) párbeszédablakba, amelyben a Save (Mentés) gombra kattintva indíthatjuk el a PDF fájl létrehozását.

Ha webes elrendezésen dolgozunk, nem lehet a File, Export Layout as PDF (Fájl, Az elrendezés mentése PDF formátumban) parancsra kattintani. A webes elrendezés mentésére egyetlen mód van: kattintsunk a File, Print (Fájl, Nyomtatás) parancsra, aminek hatására a QuarkXPress mindig HTML formátumban menti a webes elrendezéseket, hogy webböngészőkkel meg lehessen azokat tekinteni. A HTML fájlok elkészítése után a QuarkXPress megjeleníti a Print párbeszédablakot. Macintoshon ebben a párbeszédablakban kezdeményezhetjük a PDF formátumban történő mentést a Save as PDF (Mentés PDF formátumban) gombra kattintva. A Windowson nincs Save as PDF gomb a párbeszédablakban, ami azt jelenti, hogy a QuarkXPress elvárja, hogy telepítve legyen a számítógépre az Adobe PDFWriter illesztőprogram vagy a teljes Adobe Distiller program, amelyek aztán nyomtatóként jelennek meg ebben a párbeszédablakban. Az oldalt valójában a böngészőprogram nyomtatja ki, nem a QuarkXPress.

A Document Info lap

A PDF Export options ablak Document Info (A dokumentum adatai) lapja a legtöbb esetben figyelmen kívül hagyható. Négy szövegmező van rajta: Title (Cím), Subject (Tárgy), Author (Szerző) és Keywords (Kulcsszavak), ezek mindegyikét mi tölthetjük ki. (A Title mezőbe a program automatikusan beírja az elrendezés nevét.) Ezek az adatok bekerülnek a PDF fájlba, és annak megnyitásakor az Acrobat Reader Document Properties (A dokumentum tulajdonságai) párbeszédablakában érhetők el. A nyomtatott változatra nincs semmi hatásuk.

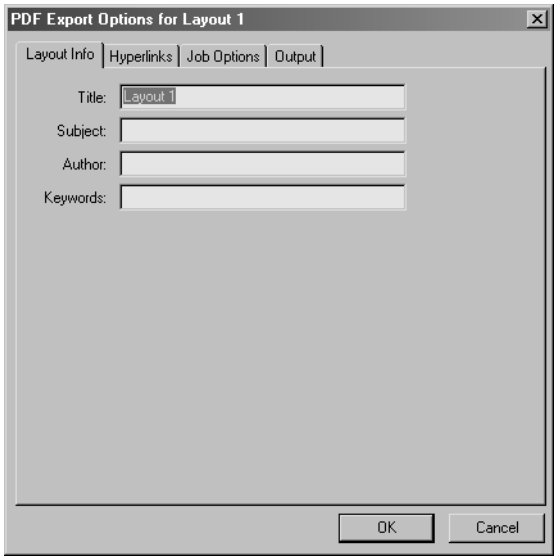

3.16. ÁBRA

A PDF Export Options párbeszédablak Document Info lapja.

A Hyperlinks lap

A Hyperlinks (Hivatkozások) lapon azt adhatjuk meg, mi történjen a hivatkozásokkal az elrendezés mentésekor. (Hivatkozásokat az Edit, Hyperlinks – Szerkesztés, Hivatkozások – parancsra kattintva vehetünk fel a kijelölt szöveghez vagy képhez.) Az alábbi lehetőségek közül választhatunk:

- *Include Hyperlinks* (A hivatkozásokkal együtt).A jelölőnégyzetet bejelölve a program a szöveggel együtt átviszi a Hyperlinks palettán beállított összes hivatkozást, és működő hivatkozásokká változtatja azokat a PDF fájlban.
- *Export Lists as Hyperlinks* (A listák mentése hivatkozásokként). A jelölőnégyzetet bejelölve a Lists (Listák) palettán létrehozott listákból (amilyen például a tartalomjegyzék) a QuarkXPress elrendezés más oldalaira mutató hivatkozások lesznek, amelyek segítségével azonnal el lehet jutni a listáról a mentett PDF fájlon belül ahhoz a tartalomhoz, amelyre a hivatkozás mutat.
- *Export Indexes as Hyperlinks* (Az indexek mentése hivatkozásokként). Ha bejelöljük ezt a jelölőnégyzetet, az Index palettán létrehozott indexekből a QuarkXPress elrendezésen belüli többi oldalra mutató hivatkozásokat hoz létre a program. Ezek segítségével egy tárgymutató-bejegyzésről azonnal arra a tartalomra lehet ugrani a mentett PDF fájlon belül, amelyre az hivatkozik. Kiválaszthatjuk azt is, hogy minden listából hivatkozások legyenek-e – ehhez az All Lists (Minden lista) választógombot kell bejelölni –, míg a Use List (A következő listából) választógombot bejelölve azt adhatjuk meg, hogy csak egy kijelölt listából készítsen hivatkozásokat a program.
- *Appearance* (Megjelenés). Ebben az elemcsoportban azt állíthatjuk be, hogy a hivatkozások hogyan jelenjenek meg a PDF fájlban, legyen-e keret a hivatkozásként használt szövegek és képek körül (ezt a Frame – Keret – listában választhatjuk ki), és ha igen, akkor milyen széles (Width), milyen színű (Color) és milyen stílusú (Style). A Highlight (Kiemelés) lenyíló listából azt választhatjuk ki, mi történjen a hivatkozásokkal, amikor rájuk kattintunk. A választható lehetőségek az Outline (Körvonal), amely egy szegélyt rajzol a hivatkozások köré, az Invert (Negatív), amely a fehér részeket feketévé, a feketéket fehérré változtatja, és a negatív megfelelőjére változik a többi szín is, valamint az Inset (Színezés), amely a keret színére (a Frame beállításnál megadott színre) változtatja a szöveg vagy kép mögött a hátteret, és van még a None (Semmi) lehetőség, amely önmagáért beszél. Azt a hivatkozást, amelyre kattintottunk, akkor is kiemelhetjük, ha annak nincs látható kerete. A kiemeléshez az alapértelmezett színeket használja a program.
- *Display* (Megjelenítés). Itt azt állíthatjuk be, hogy a PDF-oldalra mutató hivatkozás hogyan jelenjen meg a böngészőben vagy az Acrobat Readerben. A választható lehetőségek: Inherit Zoom (A nagyítás öröklése), amely ugyanazt a nagyítási mértéket állítja be, amit a célfájl is használt, a Fit Window (Ablakméretre igazítás), a Fit Width (Szélességhez igazítás) és a Fit Length (Hosszhoz igazítás).

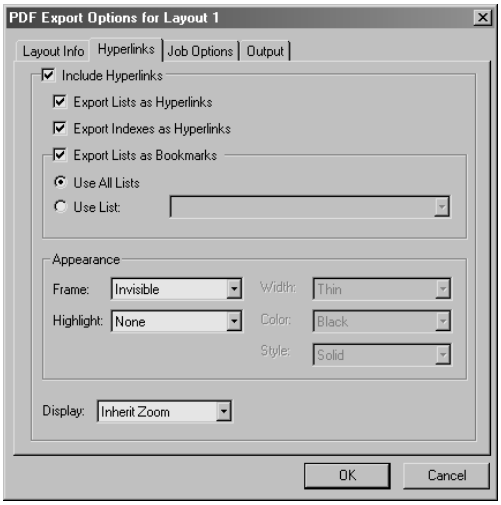

3.17. ábra
A PDF Export Options párbeszédablak Hyperlinks lapja.

Az Output lap

Az Output (Kimenet) lapon található beállítási lehetőségek nagyban hasonlítanak a Print párbeszédablakban lévőkhöz. A lapon azt állíthatjuk be, hogyan jelenjenek meg a színek a kimenetben, és hogy hogyan kezelje a program az OPI-képeket, a regisztrációs jeleket és a kifutókat:

- *Printer Description* (A nyomtató leírása). Erről a lenyíló listáról azt választhatjuk ki, milyen nyomtatófüggő beállításokat tartalmazzon a PDF fájl. Válasszuk a Generic PDF (Általános PDF), vagy ha a számítógépre telepítve van az Acrobat Distiller, akkor az Acrobat Distiller lehetőséget – az így kapott PDF fájlok lesznek a lehető legrugalmasabban és legáltalánosabban megjeleníthetők és nyomtathatók. Különleges nyomtató-beállítást csak akkor válasszunk, ha a PDF fájlt levilágítóműhelyben vagy nyomdában történő kinyomtatásra készítjük. Ekkor viszont mindenképp a használandó nyomtatónak megfelelő PPD fájlt válasszuk.
- *Color Output* (Színes kimenet). Ebben az elemcsoportban a Type (Típus) lenyíló listából azt választhatjuk ki, hogy a színek színrebontott színek-e vagy sem (a Composit – Összetett – azt jelzi, hogy nem azok). A Print Colors (Nyomtatási színek) párbeszédablakban azt választhatjuk ki, milyen színű festékekkel nyomtatjuk ki a színeket. A választható lehetőségek: Black & White (Fekete-fehér), Grayscale (Szürkeskálás), CMYK, RGB, As Is (ez megőrzi a forrásképek nyomdaialapszín- és kísérőszín-meghatározásait is) és DeviceN (ez tartalmazza a nyomdai alapszínekkel és a kísérőszínekkel történő nyomtatásra vonatkozó információkat is ugyanabban a PDF fájlban; 3. szintű PostScript nyomtatókkal való nyomtatáshoz használható).

- *Produce Blank Pages* (Az üres lapokat is). Ezzel a jelölőnégyzettel – amely furcsa módon a Color Output elemcsoportban kapott helyet – azt szabályozhatjuk, hogy átugorja-e a kimenetre küldéskor a program az üres lapokat. Hasonló a hatása, mint a Print (Nyomtatás) párbeszédablak Layout (Elrendezés) lapján található Print Blank Pages (Az üres lapokat is nyomtassa ki) jelölőnégyzetnek. Néha az üres lapok szándékosan részei a végleges dokumentumnak, néha pedig arra használják őket, hogy a következő oldal a kívánt (jobb vagy bal) oldalra kerüljön.
- *Use OPI* (Az OPI használata). Ezzel a jelölőnégyzettel azt adhatjuk meg, hogy a nagyfelbontású képeket egy OPI-kiszolgálón tárolja-e a rendszer, és onnan helyettesítse be az elrendezésben használt képek helyére. Ha a jelölőnégyzetet bejelöljük, választhatjuk azt, hogy bizonyos fájltípusokat (TIFF vagy EPS) hagyjon figyelmen kívül a rendszer.
- *Registration* (Regisztrációs jelek). Ezzel a lenyíló listával azt állíthatjuk be, hogy a regisztrációs jeleket átvigye-e a program a PDF fájlba, és ha igen, akkor milyen eltolással, és hogyan legyenek elhelyezve a regisztrációs jelek.
- *Bleed* (Kifutó). Ebből a listából azt választhatjuk ki, milyen legyen a kifutó az eredményként kapott oldalakon. A választható lehetőségek: Page Items Only (Csak az oldalak elemei – ekkor a program az oldalhatároknál vágja a dokumentumoldalakat), Symmetric (Szimmetrikus – a dokumentumoldal minden oldalán ugyanakkora legyen a kifutó) és Asymmetric (Aszimmetrikus – a dokumentumoldal minden oldalához a felhasználó adja meg a kifutó mértékét).

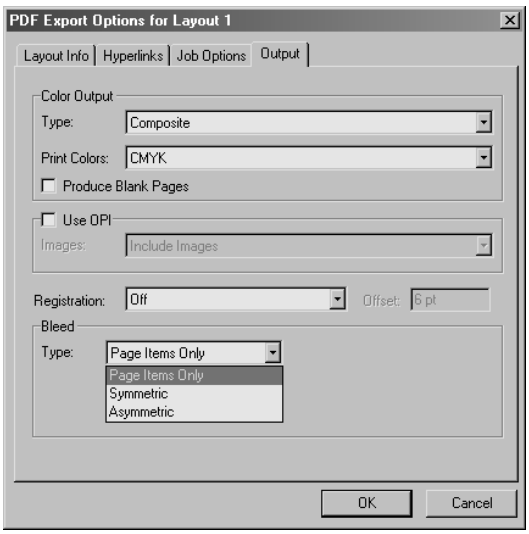

3.18. ÁBRA

A PDF Export Options párbeszédablak Output lapja.

A Job Options lap

A Job Options (A munka beállításai) lapon azt állíthatjuk be, milyen minőségű legyen a kapott eredmény. A lapon lévő beállítások nagyon hasonlítanak az Acrobat Distiller Job Options párbeszédablakában megadhatókhoz. A Font Options (Betűtípus-beállítások) elemcsoportban két lehetőség közül választhatunk a betűtípusok beágyazását illetően:

- Ha úgy szeretnénk terjeszteni a PDF fájlokat, hogy a betűtípus-fájlokat ne kelljen a szövegfájlokhoz mellékelve külön elküldenünk – az elektronikus formában történő terjesztésnél és a nyomdai előkészítésnél általában ez a helyezet –, jelöljük be az Embed All Fonts (Az összes betűtípus beágyazása) jelölőnégyzetet. Azokban a dokumentumokban, amelyeket PDF formátumban szeretnénk menteni, ne használjunk TrueType betűtípusokat, mert azoknak a beágyazása nem mindig problémamentes.
- Ha szeretnénk minél kisebb méretű PDF fájlokat készíteni akkor is, ha beágyazzuk a betűtípusokat, meggátolhatjuk, hogy a QuarkXPress az összes betűtípus teljes karakterkészletét beágyazza a PDF fájlba. Ehhez jelöljük be a Subset Fonts Below (Ez alatt betűalkészlet létrehozása) jelölőnégyzetet. Ezután adjunk meg egy küszöbértéket, és ha egy betűkészletből ennél kevesebb karaktert használunk, akkor a program abból egy betűalkészletet hoz létre. Ha például itt 35%-os értéket adunk meg, akkor a program olyankor hoz létre betű-alkészletet a betűkészletből, ha a benne lévő karaktereknek csak kevesebb mint 35%-át használjuk a dokumentumban. Ha munkánk során előreláthatólag az Adobe Acrobat PDF Touchup Text (PDF szövegmódosítás) eszközével módosítjuk majd a szöveget, jobb, ha nem jelöljük be ezt a jelölőnégyzetet, mert a szöveg módosításához az Acrobatnak a betűkészletben lévő összes karakterre szüksége lesz.

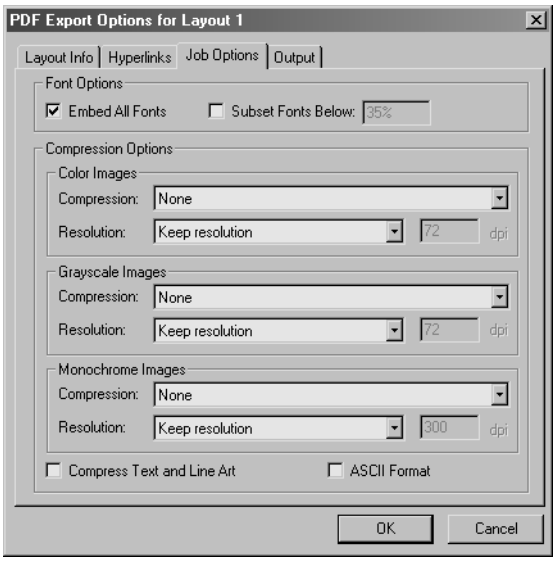

3.19. ábra
A PDF Export Options párbeszédablak Job Options lapja.

Ha módosítani szeretnénk, hogy a képek a PDF fájlban hogyan legyenek tömörítve, használjuk a Compression Options (Tömörítési beállítások) elemcsoportban lévő beállításokat:

- A Color Images (Színes képek) és a Grayscale Images (Szürkeskálás képek) tömörítési lehetőségei közt megadhatjuk, milyen legyen az összes színes, illetve szürkeskálás kép tömörítése a PDF fájlban. Ha az Automatic (Automatikus) beállítások valamelyikét választjuk, a QuarkXPress kiválasztja a megadott minőséghez az elérhető legjobb beállítást. Ha pontosan ismerjük a használandó tömörítési eljárást és a kívánt minőséget, hét Manual (Kézi) beállítás közül választhatunk.
- A Color és a Grayscale elemcsoportban lévő Resolution (Felbontás) listák és a hozzájuk tartozó mezők a képeknek a PDF fájlhoz történő újramintavételezésére adnak lehetőséget. Mindegyik területen választhatjuk a Keep Resolution (A felbontás megtartása), a Downsample To (Az átlagoló mintavételezés felbontása) és a Subsample To (A kihagyó mintavételezés felbontása) lehetőséget, majd adjunk meg egy felbontásértéket a dpi (pont/hüvelyk) mezőben. (Ha a Keep Resolution lehetőséget választjuk, a program nem módosítja a kép eredeti felbontását, tehát ezt választva nem lehet módosítani a dpi-értéket.)
- A Monochrome Images (Fekete-fehér képek) területen is beállíthatjuk a tömörítést (Compression) és a felbontást (Resolution). A Compression listáról a CCITT Group 4, a CCITT Group 3 és a Zip tömörítést választhatjuk, és ez az összes fekete-fehér képre érvényes lesz. A Resolution lista segítségével a képek újramintavételezését állíthatjuk be. Itt ugyanazok közül a beállítások közül választhatunk, mint a Color Images és a Grayscale Images elemcsoportban lévő Resolution listán.
- Ha a dokumentumban lévő összes szöveget és vonalas ábrát Zip tömörítéssel szeretnénk tömöríteni, jelöljük be a Compress Text and Line Art (A szöveg és a vonalas ábrák tömörítése) jelölőnégyzetet. Ez megőrzi az összes részletet a PDF fájlban.
- Ha a PDF fájlt ASCII formátumban szeretnénk menteni, nem binárisban, jelöljük be az ASCII Format (ASCII formátum) jelölőnégyzetet. Az ASCII formátum használatának előnye, hogy a PDF fájl megnyitható és módosítható szövegszerkesztőkkel is, viszont a mérete nagyobb, tehát csak akkor jelöljük be ezt a jelölőnégyzetet, ha okvetlenül erre a formátumra van szükségünk (vagy ezt kéri a levilágítóműhely).

A tömörítési módszerek ismertetése

A színes, szürkeskálás vagy fekete-fehér képek PDF-ben való tömörítéséhez a tömörítési módszert nagyon egyszerű kiválasztani – elég a PDF Export Option párbeszédablak Job Options lapján lévő egyik lenyíló lista egyik elemére kattintani. A gondot az jelenti, hogy tudjuk-e, mit kell kiválasztani. Nézzük meg, melyik képtípushoz melyik tömörítési módszer a legjobb, és aztán válasszuk azt, amelyik az elrendezésben lévő képek többségéhez a legjobban illik.

- A Zip tömörítést a fekete-fehér képekhez, valamint az ismétlődő mintákat tartalmazó színes képekhez érdemes használni (ilyenek általában a képernyőről készített pillanatképek – úgynevezett képernyőképek – és a képszerkesztő programokkal készített egyszerűbb képek).
- A JPEG tömörítés a folytonos tónusú szürkeskálás és színes fényképekhez a legalkalmasabb. A JPEG tömörítéssel kisebb fájlokat lehet létrehozni, mint a Zip tömörítéssel, mert ez a tömörítés a képadatok egy részét eldobja, igaz, ezáltal csökken a kép pontossága is.
- A CCITT tömörítés fekete-fehér képekhez (úgynevezett egybites képekhez) a legjobb megoldás. A Group 4 a legtöbb fekete-fehér képhez jó, míg a Group 3 az elektronikus úton elfaxolt PDF fájlokhoz való.

A Downsample (Átlagoló mintavétel) és a Subsample (Kihagyó mintavétel) célja nagyjából ugyanaz, csak más matematikai eljárásokat használnak annak elérésére. Amikor csökkentjük a felbontást (a dpi-értéket), tulajdonképpen eldobjuk a kép adatainak egy részét, hogy csökkentsük ezzel a kép méretét – például ha egy 100 × 100 képpontos képet egy 25 × 25 képpontossal helyettesítünk, akkor a fájl mérete 1/16-od részére csökken. Az átlagoló mintavételezés használata esetén a program átlagolja a szomszédos képpontok színeit, és a szomszédos képpontok alkotta csoportot egy képponttal helyettesíti – amelynek színe az átlagolással kapott szín –, és ezáltal csökken a kép mérete. A kihagyó mintavételezés nem átlagol, egyszerűen csak eldobja a megtartott képpontok közötti képpontokat. Az átlagoló mintavételezést érdemesebb olyan fényképekhez használni, amelyek sok részletet és színt tartalmaznak, a kihagyó mintavételezést pedig olyan képekhez, amelyekben éles színkülönbségek vannak, és csak néhány finom részlet.

Nyomdai előkészítési célokra a fájl nyomtatásához használt vonalrács másfél-kétszeresének megfelelő felbontást kell használni. Képernyős megjelenítés esetén azt érdemes fejben tartani, hogy annál jobb, minél nagyobb a felbontás, mert akkor jobban nagyítható a PDF fájlban lévő kép (ha például meg kell nézni egy térkép részleteit).

A PDF-beállítások megadása

A QuarkXPresszel tudatnunk kell a PDF Export Options párbeszédablakban megadott beállításokhoz az alapértelmezett értékeket, hogy ne kelljen azokat minden esetben újra meg újra beírni. Ehhez nyissuk meg a Preferences (Beállítások) párbeszédablak Application (Alkalmazás) elemcsoportjából a PDF lapot (megnyitása Macintosh rendszeren a QuarkXPress, Preferences – QuarkXPress, Beállítások –, Windowson az Edit, Preferences – Szerkesztés, Beállítások – parancsra kattintva, vagy lenyomva az OPTION+SHIFT+COMMAND+Y, illetve CTRL+ALT+SHIFT+Y billentyűket).

A Workflow (Munkamenet) elemcsoportban megadhatjuk, hogy a File, Export, Layout as PDF (Fájl, Mentés, Az elrendezést PDF formátumban) parancsra kattintva közvetlenül PDF formátumban mentse-e a program, vagy hozzon létre inkább PostScript fájlt az Acrobat Distiller programmal való PDF-készítéshez. A Use Watched Folder (Figyelt mappa használata) jelölőnégyzetet bejelölve, majd a Select (Kiválasztás) gombra kattintva azt adhatjuk meg, hogy alapértelmezés szerint melyik mappába kerüljenek a mentett fájlok. Az Acrobat Distillerben beállítható, hogy automatikusan ellenőrizzen egy mappát rendszeres időközönként, hogy vannak-e benne PDF formátumba átalakítandó új fájlok.

A Default Settings (Alapértelmezett beállítások) elemcsoportban van egy Options (Beállítások) gomb, amelyre kattintva egy párbeszédablak nyílik meg, amely ugyanazokat a lapokat tartalmazza, mint a PDF Export Options (PDF-mentési beállítások) párbeszédablak. Az itt megadott beállítások lesznek a jövőben a PDF formátumban történő mentéseknél az alapértelmezett beállítások, de egy-egy fájl esetében a PDF Export Options párbeszédablakban bármikor felülbírálhatók.

PDF fájlok készítése az Acrobat Distiller programmal

Ha az Adobe Acrobat programmal szeretnénk PDF fájlokat készíteni a QuarkXPressből, a következőkre lesz szükségünk:

- Az Adobe Acrobat Distiller 4.0-ás vagy újabb változatára.
- Egy PostScript nyomtatóillesztő programra, amely letölthető a `www.adobe.com` webhelyről. Ezenkívül a PDF készítése során ki kell választani egy PostScript nyomtatót a Macintosh Print Center segédprogramjából, illetve a Windows vezérlőpultján a Printers (Nyomtatók) ikonra kattintva megnyíló ablakban. Az Adobe Acrobat Distiller tartalmaz egy PPD fájlt és egy nyomtatóillesztő programot külön erre a célra.
- Ha közvetlenül PDF fájlba szeretnénk nyomtatni, az Adobe Distiller programmal kapott PPD fájlt a QuarkXPress mappa PPD almappájába vagy egy külső PPD mappába kell telepíteni. (A Utilities, PPD Manager – Segédprogramok, PPD-kezelő – parancsra kattintva adhatjuk meg, hogy melyik mappa tartalmazza a PPD fájlt.)

Ha az Acrobat Distillerrel szeretnénk PDF fájlt készíteni, telepítsük az Adobe Acrobat programot az Adobe Distiller PPD fájllal együtt, majd válasszuk nyomtatónak az Acrobat Distillert, vagy válasszuk a fájlba nyomtatást PostScript formátumban, vagy hozzunk létre önálló EPS-oldalakat a File, Save as EPS (Fájl, Mentés EPS formátumban) parancsra kattintva, és a kapott PostScript vagy EPS fájlok PDF fájlokká alakítására használjuk az Acrobat Distillert.

Ha webes elrendezést használunk, a File, Print (Fájl, Nyomtatás) parancsra kattintva nem választhatjuk nyomtatóként az Acrobat Distiller PPD-t, sem bármely más PostScript nyomtatót. Amikor ugyanis a File, Print parancsra kattintunk, a QuarkXPress mindig HTML formátumban

menti a webes elrendezéseket, hogy webböngészőkkel meg lehessen azokat tekinteni, és a HTML fájlok elkészítése után megjelenő Print párbeszédablakban kezdeményezhetjük a PDF formátumban történő mentést.

A QuarkXPress és az Acrobat Distiller PDF-készítési tudása nagyjából azonos. Miért kellene hát mégis a Distillert használnunk, ha a QuarkXPress 6 van a birtokunkban? Íme néhány ok:

- Az Acrobat Distiller bármely alkalmazásból tud PDF fájlokat készíteni, nem csak a QuarkXPressből, tehát azt az esetet kivéve, ha csak a QuarkXPressből készítünk PDF fájlokat, úgyis szükségünk lesz a Distillerre.
- Előfordulhat, hogy a QuarkXPress által készített PDF-változat nem felel meg a levilágítóműhely vagy az ott lévő berendezések által támasztott elvárásoknak. A QuarkXPresszel készített és nyomdai nyomtatásra szánt PDF fájlokat minden esetben ellenőrizzük, mielőtt vakon megbíznánk bennük – emiatt van az, hogy számos kiadó és nyomda kicsit konzervatív, és továbbra is ragaszkodik az Acrobat Distiller használatához.
- Az Acrobat Distiller segítségével egyedi beállításokkal rendelkező munkákat – ezeket a beállításokat lehet megadni a QuarkXPress PDF Export Options párbeszédablakában – is létrehozhatunk külön munkabeállítási fájlokként. Ily módon megoszthatjuk ezeket a munkabeállítási fájlokat más felhasználókkal, és könnyedén kiválaszthatjuk azt, amelyik az elkészíteni kívánt PDF fájlhoz kell. Lehet például egy olyan munkabeállítási fájlunk, amelyet a webes célokra készített PDF fájlokhoz szoktunk használni, azaz azokhoz, amelyeket kis felbontással és RGB színekkel való megjelenítésre szánunk, és egy olyan másik, amelyet pedig a levilágítóműhelyben, maximális felbontással és DeviceN színekkel történő nyomtatásra előkészített PDF fájlokhoz használunk. A QuarkXPress nem teszi lehetővé külön PDF-mentési munkabeállítások létrehozását – a Print Styles (Nyomtatási stílusok) szolgáltatásnak nincs PDF-es megfelelője –, ezért ezeket a beállításokat minden alkalommal meg kell változtatnunk, amikor az alapértelmezettől eltérő eredményeket szeretnénk elérni.

Ezek egyike sem olyan dolog persze, amely kizárná a QuarkXPress beépített PDF-mentési szolgáltatásának használatát. Csak tudjunk arról, hogy a munka többi részében nem lehet kiváltani az Acrobat Distillert a QuarkXPresszel.

Fájlok előkészítése PDF formátumból történő nyomtatásra

Miután a QuarkXPress-dokumentum már nyomtatásra kész, létrehozhatunk belőle olyan PDF fájlt, amelyet aztán átadhatunk a műszaki részlegnek, és amelyen a műszaki szerkesztők végre tudják hajtani a nyomdai előkészítéssel kapcsolatos feladataikat, mielőtt nyomólemezeket vagy filmeket készítenek a fájl alapján, vagy a digitális kimenetre küldik azt. A PDF fájl biztosítja azt a rugalmasságot, amely ahhoz kell, hogy végre lehessen hajtani kisebb változtatásokat a szövegen, meg lehessen adni a színeket és a színrebontási beállításokat, és be lehessen illeszteni a végleges ábrákat úgy, hogy ne kelljen újra megnyitnunk a munkát abban az alkal-

mazásban, amellyel készítettük. Egyetlen PDF fájl elegendő bármilyen típusú nyomtatáshoz. A PDF fájlok használata szükségtelenné teszi azt, hogy különböző felhasználási célokra különféle változatokat hozzunk létre ugyanabból a fájlból, azaz ugyanaz a PDF fájl használható színes lézernyomtatóval történő nyomtatáshoz, ofszetnyomáshoz, CD-re mentéshez és webhelyen történő elhelyezéshez is.

A PDF fájlok képesek kezelni a kísérőszíneket, az összetett színeket, a színrebontást, a kifutásokat és a DeviceN szolgáltatást (amely egy fájlon belül tartalmazza az összetett színek és a nyomdai alapszínek beállításait, hogy pontos színeket kapjunk a különböző eszközökön történő megjelenítéskor). Az alátöltés és a vonalrács beállításait a QuarkXPresszel létrehozott PDF fájlok nem tartják meg. A PostScript fájloktól eltérően, amelyeket a maguk teljességében kell feldolgozni, a PDF fájlok oldalfüggetlenek. Ez azt jelenti, hogy bármely oldal vagy oldaltartomány külön is feldolgozható, illetve kicserélhető. Ennek az az előnye, hogy több PDF dokumentum is összevonható egyetlen fájlba, megkönnyítve a végleges javított oldalak cseréjét.

A nyomdai szolgáltatók általában ellenőrzik a fájlokat, amikor megkapják őket, hogy kiszűrjék a bennük lévő esetleges hibákat. Ha minden problémát el szeretnénk kerülni, számos olyan külső cég által gyártott segédprogram közül választhatunk, amelyet ilyen levilágítás előtti ellenőrzésre készítettek, és amelyekkel a fájlok ellenőrizhetők abban az alkalmazásban, amelyben készültek, de PDF formátumban és PostScript fájlokként is, így meggyőződhetünk arról, hogy az összes szükséges betűkészlet és kép megtalálható-e bennük. Ellenőrizzük, hogy megvan-e és megfelelően van-e létrehozva minden szükséges elem a dokumentumban – ez alapvető fontosságú, ha használható PDF fájlt szeretnénk létrehozni.

Gyakorlatilag minden olyan módosítás, amellyel a nyomdai előkészítők találkoznak, elvégezhető az Acrobat programmal, de ami még fontosabb, minden változtatást egyetlen PDF fájlban lehet elvégezni, nem kell további dokumentumkészítő alkalmazásokat megnyitni ezek végrehajtásához, majd újra beolvastatni a fájlt a nyomtatáshoz. Ezzel csökken a nyomdai előkészítésre fordítandó idő, valamint a hibák előfordulásának esélye is.

Bár a PDF fájlok nagy népszerűségre tettek szert a nyomdai előkészítés során az utóbbi években, sok nyomdai előkészítő továbbra is a QuarkXPress fájlokat küldi el a nyomdába, mellékelve hozzájuk a betűkészleteket és a képeket, akár fő nyomtatási forrásként, akár háttérdokumentumként a PDF fájlok mellé. A végső cél viszont az, hogy átálljunk egy teljesen PDF dokumentumokra épülő munkavégzésre, amelyben a grafikus egyetlen PDF fájlt hoz létre, és azt küldi el a levilágítóműhelybe vagy a nyomdába. A munkafolyamat nagyjából a következő:

1. A grafikus elkészíti az elrendezést a QuarkXPressben, benne a webhelyekről letöltött, csak az elhelyezést segítő (FPO) képekkel, majd egy PDF fájlba menti a teljes elrendezést. A QuarkXPressben megadott összes nyomtatásvezérlő szolgáltatás be van már ágyazva az elrendezésbe, kivéve az alátöltési és a vonalrács-beállításokat. A PostScript fájlokban megadott OPI-megjegyzések azért vannak meg a PDF fájlokban is, hogy

a nagy felbontású képek visszakerüljenek a munkába még a nyomdába küldés előtt. Az új DeviceN szolgáltatás lehetővé teszi, hogy a levilágítóműhelyben történő kinyomtatásra szánt PDF fájlt ki lehessen nyomtatni helyi színes nyomtatóval is próbanyomatként, mielőtt a végleges nyomtatóra kerülne.

2. A PDF fájlt ezután gyors internet- vagy kiszolgálókapcsolaton át elküldik a nyomdába. Ez kevesebb időbe és erőfeszítésbe kerül, mintha a teljes QuarkXPress munkafájlt és a hozzá társuló képfájlokat küldenénk el valamilyen gyors kapcsolaton át, illetve CD-n vagy másfajta lemezen.
3. Amikor a PDF fájlt a nyomdai előkészítő műhely megkapja, a levilágítás előtti ellenőrzési feladatok lecsökkennek, mert az összes összetevő egyetlen elegáns csomagban van, és megtekinthető a képernyőn.
4. Az utolsó pillanatban történő szövegmódosítás a PDF fájlokban is elvégezhető. A PDF dokumentum megtartja a dokumentumkészítésre használt alkalmazásban (esetünkben a QuarkXPressben) megadott nyomtatásvezérlési beállításokat.
5. A munka átmegy a nyomdai előkészítő munkafázison, amelyben a nyomdában maradt nagy felbontású képeket a program behelyettesíti a fájlba, és amikor megtörténik az alátöltés végrehajtása is. A levilágítóműhely próbanyomatot is készíthet a DeviceN szolgáltatást ismerő nyomtatókkal, de közvetlenül nyomólemezeket vagy színrebontási filmeket is előállíthat a PDF fájlból.

Ez az átmenet ha lassan is, de biztosan megtörténik, különösen most, hogy a PDF formátum már jobban kezeli a színeket, és tartalmazza a fontosabb alátöltési beállításokat és nyomtatási szolgáltatásokat is. Ahogy idővel lecserélik a drága lézerlevilágító készülékeket, olyan újakat szereznek majd be a helyükre, amelyek már alapszolgáltatásként támogatják a PDF fájlok használatát. Ugyanez mondható el a próbanyomat-készítésre használt nyomtatókról is, tehát egyre több levilágítóműhely és nyomda fogadja el a PDF fájlokat is nyomtatási célokra.

Az Adobe PostScript nyelvnek a jó minőségű nyomdászati termékek előállítása terén történő elterjedése után nem csoda, hogy a PDF, amely a PostScript technológián alapul, ennyire gyorsan lett elfogadott ilyen széles körben. A PDF által használt eszközfüggetlen oldalleíró nyelv biztosítja, hogy a dokumentumok a lehető legjobb minőségben legyenek kinyomtatva szinte bármilyen kimeneti eszközzel.

Lényegtelen, hogy hol és hogyan használjuk a dokumentumot, mert a PDF főbb jellemzői a nyomdaipari szolgáltatóknál is alapvető tételek a jó minőségű nyomtatás és a hatékony munkavégzés egyesítése terén. A kialakítás és a végtermék előállítása terén jó kompromisszumnak tűnik, ha a QuarkXPresst használjuk az elrendezés elkészítésére, és a PDF-et arra, hogy átvigyük a terméket a nyomdai szakaszon. És most, hogy a QuarkXPressbe bekerült a PDF-készítési szolgáltatás is, minden eddiginél könnyebb a PDF összes előnyét közvetlenül a QuarkXPress-elrendezésekből kihasználni.

Nyomtatási beállítások a QuarkXPress 6-ban

Ha PostScript Level 3 (3. szintű PostScript) nyomtatókkal vagy lézerlevilágító készülékekkel nyomtatunk, a QuarkXPress automatikusan az új SmoothShading szolgáltatást használja a színátmenetek pontosabb kinyomtatására. Ez a szolgáltatás azt teszi lehetővé, hogy elkülönülő csíkok és statikus raszterértékek használata nélkül lehessen színátmeneteket nyomtatni. Az egyik színből a másikba való hosszú (mondjuk 12 cm vagy annál hosszabb) színátmenetek az 1. és 2. szintű PostScript eszközökkel való kinyomtatáskor csíkozva jelenhetnek meg, de a 3. szintű PostScript nyomtatók képesek megakadályozni ezt a csíkosodást, és ennek eredményeként számos eszközön jobb minőségű színátmeneteket lehet kapni nyomtatáskor. A QuarkXPress 6 immár ki tudja használni ezt a képességet.

A Print párbeszédablak

A QuarkXPress 6-ban a Print (Nyomtatás) párbeszédablak kibővült egy lappal – Layers, azaz Rétegek –, amelyen a munka nyomtatásra szánt elrendezéseiben használt rétegeknek a kimenetben (azaz a nyomaton) való megjelenését szabályozhatjuk. Ezenkívül megváltozott a korábban Documents (Dokumentumok) néven szereplő lap neve is, az új neve Layout (Elrendezés). A Print Colors (Színek nyomtatása) lenyíló lista két új elemmel bővült a QuarkXPress 6-ban, ezek az As Is (Úgy, ahogy van) és a DeviceN.

Az új As Is beállítást választva a program annak a színmodellnek megfelelő színekkel nyomtatja ki az elrendezésben szereplő színeket, amelyből a színt kiválasztottuk, nem alakítja át azokat CMYK vagy RGB színekké, magyarul megtartja a forrás színterét az összetett színeket használó PostScript eszközre történő nyomtatás során. Ezt a beállítást akkor válasszuk, ha olyan eszközzel fogjuk kinyomtatni a munkát, amely maga végzi el a színkezelést, vagy olyan levilágítóműhelybe küldjük, amely saját színkezelőprogramot használ. As Is színeket használhatunk a QuarkXPresszel létrehozott EPS fájlokban és nyomtatásra készülő munkákban is.

A szintén új DeviceN beállítás nagy előrelépést jelent az összetett színekkel történő nyomtatásban. Színátmenetek, kevert színek, színes TIFF képek és más elemek nyomtatását teszi lehetővé összetett színekkel, miközben megtartja azok eredeti színrebontási meghatározásait. A szolgáltatás lehetőséget ad arra, hogy a dokumentumot több eszközzel nyomtassák ki olyan formátumokban, mint például a PDF, először próbanyomatként összetett (kizárólag CMYK) színeket használó nyomtatókkal (például tintasugaras, festékszublimációs vagy hőviaszos színes nyomtatókkal vagy színes lézernyomtatókkal) – miközben megtartjuk a színrebontási adatokat is, amelyek a végleges, CMYK-negatívok, -filmek vagy -nyomólemezek segítségével történő nyomtatáshoz szükségesek –, végül pedig lézerlevilágítóval vagy közvetlenül filmet vagy nyomólemezt készítő készülékkel, amelyek használhatnak a CMYK

alapszínek mellett kísérőszíneket nyomó nyomólemezeket is. A DeviceN beállítás a 3. szintű PostScript szabványban szereplő DeviceN formátumnak megfelelően formázza a kimeneti színeket, ami tárolja a színek nevét (kísérőszínek esetén), valamint azt, hogy milyen CMYK értékekből épül fel a szín, hogy a színeket a csak a nyomdai (CMYK) alapszíneket használó, illetve a kísérőszíneket is használó nyomtatókon is elő lehessen állítani. Ezenkívül nagyon hasznos ez a szolgáltatás akkor is, amikor PDF fájlokat készítünk azzal a szándékkal, hogy azokat később nyomtassuk ki, mert a DeviceN minden olyan színinformációt mellékel, amelyre a korszerű nyomtatóknak a legjobb színegyeztetés megvalósításához szüksége lehet. Ha a DeviceN beállítást választjuk, majd egy 2. szintű PostScript nyomtatóval nyomtatjuk ki a fájlt, a QuarkXPress CMYK színekként küldi a kimenetre a színeket, mert a DeviceN szolgáltatást csak a 3. szintű PostScript nyomtatók ismerik. A DeviceN beállítás kiválasztható akkor is, ha az oldalt EPS fájlként mentjük a File, Save Page as EPS (Fájl, Az oldal mentése EPS formátumú képként) parancsra kattintva.

A képek kinyomtatásának letiltása

Az egy rétegben lévő összes kép kinyomtatását úgy tilthatjuk le, ha duplán – vagy a CONTROL billentyűt lenyomva (Macintosh), illetve a jobb gombbal (Windows) – a réteg nevére kattintunk a Layers (Rétegek) palettán, amely a Window, Layers parancsra kattintva nyitható meg, majd az Attributes (Jellemzők) párbeszédablakban bejelöljük a Suppress Output (A kimenet letiltása) jelölőnégyzetet. A letiltott kimenetű rétegekben lévő képek a Usage (Használat) párbeszédablakban nem letiltott képekként jelennek meg.

Ha ki szeretnénk nyomtatni egy letiltott kimenetű réteg képeit, a Print (Nyomtatás) párbeszédablak Layers lapján felülbírálhatjuk a letiltási beállításokat. Ez azonban csak letiltott rétegek esetében használható, egyedileg letiltott képeknél nem. Ezenkívül kizárólag a nyomtatás letiltása oldható fel vele, a PDF és HTML formátumban történő mentése nem.

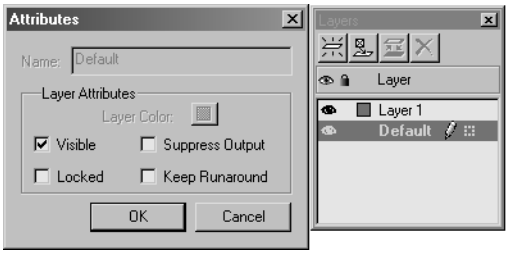

3.20. ÁBRA
Teljes rétegek letiltása.

A Suppress Output jelölőnégyzet

A QuarkXPress korábbi változataiban a Suppress Output (A kimenet letiltása) jelölőnégyzet Suppress Printing (A nyomtatás letiltása) néven futott. Alapértelmezés szerint üres.
A QuarkXPress 6-ban a jelölőnégyzet bejelölése nemcsak a nyomtatást tiltja le, hanem a PDF és HTML formátumban történő mentést is.

Ha engedélyezve van is, hogy egy adott réteg megjelenjen a kimenetben (azaz nincs bejelölve a Suppress Output jelölőnégyzet), ez nyomtatáskor felülbírálható a Print (Nyomtatás) párbeszédablak új Layers (Rétegek) lapján. A nyomtatandó rétegek neve előtt egy pipa látható. Ha egy olyan réteget is szeretnénk kinyomtatni, amelynek a neve előtt nincs pipa, egyszerűen csak kattintsunk a réteg neve előtt a Print oszlopba, és a program azt a réteget is kijelöli nyomtatásra. Ez azonban csak az éppen elindított nyomtatást érinti, a réteg állandó nyomtatásletiltási beállításait nem. A PDF, illetve HTML formátumban történő mentésre nincs ilyen felülbírálati lehetőség.

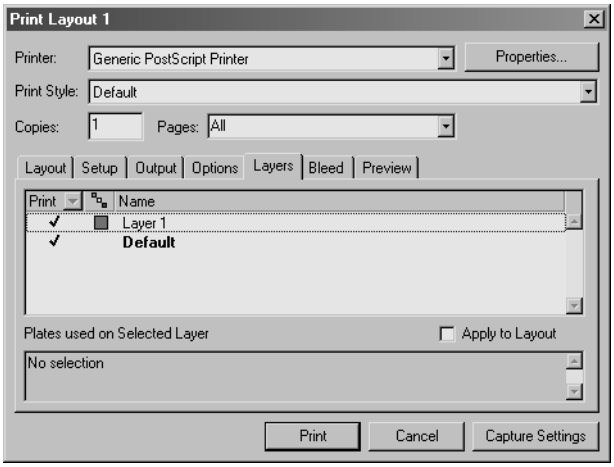

3.22. ÁBRA
A Print párbeszédablak Layers lapja.

4

Megszűnt szolgáltatások

Ez egy rendkívül rövid, de talán nem teljesen haszontalan fejezet, amely arról tájékoztat, hogy mit ne keressünk a QuarkXPress 6-ban a korábban megszokott szolgáltatások közül.

Beállítások

Megszűnt a StreetPost (Postaláda) lap, amely azt szabályozta, hogyan kapcsolódjanak az XML munkák az Internethez. A QuarkXPress 6 más XML programmagot használ, ezért erre a lapra már nincs szükség.

Képfájlok használata

A QuarkXPress 6 már nem támogatja a MacPaint, PCX (PC Paintbrush) és Targa fájlformátumokat. Nem támogatja az Enhanced Windows Metafile formátumot (ennek kiterjesztése .emf) sem, amely jelenleg a Microsoft Office for Windows programok szabványos grafikus fájlformátuma. Ügyeljünk rá, hogy az ilyen programokkal készített dokumentumokban a régebbi WMF fájlformátumot használjuk helyette.

Publish and Subscribe

A QuarkXPress for Mac nem támogatja tovább a Mac OS 7.5-től a 9.2-ig használt Publish and Subscribe (Közzététel és előfizetés) szolgáltatást, amely nagyjából ugyanarra volt alkalmas, mint a Windows OLE (Object Linking and Embedding – objektumcsatolás és -beágyazás). A Mac OS X-ben viszont ez már nem szerepel, így a QuarkXPress 6 sem tartalmazza.

5

Érdekes tudnivalók

A QuarkXPress Passport

A QuarkXPressnek van egy Passport névre keresztelt változata is. Ez az amerikai és a nemzetközi (brit) angol mellett kilenc nyugat-európai nyelvet – dán, francia, holland, német (hagyományos és nyelvújítás utáni), norvég, olasz, spanyol, svájci német, svéd – támogat, és a Quark tervezi, hogy mellékel a Passport változathoz egy ingyenes CD-t is, amelyről a cseh, finn, görög és portugál nyelv támogatása lenne telepíthető. A QuarkXPressnek vannak honosított változatai is, de a könyv írásakor csak a távol-keleti (japán, kínai és koreai) nyelvekhez készült változat volt készen. A másik két változatból – az arab nyelvre és az indiai szubkontinens nyelveire (hindi, marati, szanszkrit és nepáli) – a 4.1-es változatot honosították utoljára.

A QuarkXPress Passport pont úgy működik, mint a sima QuarkXPress, a különbség csak annyi, hogy van benne néhány kiegészítés, amelyek segítségével lehetőséget ad több nyelv használatára.

- A Preferences (Beállítások) párbeszédablak Print Layout (Nyomtatási elrendezés) részén elérhető Paragraph (Bekezdés) lapon másképp néz ki a Hyphenation (Elválasztás) rész, mert megtalálható benne az összes választható nyelv, és egy lenyíló listáról a nyelvek mindegyikéhez kiválasztható az elválasztási mód.
- Az Edit Paragraph Style Sheet (A bekezdés stílusának módosítása) és a Paragraph Attributes (A bekezdés jellemzői) párbeszédablak Formats (Formázási beállítások) lapján egyaránt van egy Language (Nyelv) lenyíló lista, amelynek segítségével kiválaszthatjuk, milyen nyelvű a kijelölt bekezdés. Fontos, hogy a megfelelő nyelvet válasszuk ki, mert a program csak akkor tudja a szöveghez rendelni a megfelelő helyesírás-ellenőrzőt és elválasztási szótárakat. Ez azt jelenti, hogy ha a dokumentumban több nyelvet is használunk, minden használt nyelvhez rendelkeznünk kell egy példánnyal mindegyik stílusból, és megfelelően kell ezeket a stílusokat alkalmazni. Ha csak egy pár bekezdés van más nyelven, megúszhatjuk annyival, hogy csak ezen bekezdések formázási beállításait változtatjuk meg a Paragraph Attributes párbeszédablak Formats lapján

(Style, Formats parancs vagy SHIFT+COMMAND+F, illetve CTRL+SHIFT+F). A nyelvi beállításokat kijelölt szövegre, illetve karakterstílusok segítségével nem lehet alkalmazni, tehát az nem oldható meg, hogy a QuarkXPress az angol szótárat használja egy magyar bekezdés szövegében előforduló angol kifejezések ellenőrzésére. Ezek helyesírását és elválasztását magunknak kell ellenőriznünk, és magunknak kell kijavítanunk a hibás elválasztásokat (a fenti példában a QuarkXPress által a magyar szabályoknak az angol szövegre alkalmazása miattiakat).

- A Save (Mentés) és a Save As (Mentés másként) párbeszédablak kiegészült egy Format (Formátum) lenyíló listával, amelyben két lehetőség közül lehet választani, ezek a Single Language (Egy nyelv – azok számára, akik nem a QuarkXPress Passport változatát használják) és a Multiple Language (Több nyelv – a Passport változatot használók részére). Ha olyan felhasználók részére készítünk valamilyen anyagot, akik nem a Passport változatot használják, ügyeljünk, hogy itt a Single Language beállítást válasszuk, különben nem tudják majd megnyitni a fájlokat.
- Az Edit (Szerkesztés) menüben van egy Program Language (A program nyelve) parancs, amellyel azt állíthatjuk be, milyen nyelvű legyen a program felhasználói felülete.
- A Utilities (Segédprogramok) menüben vagy egy Use German (Reformed) (A nyelvújítás utáni német nyelv használata) parancs, ezt választva a német nyelvújítás utáni elválasztási szabályokat használja a program.

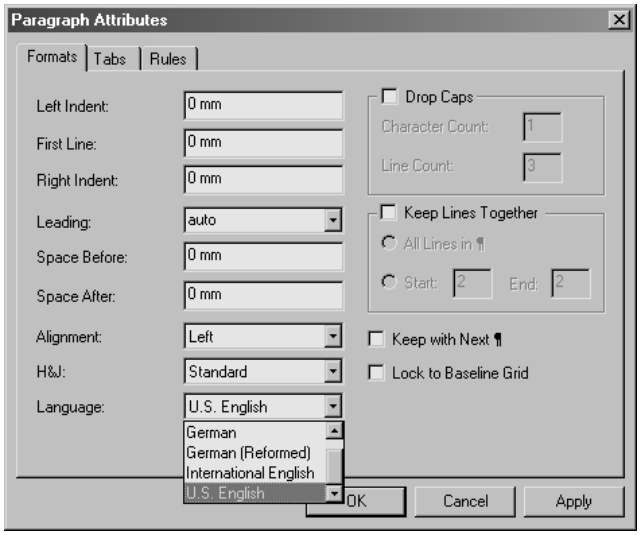

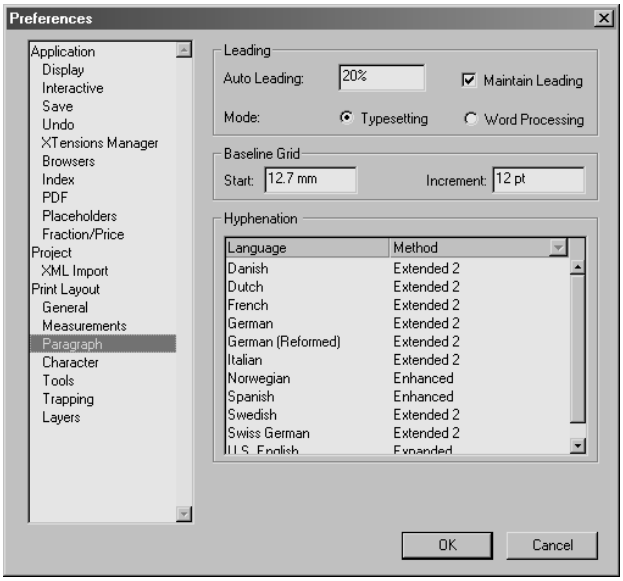

5.1. ábra
Nyelvi beállítások.

Beállítások

Emlékező beállítások

Az általunk megadott és az alapértelmezett beállítások mellett vannak olyan párbeszédablakok is a QuarkXPressben, amelyek emlékeznek az előző beállításra – ilyen például a New Project (Új munka) és a Get Text (Szöveg beolvasása). Ezeket a beállításokat „emlékező beállításoknak” is nevezik, mivel nincs alapértelmezett értékük – egyszerűen megtartják az általunk megadott utolsó értéket mindaddig, amíg meg nem változtatjuk azt.

A New Project párbeszédablak (megnyitása: File, New, Project – Fájl, Új, Munka – parancs vagy Command+N, illetve Ctrl+N billentyűparancs) esetében ez azt jelenti, hogy a munka mérete, tájolása, margói, hasábszáma és egyéb beállításai megadásuk után mindaddig megmaradnak, amíg át nem állítjuk azokat. A Get Text párbeszédablak (megnyitása: File, Get Text – Fájl, Szöveg beolvasása – parancs vagy Command+E, illetve Ctrl+E billentyűparancs) esetében a Convert Quotes (Az idézőjelek átalakítása) – ez a két egymás utáni elválasztójelet alakítja át (a magyar nyomdaiparban nem használt nagy M hosszúságú) nagykötőjellé és az egyenes idézőjeleket nyomdai idézőjelekké – és az Include Style Sheets (A stílusokkal együtt) – ez valamilyen szövegszerkesztő stílusait olvassa be – beállításoknál megadott értékeket tartja meg a program mindaddig, míg meg nem változtatjuk azokat.

Még egy emlékezőnek nevezhető dolog van: a program megjegyzi, mely paletták és könyvtárak vannak megnyitva. Amikor elindítjuk a QuarkXPresst, az utoljára használt paletták és

könyvtárak nyílnak meg újra, mégpedig a korábbi helyükön. A használt eszközök is emlékező jellegűek – ha például a Content (Tartalom) eszközt használjuk egy munkában, majd egy másik munkára váltunk, ott is a Content eszköz lesz megnyitva.

Az alapértelmezett beállítások megváltoztatása

Az alapértelmezett beállítások – például a választható színek listája – olyan beállítások, amelyeket olyankor lehet megadni, amikor egy munka sincs megnyitva. Ezek a beállítások aztán részei lesznek az összes ezt követően létrehozott anyagnak. Az általános érvénnyel megváltoztatott alapértelmezett beállítások egynémelyike módosítható egyes munkákhoz külön is, mások alkalmazásszerte alapbeállítások maradnak. Módosítható alapértelmezett beállítások csak az Edit (Szerkesztés) és a Utilities (Segédprogramok) menüben vannak.

Az Edit menü alapbeállításai

Az Edit menüben kétfajta alapértelmezett beállítás van: olyan, amelyet általánosan lehet megváltoztatni, de helyileg is módosítható, illetve olyan, amely csak általános érvénnyel változtatható meg. Azok a beállítások, amelyeket általánosan és helyileg is lehet módosítani, a Find/Change (Keresés és csere) menüelem alatt találhatók. Az egyes munkákkal nem menthető beállítások a menü legördítésekor kiszürkítve jelennek meg, amikor egyetlen munka sincs megnyitva.

Az alábbi beállítások minden új munka esetében módosíthatók, de a módosítás csak az éppen aktív munkára lesz érvényes. (A QuarkXPress 6-ban új elem a Hyperlinks, a CSS Font Families és a Cascading Menus.)

- *Style Sheets* (Stílusok). Módosítható a Normal (Normál) stílus (megváltoztatható például az alapértelmezett betűtípus), és felvehetők a gyakran használt saját stílusok.
- *Colors* (Színek). A sosem használt színeket – például az alapértelmezett Red (Piros), Green (Zöld) és Blue (Kék) színt – törölhetjük, majd felvehetünk gyakran használt egyéb színeket, például a vállalati emblémában használt Pantone színeket.
- *H&Js* (Elválasztások és zárások). Módosíthatjuk a Standard (Szokásos) elválasztási és zárási beállításkészletet úgy, hogy megfeleljen a kiadványban használt stílusnak, majd felvehetünk olyan elválasztási és zárási beállításkészleteket, amelyeket gyakran használunk (bár az elválasztási és zárási beállításkészleteket amúgy is gyakran kell módosítani egy-egy munkán belül is a használt betűtípustól vagy hasábszélességtől függően).
- *Lists* (Listák). Ha automatikus tartalomjegyzéket készítünk (bekezdésstílusok alapján), létrehozhatunk olyan alapértelmezett listákat, amelyek aztán részei lesznek az összes új munkának.
- *Dashes & Stripes* (Szaggatott vonalak és csíkok). A vonalak és keretek szaggatottvonal- és csíkmintái módosíthatók, és a módosított változatok az összes új munka részeivé válnak.
- *Print Styles* (Nyomtatási stílusok). Ezeket a nyomtatási beállításokat menthetjük és beolvastathatjuk, így oszthatjuk meg másokkal, mivel a program nem menti azokat a munka részeként.

- *Jabberwocky Sets* (Mintaszöveg-készletek). Olyan szócsoportok, amelyek segítségével helykitöltő szöveget használhatunk az oldaltervek ellenőrzéséhez. Akárcsak a nyomtatási stílusok, ezek is menthetők és beolvastathatók.
- *Cascading Menus* (Összecsukható menük) és *Menus* (Menük). A QuarkXPress menti az interaktív munkákhoz készített menüket is.
- *Webes beállítások. Hyperlinks* (Hivatkozások): webes és PDF dokumentumokhoz való URL-címek, elektronikus levélcímeket megnyitó és egyéb hivatkozások. *CSS Font Families* (CSS betűcsaládok): a weblapok stíluslapjain használt betűkészletek. *Meta Tags* (Metakódok): a weblapokon lévő, de a képernyőn meg nem jelenő információk, amelyek például a keresőprogramoknak segítenek kategorizálni a weblapokat, vagy tudatják, ki a webhely tulajdonosa.

Ahelyett, hogy olyankor hoznánk létre stílusokat, színeket, elválasztási és zárási beállításokat, listákat, valamint vonal- és csíkkialakításokat, amikor egy munka sincs megnyitva, az Append (Csatolás) szolgáltatás segítségével is beolvastathatunk meghatározásokat más munkákból. A párbeszédablakokban – Style Sheets (Stílusok), Colors (Színek) stb. – lévő Append gombokat ugyanúgy használhatjuk, mint a globális Append parancsot (File, Append vagy OPTION+COMMAND+A, illetve CTRL+ALT+A).

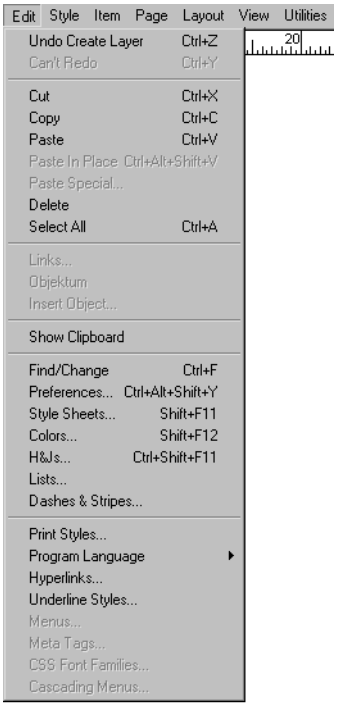

5.2. ÁBRA

Az alapértelmezett beállítások parancsai az Edit menüben.

A Utilities menü alapbeállításai

Ha olyankor változtatjuk meg bármelyik aktív beállítást a Utilities menüben, amikor nincs megnyitva egyetlen munka sem, az minden későbbi munkát érinteni fog. Ilyen beállítások az Auxiliary Dictionaries (Külső szótárak) és a Hyphenation Exceptions (Elválasztási kivételek), amelyek az elválasztási beállításokat, valamint a Tracking Edit (A betűritkítás módosítása) és Kerning Table Edit (Az egalizálási táblázat módosítása), amelyek a karakterek közötti távolságokat kezelik. Ide tartozik a Line Check (Sorellenőrzés) menü Search Criteria (Keresési feltételek) almenüje is, amely azt tudatja a QuarkXPress Line Check segédprogramjával, hogy milyen gyakori tipográfiai hibákat keressen a munka véglegesítési szakaszában. Módosítható az XTensions Manager (Bővítménykezelő) is, amely azt szabályozza, mely bővítmények töltődjenek be a QuarkXPress elindításakor, de az egyes munkákra nincs hatással. A PPD Manager (PostScript nyomtatóleírás-kezelő) is ehhez hasonlóan működik, a nyomtatóleírások általános és nem egy adott munkához való használatát teszi lehetővé.

Rétegek

Őszintén szólva nagyon sokan gond nélkül használják a QuarkXPresst hosszú időn át úgy, hogy a Layers (Rétegek) szolgáltatásra bármikor is szükségük lenne. Mint a QuarkXPress sok szolgáltatására, erre is igaz, hogy hosszabb távú, ismétlődő feladatokat tartalmazó munkákhoz készült, de olyan munkáknál is jó hasznát vehetjük, ahol sok anyaggal, sokan dolgoznak közösen. Most vessünk egy gyors pillantást a lehetőségekre, hogy eldönthessük, melyiket mennyire tudjuk beilleszteni a munkarendünkbe. A rétegek használatának megismerésével hosszú távon időt takaríthatunk meg, és elkerülhetjük a gyakran előforduló hibákat, amikor több elrendezésben kell végigkövetnünk a módosításokat. A több helyen használt információkat elhelyezhetjük egy rétegben, a változatonként különbözőeket pedig egy másik rétegben. Ha a több helyen használt információk közül bármi megváltozna, a módosítást csak egyszer kell elvégezni. A különböző változatok kinyomtatásához megadhatjuk, mely rétegeket nyomtassa ki a program.

A következő esetekben érdemes rétegeket használnunk:

- *Olyan anyag esetén, amelyet többféle változatban kell létrehoznunk.* A változatonként eltérő tartalmat elhelyezhetjük külön rétegekben, aztán nyomtatáskor mindig csak azt a réteget nyomtatjuk ki, amelyikre éppen szükségünk van. Egy olyan kiadvány esetén például, amelyet több nyelvre is lefordítanak, az elrendezéstől függően minden közös elem elhelyezhető egy rétegben, és a különböző nyelvi változatok mindegyike részére létrehozhatunk egy külön réteget. A közös elemek módosítását így csak egyszer kell elvégezni, míg ha az eredeti dokumentumból hoznánk létre külön példányokat minden nyelvi változathoz, és azokon helyeznénk el a fordításokat, akkor ezt minden változat esetében külön végre kellene hajtani.
- *Olyan munkák esetén, amelyek olyan elemeket is tartalmaznak, amelyeket nem akarunk kinyomtatni.* Lehet olyan réteg, amelyet nem használunk semmi egyébre, mint a szerkesztésre és az oldaltervre vonatkozó megjegyzések (például a normál dobozok

elhelyezésére és a stílusokra vonatkozó információk) tárolására, és amelyet az elrendezés végleges változatának kialakításakor törlünk. (Ez gyorsabb, mint az egyes elemek kinyomtatásának letiltása a Modify – Módosítás – párbeszédablakban.)

- *Olyan réteg használata esetén, amely a kiadvány kialakítására vonatkozó információkat tartalmaz.* A kiadvány kialakítására vonatkozó információk például a rácsvonalak adatai, a szokványos elemek helye, a stílusok adatai stb., amelyet megtekintve a grafikusok – ha nem tudnák éppen – gyorsan át tudják látni, hogy melyik grafikai tervet használják.
- *Olyan elrendezés esetén, amelyben a különféle tervváltozatok kipróbálására külön rétegeket használunk.* A rétegek elrejthetők és megjeleníthetők, hogy meg tudjuk mutatni a különféle változatokat a főnökünknek vagy a megbízónknak. Ezt a stratégiát követve használhatunk közös elemeket is – például emblémákat – ugyanannak a tervnek a különböző változataiban.
- *Olyan összetett terv esetén, amely sok egymást átfedő elemet, elemeket körülfolyó szöveget és csoportosított elemeket tartalmaz.* Tegyük fel, hogy az oldal háttere kockás, és különböző színű négyzetekből áll. Amikor más elemekkel dolgozunk, nem szeretnénk ezeket a kockákat véletlenül kiválasztani. Ha az összetett elemeket külön rétegben helyezzük el, megtehetjük, hogy csak akkor jelenítjük meg őket, amikor valamilyen változtatást végzünk rajtuk, egyébként pedig elrejtjük, hogy a többi rétegre összpontosíthassunk. Ezenfelül zárolhatjuk a rétegek elemeit, hogy ne lehessen azokat kijelölni, és más módokon is szabályozhatjuk még a rétegek használatát.

Amikor eldöntjük, hogy akarunk-e rétegeket használni, vagy hogy külön rétegben helyezzük-e el valamelyik elemet, ne feledjük, hogy a rétegek nem egy-egy oldalra állíthatók be, hanem elrendezésszintűek.

Támogatott szövegszerkesztők

A QuarkXPress 6 nem feltétlenül tudja olvasni a Microsoft Word vagy a WordPerfect legújabb változataival készített fájlokat. A legutolsó támogatott változat a Microsoft Word esetében a Word 97/2000 (Windows), illetve a Word 98/2001 (Macintosh), valamint a WordPerfect 6 (Windows), illetve WordPerfect 3.5 (Macintosh). Ha ennél újabb Word vagy WordPerfect programot használunk, mentsük a dokumentumokat a támogatott változatok valamelyikének megfelelő fájlformátumban, vagy nézzük meg a Quark webhelyén (`www.quark.com`), hogy nincs-e az általunk használt változathoz valami frissített beolvasó szűrő. Ha a fent felsoroltaknál újabb programokat használunk, mentsük a dokumentumokat a következő formátumok valamelyikében: Microsoft Word for Windows 97/2000 (8.0), 95 (7.0) vagy 6.0; Microsoft Word for Mac 98/2001, 6.0, 5.*x*, 4.0 vagy 3.0; Windows WordPerfect 6.*x* vagy 5.*x*; Mac WordPerfect 3.*x*. A QuarkXPress képes beolvasni RTF, HTML és sima szöveges (ASCII) formátumú fájlokat is. Az RTF formátumú fájlok beolvasása új szolgáltatás a QuarkXPress 6-ban.

A Microsoft nem változtatta meg a fájlformátumot a Word XP for Windows és Word.X for Mac termékekben. Ami azt illeti, a QuarkXPress által kezelt szolgáltatásokat a Microsoft a Word 97/98 óta nem módosította, így bár a QuarkXPress hivatalosan csak a Word 2000/2001 fájlformátumát támogatja, valójában támogatja a Word XP és a Word.X programokkal készített fájlokat is. A WordPerfect fájlformátuma pár változat óta már szintén nem változott.

Ha a kedvenc szövegszerkesztőnk hiányzik, más lehetőségeket kell tekintetbe vennünk. Ha a szövegszerkesztő képes RTF formátumban, illetve a Word vagy WordPerfect valamelyik támogatott változatának megfelelő fájlformátumban menteni, akkor mentsük a munkánkat ezen formátumok valamelyikében.

Utolsó mentsvárként használjuk az ASCII (.txt) fájlformátumot, de ezzel elveszítünk minden formázást. A QuarkXPress támogatja ugyan az ASCII fájlok használatát, de hacsak lehet, érdemes azt kerülni. Az egyszerű ASCII fájlok ugyanis nem tudnak kezelni semmilyen karakterformázást, ezért a QuarkXPressben rengeteg utómunkát kell elvégeznünk. Bár a programok minden bizonnyal támogatni fogják a jövőben is az ASCII formátumot, mert ez az egyetlen minden program által támogatott szövegformátum, az egyszerű ASCII formátumot csak legvégső lehetőségként használjuk. Jobb választás az RTF, amelyet a Microsoft fejlesztett ki, és amelyet nagyon sok program támogat semleges formátumként, ráadásul ez megtartja a szövegformázások többségét is.

A helytelen kötőjelek kijavítása

A Word legtöbb változatában van egy olyan alapértelmezett beállítás, amely a két egymás utáni elválasztójelet átalakítja (nagy M hosszúságú, a magyar nyomdászatban nem használt) nagykötőjellé (—), ami nyomdai szempontból hiba. (A Word 98 for Mac, illetve a Word 2000 és XP for Windows programokban ezt a hibát már kijavították.) Ami még ennél is rosszabb, bizonyos esetekben a Macintosh rendszer a Word for Windows nagy N hosszúságú nagykötőjelét (–) æ karakternek olvassa, ami nagyon összekuszálhatja a fájlt.

E két probléma megoldásaként ajánlott kikapcsolni a Word-ben a két elválasztójel nagykötőjellé alakítását (Tools, AutoCorrect, AutoFormat as You Type – Eszközök, AutoJavítás, AutoFormázás beíráskor). Ehelyett írjunk be két elválasztójelet az AutoCorrect (AutoJavítás) párbeszédablak AutoCorrect lapján a Replace (Csere) mezőbe, és magyar nyelvű szöveg esetén egy nagy N (–) hosszúságú (beírása Macintoshon: OPTION+kötőjel, Windowson: CTRL+– (mínuszjel) a számbillentyűzeten vagy ALT+0150 a számbillentyűzeten), angol nyelvű szöveg használata esetén egy nagy M (—) hosszúságú (beírása Macintoshon: OPTION+SHIFT+-(kötőjel), Windowson: ALT+CTRL+mínuszjel a számbillentyűzeten vagy ALT+0151 a számbillentyűzeten) kötőjelet a With (Jó) mezőbe, majd kattintsunk az Add (Hozzáadás) gombra. Ennek hatására a Word a megfelelő kötőjelre cseréli a két egymás utáni elválasztójelet már beíráskor.

Szövegfájlok mentése beolvastatási céllal

Annak megkönnyítése érdekében, hogy mind mi, mind mindenki, aki az adott munkában részt vesz, valamint a QuarkXPress számára is megkönnyítsük a fájlok felismerését, mentsük azokat a szövegszerkesztőknek megfelelő fájlkiterjesztésekkel, amelyeket az 5.1. táblázat sorol fel. Ha kizárólag Macintosh rendszeren végezzük az összes munkafázist, a kiterjesztést szükségtelen megadni.

5.1. táblázat A szövegfájlok kiterjesztései

Kiterjesztés	Formátum
.doc	Microsoft Word
.wpd	WordPerfect
.rtf	RTF
.txt	ASCII
.htm vagy .html	HTML

A kivágás és a törlés közti különbség

Soha ne feledjük, hogy a kivágott szöveg nem azonos a törölt szöveggel. A QuarkXPress a kivágott szöveget automatikusan a vágólapra másolja be, a törölt szöveget viszont nem másolja be sehova. (A szöveget Macintosh rendszeren a DELETE vagy a CLEAR billentyűvel, Windows rendszeren a BACKSPACE vagy a DELETE billentyűvel törölhetjük.)

A törölt szöveget kizárólag az Edit, Undo Typing parancsra kattintva vagy a COMMAND+Z, illetve CTRL+Z billentyűket lenyomva állíthatjuk vissza. A QuarkXPress 6 új, többszöri műveletvisszavonást támogató szolgáltatásával már több esély van a véletlenül törölt szöveg visszaállítására. A kivágott szöveg viszont mindaddig megmarad a vágólapon, amíg ki nem vágunk vagy a vágólapra nem másolunk valamilyen másik szöveget vagy képet.

Super Step and Repeat

A normál Step and Repeat (Lépés és ismétlés) szolgáltatás mellett a QuarkXPressben van egy ingyenes bővítmény is, amelynek Super Step and Repeat (Különleges lépés és ismétlés) a neve, és amely a 4.1-es változatban jelent meg először. Ez a bővítmény kiegészíti az Item (Elem) menüt a Super Step and Repeat paranccsal. Ezzel a szolgáltatással másolás közben módosíthatjuk az elemeket, például azok méretarányát, dőlési szögét és színárnyalatát, és különleges hatásokat hozhatunk létre a segítségével, például a háttérbe küldött doboz folyamatosan kisebbedve tűnik el a képernyőről.

XPress-kódok

Adatbázis közzététele XPress-kódokkal

Az XPress-kódokat nem kell a maguk teljes bonyolultságában használni. Ehelyett használhatjuk ezt a szolgáltatást arra például, hogy bekezdésstílusokat adjunk meg az XPress-kódok segítségével azon ASCII szövegfájlokhoz, amelyeket webes űrlapokról, számolótáblákból vagy adatbázisokból olvastattunk be.

Próbáljunk meg például termékkatalógust készíteni az XPress-kódok segítségével a webes űrlapra beírt adatokból. A webes űrlapok adatai a kiszolgálón egy ASCII fájlba kerülnek, a mezőket tabulátorok választják el egymástól, a rekordok végén pedig kocsivissza karakterek állnak. A fájlt beolvastatjuk a Microsoft Excel programba, ahol a tabulátorokkal tagolt szöveg oszlopok formájában jelenik meg. Az adatokat az első oszlop – azaz egy kategórialista –, majd a második oszlop – egy cégneveket tartalmazó lista – alapján rendezzük sorba az Excel program Sort (Rendezés) szolgáltatásával. Amikor ezzel készen vagyunk, mentsük a fájlt tabulátorokkal tagolt egyszerű szövegfájlként. Ne feledjük: az XPress-kódokat egyszerű szövegfájlban kell megadni.

(Az Excelben korlátozott az egy cellába írható szöveg hossza, tehát egyes űrlapok szövege csonkolódhat. Hosszabb szövegeknél érdemesebb inkább valamilyen adatbázis-kezelő programot – például a FileMakert vagy a Microsoft Accesst – használni. Az egyetlen dolog, ami számít, hogy a QuarkXPressbe beolvasandó szövegben meglegyenek a megfelelő bekezdésstílust megadó XPress-kódok, vagy a szövegbe ágyazva, vagy hozzáadva a szövegfájlhoz.)

Következő lépésként nyissuk meg a szövegfájlt a Microsoft Worddel. A bekezdésstílusokhoz XPress-kódok tartoznak, de vannak olyan szöveges bejegyzések is, amelyekhez nem tartozik XPress-kód, ezek az adatok rendezéséhez használt kategóriák. Ezeket a bejegyzéseket törölni fogjuk a fájlból, mert egy-egy kategóriának csak az első példányát nyomtatja ki a program a címtárba, nem az összes előfordulást. Mivel pedig törölve lesznek, felesleges lenne azzal bajlódnunk, hogy mindegyiket ellássuk valamilyen XPress-kóddal.

A Wordben helyesbítsük a fájl szövegét nyelvtani szempontból, és módosítsuk a stílusokat, valamint a tartalommal kapcsolatos egyéb jellemzőket. Mielőtt azonban ezt megtennénk, cseréljünk minden tabulátort kocsivissza karakterre, mivel mindegyik mező különálló QuarkXPress-bekezdés. A webes űrlapokon tabulátorokat kell használnunk az adatok elválasztására, de a QuarkXPressben bekezdéstöréseknek kell állniuk a bekezdések között. Ha az eredeti adatok tárolására és beolvasására adatbázis-kezelő programot használunk, egyes esetekben megadhatjuk, hogy a mezők elválasztására ne tabulátorokat, hanem bekezdésjeleket használjon a program. Ha a bejegyzések rövidek, akkor esetleg ajánlott megtartani a tabulátorokat, mert ekkor a QuarkXPress tabulátorstílusainak segítségével táblázatokat formálhatunk az adatokból. Minden attól függ, milyen elrendezésű QuarkXPress-munkát készítünk, és milyen adatokkal dolgozunk.

Amikor végzünk a Wordben, mentsük a fájlt – újra csak sima szövegfájlként, .xtg kiterjesztéssel. A fájl most már készen áll arra, hogy beolvastassuk a QuarkXPressbe. A QuarkXPress-munkában meghatározott bekezdésstílusok megléte nagyon fontos, mielőtt beolvastatnánk az XPress-kódfájlt a QuarkXPressbe, ugyanis e meghatározások nélkül a program nem tudja alkalmazni a megfelelő bekezdésstílusokat a kódokkal jelölt bekezdésekre.

Az XPress-kódfájl beolvastatásához jelöljük ki a kívánt szövegdobozt a Content eszközzel, majd a Get Text (Szöveg beolvasása) párbeszédablak megnyitásához kattintsunk a File, Get Text parancsra, vagy nyomjuk le a COMMAND+E, illetve CTRL+E billentyűparancsot. Ellenőrizzük, hogy be van-e jelölve az Include Style Sheets (A stílusokkal együtt) jelölőnégyzet.

A szöveg úgy jelenik meg, hogy már alkalmazva vannak rá a bekezdésstílusok. Ha szükség van még valami olyan helyi formázásra, amelyet az XPress-kódokkal nem adtunk meg – például szeretnénk a szöveg egy részét dőlt betűssé alakítani –, azt elvégezhetjük a QuarkXPressben. Ennyi.

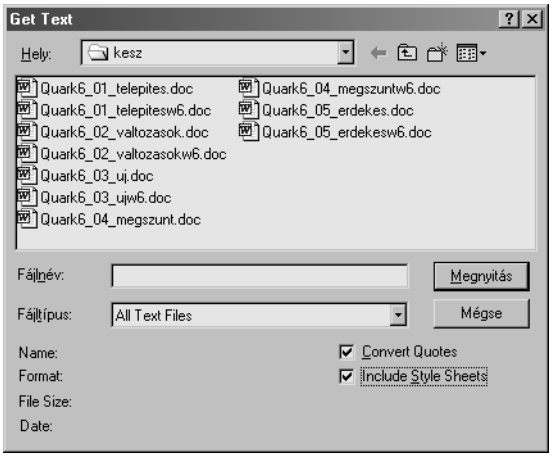

5.3. ÁBRA

A Get Text ablak és az Include Style Sheets jelölőnégyzet.

Képfájlok használata

Támogatott fájlformátumok

A QuarkXPress a lentebb felsorolt formátumú fájlokat tudja beolvasni. Ha az általunk használt program saját formátuma nem szerepel is a listán, nagy esély van arra, hogy képes menteni a felsorolt formátumok valamelyikébe.

5.2. táblázat Fájltípusok és kiterjesztések

Formátum	Fájltípus	Fájlnévkiterjesztés
BMP	A Windows bitképes formátuma	*.bmp, .dib*
EPS	Encapsulated PostScript (beágyazott PostScript), a kiadványkészítő szakemberek által kedvelt vektorgrafikus fájlformátum – egyben az Adobe Illustrator saját fájlformátuma	*.eps, .ai* (a QuarkXPress támogatja az EPS színrebontott DCS változatát is)
GIF	Graphics Interchange Format; a webes képek egyik legelterjedtebb fajtája	*.gif*
JPEG	Joint Photographic Experts Group; a weben gyakran használt tömörített bitképes formátum	*.jpg* vagy *.jpeg*
Photo CD	A fényképek CD-ken való véglegesítésére szolgáló, a Kodak által kifejlesztett formátum; elterjedten használják fényképes katalógusok készítésére is	*.pcd*
PICT	A Macintosh korábbi saját képformátuma (lehet bitképes vagy vektorgrafikus); jó minőségű dokumentumokban ritkán használják, de olcsó számítógépes grafikákban gyakran előfordul	*.pct*
PDF	Portable Document Format (hordozható dokumentumformátum); ismerik Acrobat formátum néven is, az EPS egyik változata, amelyet elterjedten használnak formázott dokumentumok készítésére	*.pdf*
PNG	Portable Network Graphics; az Adobe Systems által webes használatra kialakított bitképes fájlformátum	*.png*
RLE	Run Length Encoded (futásidőben kódolt) bitképes fájlformátum; a BMP formátumnak az OS/2 fájlrendszerben használt megfelelője	*.rle*
Scitex CT	A Scitex nyomdai előkészítő rendszerek által használt folytonos tónusú bitképes fájlformátum	*.ct*
TIFF	Tagged Image File Format; a hivatásos képszerkesztők és kiadók által használt bitképes képfájlszabvány	*.tif* vagy *.tiff*
WMF	Windows Metafile Format (Windows metafájl); a Windows saját vektoros képformátuma, de jó minőségű dokumentumokban alig használják	*.wmf*

Van néhány olyan beolvasó szűrő is, amely a szükséges összetevők vagy a bővítmények valamelyikét használja. A QuarkXPress a (többek közt a GIF- és JPEG-beolvasó szűrőket is tartalmazó) szükséges összetevők nélkül el sem indul, a bővítmények nélkül viszont igen. Ha tehát nem tudunk beolvastatni PDF, Photo CD, PNG vagy tömörített TIFF fájlokat, ellenőrizzük, hogy a PDF Import, a PhotoCD Import, a PNG Import és az LZW Import nevű, beolvasó szűrőket tartalmazó bővítmények telepítve vannak-e.

Összetevők összegyűjtése a nyomdába küldéshez

Bár a Collect for Output (Összetevők összegyűjtése a nyomtatáshoz) parancs megléte nagy segítséget jelent, ne engedjük át magunkat a nyugalomnak. Elég kockázatos csak ebben a parancsban bízva úgy gondolni, hogy a levilágítóműhely megkap minden fájlt, amelyre a nyomtatáshoz szükség van. Az a fájl ugyanis, amelyik jól mutat a képernyőn, nem biztos, hogy a levilágítóműhelyben is gond nélkül használható lesz, még akkor sem, ha a Collect for Output parancs végrehajtása során nem kaptunk hibaüzenetet. Két olyan lépés van még, amelyet a későbbi gondok elkerülése érdekében megtehetünk. Az első, hogy megnézzük az elrendezés színrebontási filmjeit, a másik, hogy külön programot használunk a levilágítóműhelybe küldés előtti ellenőrzésre és az összetevők kigyűjtésére.

Mielőtt nekiállnánk összegyűjteni a nyomtatáshoz szükséges összetevőket a QuarkXPresszel, alaposan nézzük még át a színrebontási filmeket, ne bízzunk meg teljes mértékben a képernyőn látott képben vagy az összetett színekkel kinyomtatott próbanyomatban. (Nem rossz ötlet kinyomtatni a színrebontási filmeket azzal a helyi nyomtatóval, amelyet a próbanyomatok készítésére is használunk, hogy megnézzük, milyenek is lesznek a végleges színrebontási filmek, amelyek majd a lézerlevilágító készülékbe kerülnek.) Ha így járunk el, megkíméljük magunkat attól, hogy egy olyan háttérhibával rendelkező fájlt küldjünk el, amelyeket egyébként csak akkor fedezünk majd fel, ha már kifizettük a színrebontott filmek árát, vagy még rosszabb esetben (ha a filmeken sem veszi senki észre a hibát) csak akkor, amikor már ki is nyomtatták a teljes anyagot. Ellenőrizzük, hogy a színrebontott filmek mindegyikén csak olyan elemek szerepelnek-e, amelyeknek ott kell lenniük, illetve azt is, hogy megvan-e minden szükséges elem. Az ilyen ellenőrzések végrehajtáskor még a legtapasztaltabb kiadványkészítők is számos hibát szoktak találni saját munkájukban.

A fájlnak a levilágítóműhelybe történő elküldése előtti másik óvintézkedés, ha a Collect for Output parancs használata mellett és az ideiglenes színrebontási filmek átnézése után egy olyan külső cég által gyártott programot is igénybe veszünk, amilyen az Extensis cég Preflight Pro és PrintReady nevű terméke, vagy a Markzware cég FlightCheck nevű programja. Ezek a programok ellenőrzik az elrendezést, összevetve azt a gyakori hibák előre meghatározott, illetve személyre szabható listájával. Akárcsak a QuarkXPress Collect for Output szolgáltatása, ezek a programok is összegyűjtik az elrendezéshez kapcsolódó összes fájlt (képfájlokat, betűtípusokat stb.) egy mappába, amelyet aztán elküldhetünk a levilágítóműhelybe. De ezeknek a levilágítás előtti ellenőrző programoknak az igazi értéke az, hogy automatizálják az eljárást, ellenőrizve a mappákban lévő QuarkXPress, Adobe Illustrator, Photoshop, PageMaker, Macromedia FreeHand, valamint FlightCheck és Adobe InDesign fájlokat is.

Színmodellek használata

A színeket az Edit Color (Színmódosítás) párbeszédablakban határozhatjuk meg, amely akkor jelenik meg, ha a Colors (Szín) párbeszédablakban a New (Új), az Edit (Szerkesztés) vagy a Duplicate (Másolatkészítés) parancsra kattintunk.

A QuarkXPress több színmodell használatát támogatja. A színmodellek a színek megjelenítési módjai. A támogatott modellek a következők: CMYK: a nyomdászatban használt szabványos színrebontási színek. DIC: Dainippon Ink & Chemical, Japánban használt kísérőszín-modell. Focoltone: egy másik, Európában népszerű CMYK alapú kísérőszín-modell. HSB: Hue, Saturation and Brightness (színárnyalat, telítettség és fényerő), általában festékek előállítására használt színmodell. LAB: Luminosity, A axis and B axis (fényesség, A tengely és B tengely), nemzetközi színelőállítási szabvány. Multi-Ink (Kevert színek): új színeket állíthatunk elő a segítségével a CMYK vagy Hexachrome színrebontási modellben lévő színek bármely kombinációjának százalékos értékben történő megadásával – köztük olyan színeket is, amelyek más modellekben nyomdai alapszínekből vannak előállítva. Pantone: rengeteg színt tartalmazó kísérőszínmodell. Tíz változata van: hat műnyomó papírokhoz, egy matt papírhoz és három sima papírokhoz. (A QuarkXPress 6 négy Pantone színváltozat-modellel többet ismer. Ezek közül kettő pasztellszíneket, egy fémes színeket, egy pedig az európai nyomdászatban használt színeket tartalmaz.) Pantone Hexachrome: a Pantone által nagy színhűségű nyomtatáshoz létrehozott, hat alapszínt használó színrebontási modell (ennek három változata van: egy műnyomó papírokhoz, egy sima papírokhoz, egy pedig azok számára, akik a Hexachrome típusú színes nyomtatáshoz nem a Pantone cég által gyártott festékeket használnak). A Hexachrome Solid in Process Coated (Hexachrome kiegészítő színek alapszínekkel végzett nyomtatásra, műnyomó papírokhoz) új színkészlet a QuarkXPress 6-ban, és akkor használandó, amikor nem a Pantone cég által gyártott festékeket használunk a színes nyomtatáshoz. RGB: Red, Green, Blue (piros, zöld, kék), képernyőn történő megjelenítésre használt színmodell. Toyo: japán színmodell. Trumatch: CMYK alapú kísérőszínmodell, amelyet a pontos színrebontáshoz alakítottak ki. Névvel rendelkező webes színek: az Interneten – a Windows és Macintosh rendszerekhez jelenleg létező böngészők által – történő használatra kialakított színek. Webbiztos színek: olyan színek, amelyeket úgy alakítottak ki, hogy a böngészők pontosan jelenítsék meg azokat.

Bármelyik színmodell bármelyik színe átalakítható a CMYK, RGB, LAB vagy HSB színmodell valamelyik színévé. Ehhez nem kell mást tennünk, mint a szín meghatározása után kiválasztani ezen színmodellek egyikét. Azt azonban nem árt, ha tudjuk, hogy az egyik színmodellben meghatározott, majd más színmodellbe átalakított szín nem lesz teljesen azonos árnyalatú az eredetivel, mert a különböző színmodellek fizikai előállítási módja némileg eltérő. Mindegyik színmodellt más-más közegben (némelyiket például papíron, másokat képernyőn) történő használatra tervezték.

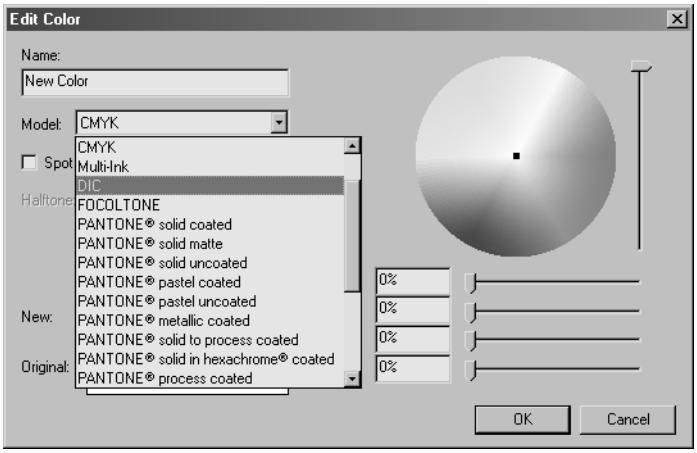

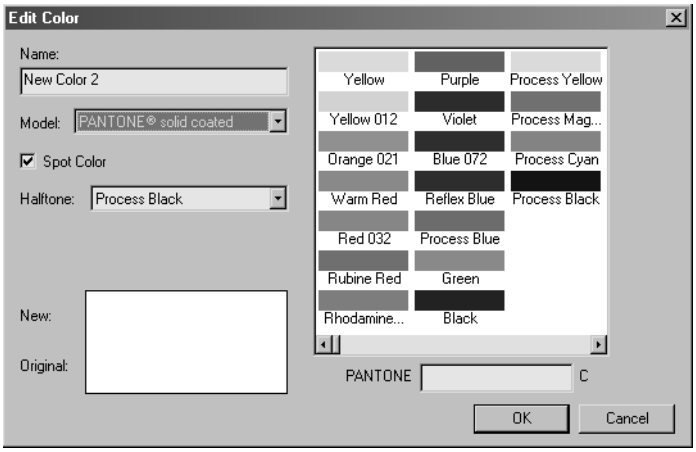

5.4. ÁBRA
Az Edit Color párbeszédablak.

Mértékegységek: ciceró

A cicerónak két elfogadott méretváltozata van. A ciceró, amelyet Franciaországban, illetve Anglia kivételével Európában alapmértékegységkénet használnak a nyomdászok, 12 Didot pont méretű. A Didot pont mérete viszont az Amerikai Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban más, mint a világ többi részén.

A QuarkXPress alapbeállítása szerint egy centiméter 2,1967 ciceró, ami megfelel az Európában használt szabványos ciceróméretnek. Ha az angolszász cicerót használjuk, akkor viszont 2,3723 a váltószám. A legtöbb embernek nem okoz gondot az alapbeállítás használata, de

nagy elrendezések, például reklámszalagok készítésekor, ahol a színek pontos beállítása és a több részlet mozaikszerű elrendezése rendkívül fontos, már lehet jelentősége ennek az eltérésnek.

A Preferences (Beállítások) párbeszédablak Measurements (Mértékegységek) lapján (OPTION+SHIFT+COMMAND+Y, illetve CTRL+ALT+SHIFT+Y) a Points/Inch (Pont/hüvelyk), illetve a Ciceros/cm (Ciceró/cm) beállításokkal megadható, hány pont feleljen meg egy hüvelyknek, illetve hány ciceró egy centiméternek. A QuarkXPress az alapértelmezett 72 pont/hüvelyk, illetve 2,1967 ciceró/cm beállítást használja. Ezeket azért ajánlott esetleg megváltoztatni, mert a pontos érték 72,271742 pont/hüvelyk, bár mostanában a legtöbben ezt már kerekítik 72 pont/hüvelykre. (A QuarkXPress a tényleges érték használata esetén a 72,271 pont/hüvelyk értékre való kerekítést igényli).

Emiatt az automatikus átszámítási rendszer miatt nagyon ügyelnünk kell arra, hogyan írjuk be a törtszámokat. Ha azt írjuk be: **7/8**, az kiválóan megfelel, ha a $\frac{7}{8}$ valós vagy a 0,875 tizedes törtet szeretnénk beírni, de ha a **7 7/8**-ot szeretnénk beírni, ebben a formában azt $\frac{77}{8}$-ként, azaz 9,625-ként értelmezi a QuarkXPress. Ha a $7\frac{7}{8}$ számot szeretnénk használni, azt **7+7/8** formában kell beírnunk.

Bővítmények

A bővítményfejlesztők gyakran terjesztenek bemutatóváltozatot az általuk készített bővítményekből CD-n (például szakkiállításokon vagy postán elküldve) és a webhelyükön. Ezek néha teljes szolgáltatást nyújtó időkorlátos bővítményváltozatok, máskor bemutató üzemmódra állítják át az egész QuarkXPresst – ilyenkor nem tudunk tiszta példányokat menteni vagy kinyomtatni. Az ilyen bővítményeket, miután megtekintettük őket, kapcsoljuk ki, hogy a QuarkXPress visszaálljon normál üzemmódba.

A QuarkXPress 6-ban nem használhatók a korábbi változatokhoz készített bővítmények, a programmal együtt kapottak viszont már a Quark által a 6-os változathoz való használatra frissített változatok. A külső cégek által készített bővítmények frissítéseiről érdeklődjünk az azokat készítő cégeknél, és rendszeresen látogassuk az Internetet is, és ellenőrizzük, milyen új bővítmények érhetők el a QuarkXPress 6-hoz.